

## **דברי הכנסת**

### **הישיבה הארבעים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה**

יום רביעי, כ"ח בכסליו התשנ"ג (23 בדצמבר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

## תוכן העניינים

|                                                               |  |
|---------------------------------------------------------------|--|
| שאלות ותשובות                                                 |  |
| הצטרפות תושב שדרות לנסיעת שר החוץ לספרד                       |  |
| ויזות לצורך ביקורים באירופה                                   |  |
| תשלום בעבור אשרות כניסה למדינות חבר העמים                     |  |
| שימור אתרי זיכרון בגרמניה                                     |  |
| שאלות בעל-פה                                                  |  |
| ביקור שר ההגנה של גואטמלה                                     |  |
| הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג–1992     |  |
| (קריאה שנייה וקריאה שלישית)                                   |  |
| שאלות ותשובות                                                 |  |
| מורים-עוזרים באוניברסיטה העברית                               |  |
| החזר חובות תלמידים לאוניברסיטה העברית                         |  |
| התזמורת הסימפונית ירושלים – רשות השידור                       |  |
| צירוף שחקן ערבי לקבוצת כדורגל בקריית-אתא                      |  |
| מעשה מגונה בתלמיד בחיפה                                       |  |
| הכרת תלמידים את ההמנון הלאומי                                 |  |
| פיקוח רפואי על פעילות ספורטיבית                               |  |
| הצעה לסדר-היום                                                |  |
| הפסקת מתן היתרי יציאה ליהודי סוריה                            |  |
| הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב–1992                      |  |
| (הצעת חבר הכנסת ש' עמור)                                      |  |
| הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב–1992                      |  |
| (הצעת חבר הכנסת ש' בוחבוט)                                    |  |
| שאלות בעל-פה                                                  |  |
| קיצוץ בתקציב הקליטה למדענים עולים                             |  |
| הצעה לסדר-היום                                                |  |
| חוק העתיקות נוכח חפירות באזורי קברים עתיקים                   |  |
| הצעה לסדר-היום                                                |  |
| הקמת רשות ממלכתית לכבאות                                      |  |
| שאלות ותשובות                                                 |  |
| פיקוח הרבנות הראשית על ייבוא בשר                              |  |
| הצעות לסדר-היום                                               |  |
| האינתיפאדה והעיתונות הזרה                                     |  |
| הצעת חוק גזר-דין מוות למרצחים, התשנ"ב–1992                    |  |
| (הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)                                     |  |
| הצעת חוק סימון הרכב תזונתי ואריזת מזון ארוז מראש, התשנ"ג–1992 |  |

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הודעת יו"ר ועדת הכנסת

חילופי גברי בוועדות הכנסת

הצעה לסדר-היום

המוסר הכפול של השמאל

הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (תיקון –

תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)

הצעת חוק השוואת זכויות משפחות ברוכות-ילדים לזכויות עולים, התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

הצעות לסדר-היום

התגברות האבטלה

## שאלות ותשובות

### היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"ח בכסליו התשנ"ג, 23 בדצמבר 1992.

אנחנו נפתח בשאלות בעל-פה. האם חברת הכנסת נעמי חזן כאן?

### יהושע מצא (הליכוד):

היא מופיעה בשאלתא השנייה. היא עוד יכולה להופיע.

### היו"ר ש' וייס:

איננה נוכחת. יש לנו בעיה קטנה. מכיוון שהממשלה מקיימת ישיבה שלא מן המניין – אנחנו בדרך כלל תובעים מן השרים להיות בזמן, וכך צריך להיות – יש לנו כאן סגן שר.

נתחיל בשאלות רגילות, ואחר כך נחזור לשאלות בעל-פה. נשתדל להתארגן בהתאם למצב.

### דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבין שעכשיו נכנסנו למוסד של קיזוז גם בין השואל והמשיב.

### היו"ר ש' וייס:

כן, קיזוז ספונטני.

אני מזמין את סגן שר החוץ, חבר הכנסת יוסי ביילין, לעלות ולהשיב על שאלות רגילות. אני רוצה להזכיר לסגן שר החוץ, שמותר לו לענות על שאלות רגילות גם אם השואל לא נוכח באולם.

סגן שר החוץ ישיב על שאלתא מס' 210 של חבר הכנסת דוד דוד. הוא איננו נוכח. האם אדוני רוצה להשיב אף שחבר הכנסת השואל איננו?

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

לא, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ש' וייס:**

בסדר.

### **הצטרפות תושב שדרות לנסיעת שר החוץ לספרד**

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר החוץ

ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

במקומון בשדרות פורסם, כי מר דני אלימלך משדרות "היה צמוד לשר החוץ בסיורו בחוץ-לארץ, שם נפגש עם ראשי מדינות".

ברצוני לשאול:

1. האם מר דני אלימלך נסע עם השר באחת מנסיעותיו לחוץ-לארץ?

2. אם כן – באיזה תקן נסע מר אלימלך?

### **תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מר דני אלימלך אכן התלווה לנסיעת שר החוץ לספרד. מר אלימלך נסע על חשבונו המלא למעמד הענקת פרס ראשי יהדות ספרד לשר החוץ, שאליו הוזמן גם מר דני אלימלך.

### **היו"ר ש' וייס:**

סגן שר החוץ ישיב על שאילתא מס' 287 של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. הוא איננו נוכח. האם אדוני רוצה להשיב?

### סגן שר החוץ י' ביילין:

כן, אדוני.

### רחבעם זאבי (מולדת):

בשביל מה להעמיס על יום רביעי העמוס ממילא?

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, זה בהתאם לתקנון. זה מקובל.

### ויזות לצורך ביקורים באירופה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החוץ

ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

בתאריך 30 בנובמבר 1992 התפרסם באמצעי התקשורת, כי ישראלים עלולים להזדקק לוויזות בביקור בכל מדינה באירופה. הסיבה נובעת מאיחוד אירופה, שאחת ההשלכות שלו היא ביטול הבדיקות בגבולות, שיאפשר מעבר חופשי בין כל 12 מדינות הקהילייה האירופית.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם יש דרך להבטיח, שישראלים יוכלו אף הם ליהנות ממעבר חופשי ברחבי אירופה?

### סגן שר החוץ י' ביילין:

אגיד לך, מדובר בשאלה שיש לי תשובה טרייה מאוד עליה, ואני חושב שהיא חשובה לציבור רחב של אנשים.

השאלה היתה, האם הישראלים עלולים להזדקק לוויזות לכל מדינות אירופה עם איחודה. אכן היה חשש כזה, שמכיוון שאנחנו חייבים בוויזות לשלוש מדינות באירופה – ספרד, פורטוגל וצרפת – ברגע שהגבולות באירופה יתבטלו לכאורה יכול להיות מצב, שבו ישראלי יזדקק לוויזה לגבי כל מדינה מ-12 מדינות הקהילייה האירופית.

התשובה היא כזאת: קודם כול, ההסכם לאיחוד אירופה ולביטול הגבולות באירופה עדיין לא מתקיים. הוא היה אמור להתקיים החל ב-31 בדצמבר 1992, וכפי שאתם בוודאי יודעים, הוא לא מתקיים כתוצאה מהבעיות באשרור אמנת-מסטריכט. התקווה באירופה היא, שהדבר יתגשם כנראה באמצע 1993. כאשר זה יתגשם, המצב יהיה כזה: יהיו מדינות שיהיו מחויבות בוויזה לכל מדינות אירופה; זאת קבוצה אחת של מדינות. יהיו מדינות שאין להן בעיה, ושלא יצטרכו ויזה לשום מדינה באירופה; זאת קבוצה שנייה של מדינות. יהיו מדינות שיצטרכו ויזה רק למדינה אחת או יותר. אנחנו בקבוצה הזאת.

המשמעות היא, שברגע שאמנת-מסטריכט תאושר, וישראלי ירצה לנסוע לאירופה, הוא יוכל לנסוע לשם בלי ויזה, כמו שהוא נוסע היום למקומות שבהם אין צורך בוויזה, אם זה אנגליה ואם זה איטליה או מקום אחר. אם הוא ירצה לנסוע ממדינה שבה אין צורך בוויזה למדינה שבה יש צורך בוויזה, הוא יצטרך להצטייד בוויזה. כיוון שלא יהיו גבולות, השאלה תהיה איך יאתרו אותו, הרי איש לא יבדוק אותו במעבר הגבול. התשובה על כך היא, שהוא יהיה במעמד בלתי חוקי אם הוא ייסע, נניח, לצרפת ושם לא תהיה לו ויזה, אבל לא יהיה מישהו בגבול שיבדוק אותו.

מעבר לזה, אנחנו גם עובדים מול שלוש המדינות, מול פורטוגל, ספרד וצרפת. מול פורטוגל אנחנו במשא-ומתן אינטנסיבי למדי, ואני מקווה שנוכל לבטל את הוויזות באופן הדדי. מול ספרד יש איזה סיכוי מסוים. מול צרפת אני רואה את הבעיה הכבדה ביותר, אם כי אני מקווה שבזמן הקרוב יהיו הקלות בקבלת ויזות, כך שיהיו ויזות לטווח ארוך יותר וכו'. כרגע זה המצב.

### **אלי דיין (העבודה):**

שיעשו ויזות שיתחדשו.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת אלי דיין, בשאלות רגילות אין הערות.

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

השורה התחתונה היא, שהמצב מבחינתנו יהיה פשוט יותר כישראלים, כי מהרגע שבו תאושר אמנת-מסטריכט, נניח באמצע השנה הבאה, אם יש לך ויזה לספרד – יש לך גם ויזה לצרפת ולפורטוגל. היום אתה צריך ויזה לכל אחת בנפרד. זה יהיה היתרון שלנו מאיחוד אירופה.

לכן, החשש שהועלה בשאלתא של חבר הכנסת זיסמן, פן יורע המצב שלנו כתוצאה מאיחוד אירופה – גם אם לא יבוטלו הוויזות שלנו, המצב שלנו יהיה קל יותר ונוח יותר.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חבר הכנסת זיסמן, זאת היתה תשובה על שאלתא שלך. האם יש שאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן?

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

לא.

### **תשלום בעבור אשרות כניסה למדינות חבר העמים**

חבר הכנסת א' גור שאל את שר החוץ

ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

הקונסוליה הרוסית בישראל, אשר נותנת שירותים קונסולריים לרוב מדינות חבר העמים, גובה סכומים בעבור הנפקת אשרות כניסה לברית-המועצות לשעבר.

עשרות אלפי ישראלים, בהם עולים חדשים שהותירו את קרוביהם במדינות שמהן עלו, נדרשים לשלם סכום של 220-240 שקלים בעבור אשרת כניסה חד-פעמית, וסכום גבוה יותר בעבור אשרת כניסה רב-פעמית.

למיטב ידיעתי, בשום מדינה בעולם לא גובה שגרירות/קונסוליה רוסית סכום כה גבוה כמו בישראל, והסכום הנ"ל גבוה פי כמה מן הסכום שמשלם אזרח רוסי בעבור אשרת כניסה לישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. מה ייעשה על מנת להוריד את גובה תשלום האשרה לרמה הקיימת במרבית מדינות אירופה?

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

התשובה על השאלה לגבי הוויזה שצריכים לשלם עבורה לרוסיה היא, שאכן הנושא ידוע והועלה פעמים מספר בפני שגריר רוסיה, וגם בפני ראש האגף למזרח התיכון במשרד החוץ הרוסי. אנחנו יודעים שהסכומים שאנחנו נדרשים לשלם עבור ויזה הם גבוהים, כ-220 שקל. אין מדינות אחרות שמבקשות סכומים כאלה. אנחנו מקווים שתוך כדי הידברות ומשא-ומתן אתם נוכל להביא לכך, שהתופעה הזאת לא תימשך והסכום עבור ויזה יהיה סכום סמלי, ולא סכום משמעותי כל כך.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

### **אפרים גור (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כפי שטענתי בשאילתא שלי, הסכומים שהישראלים נדרשים לשלם בעבור הנפקת אשרות כניסה לרחבי חבר העמים, ובכלל זה לרוסיה, הם סכומים מופקעים וגדולים מאוד. כפי שסגן השר אישר, אין כמעט תקדים בשום מדינה בעולם לכך שדורשים מישראלים סכומים שכאלה. במציאות היומיומית, אלפי ישראלים ותיקים ועולים ממדינות חבר העמים נוסעים לברית-המועצות גם משום שהותירו מאחוריהם קרובי משפחה רבים וגם מטעמי עסקים.

### **היו"ר ש' וייס:**

מה השאלה?

### **אפרים גור (הליכוד):**

השאלה הנוספת היא, מתי יוסדר העניין הזה, להערכתו של סגן השר, ותושבי ישראל ישלמו אותם סכומים שתושבי אירופה ומדינות אחרות משלמים בעבור כניסה לברית-המועצות לשעבר? והאם זה צודק, שבאותו זמן שאנחנו משלמים 220 שקלים, תושבי רוסיה המבקשים להיכנס לישראל ישלמו רק 15 דולר בקונסוליה הישראלית במוסקבה?

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

### סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי השאלה האם זה צודק – זה לא צודק. מצד שני, אנחנו הרי מעוניינים שיבואו לכאן אנשים מרוסיה גם כתיירים, ואנחנו בוודאי לא נעלה להם מיוזמתנו את מחיר הוויזה. כולנו יודעים שהרבה מאוד אנשים הגיעו לכאן אחרי שהם היו תיירים.

לגבי השאלה מתי אפשר יהיה לשים לזה קץ, אנחנו אחרי הכול לא יכולים לכפות עליהם את זה. אנחנו מדברים אתם על זה. העלינו את זה בפניהם. גם אני עצמי העליתי את זה בפניהם, ואני מקווה שבתוך זמן לא ארוך מדי נוכל להוריד את זה.

### היו"ר ש' וייס:

15 דולר שם הם הרבה יותר מאשר 200 שקל פה, נדמה לי. לא?

### קריאה:

תלוי איפה.

### סגן שר החוץ י' ביילין:

כן, זו כנראה התשובה.

### היו"ר ש' וייס:

סגן שר החוץ ישיב על שאילתא מס' 289, של חבר הכנסת זבולון המר. חבר הכנסת זבולון המר אינו נוכח. האם לאדוני יש עניין לענות?

### סגן שר החוץ י' ביילין:

לא. אני מעדיף למסור לפרוטוקול.

### היו"ר ש' וייס:

התשובה תימסר לפרוטוקול.

## שימור אתרי זיכרון בגרמניה

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר החוץ ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

בידיעה של דוד ויצטום ב"ידיעות אחרונות" מיום 8 בדצמבר 1992 נמסר, שקונסול ישראל בברלין מרדכי לוי הזהיר, שאתרי הזיכרון לשואה משמשים מטרה קבועה להתקפות הניאו-נאצים, והם בסכנה.

עוד נמסר שבחודשים האחרונים חיללו הניאו-נאצים מצבות ואתרים בזקסנהאוזן, ברבנסברוק, בנורדהאוזן ובברלין, והתושבים נמנעים מלשמר את האתרים.

ברצוני לשאול:

1. האם, ומה, פועל ויפעל משרד החוץ כדי להביא את ממשלת גרמניה לשמור על האתרים האלו ולמנוע את סכנת הפגיעה בהם והכחדתם?
2. מה פועל ויפעל משרד החוץ כדי להניע את ממשלת גרמניה לשמר את האתרים למען יהיה בהם זיכרון להשמדת היהודים?
3. אם פנינו בנושא, מה היו תשובות הגרמנים?

## תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד החוץ מחה בפני ממשלת גרמניה וקרא לה לשמור על האתרים. פנייה כזו נעשתה גם לשר החוץ הגרמני, מר קלאוס קינקל, בעת ביקורו בארץ לפני חודשיים.

ממשלת גרמניה הפדרלית, וכן ממשלות הלנדרים, הבטיחו כי יעשו הכול הן לשמור על האתרים והן לשפצם על מנת שזיכרון היהודים יישמר בכבוד.

## שאלות בעל-פה

## היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את סגן שר החוץ לשוב אל מקומו והוא ישיב על שאלתא בעל-פה.

סגן שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 67, של חברת הכנסת נעמי חזן, בנושא: ביקור שר ההגנה של גוואטמלה. בבקשה, חברת הכנסת נעמי חזן.

## ביקור שר ההגנה של גואטמלה

### נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כשבועיים אירחה ממשלת ישראל את שר ההגנה של גוואטמלה, חוזה גרסיה דומינגו סמיואה.

צבא גוואטמלה רודף בשיטתיות את האינדיאנים החיים בגוואטמלה.

על-פי ידיעות בעיתונות, אחת ממטרות ביקורו של שר ההגנה של גוואטמלה היתה חתימת עסקות נשק בין ישראל לגוואטמלה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החוץ, שממשלת גוואטמלה מנהלת מסע נגד זכויות האינדיאנים בגוואטמלה?

2. כיצד ניתן להצדיק שיתוף פעולה עם ממשלת גוואטמלה בשעה שישראל דורשת ממדינות אחרות, כגון גרמניה, להלחם בתופעות גזעניות בארצותיהן?

3. האם נחתם הסכם צבאי עם גוואטמלה בעת ביקורו של שר ההגנה הגוואטמלי בארץ?

## היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אדוני סגן שר החוץ, תשובתך.

## **סגן שר החוץ י' ביילין:**

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. למיטב ידיעתנו, לממשלת גוואטמלה, שהיא ממשלה דמוקרטית ונבחרה בבחירות כלליות, אין מדיניות מכוונת נגד זכויות האינדיאנים.

הנשיא הנוכחי בגוואטמלה, סרנו אליאס, חרת על דגלו את המשא-ומתן ואת הפיוס עם ארגוני המחתרת – URNG בגוואטמלה המייצגים אינדיאנים. ואכן נציגי הממשלה והצבא נפגשו פעמים מספר עם נציגי הארגונים הללו מאז ינואר 1991, מועד תחילת כהונתו של הנשיא, וזאת לראשונה אחרי 30 שנות סכסוך.

2. ניתן להצדיק שיתוף פעולה עם ממשלתה של גוואטמלה, שנבחרה בבחירות דמוקרטיות, ובמקביל לדרוש ממנה לפעול לשיפור מצב זכויות האדם במדינה.

3. לא נחתם הסכם כזה.

## **היו"ר ש' וייס:**

האם יש לחברת הכנסת נעמי חזן שאלה נוספת? שתי דקות, ואחרייך – דקה אחת חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – דקה אחת חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

## **נעמי חזן (מרצ):**

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

האומנם דרשה ממשלת ישראל בביקור הזה מממשלת גוואטמלה להיטיב את זכויות האינדיאנים, במיוחד בהתחשב בעובדה שלפני כשבועיים הוענק פרס נובל לשלום לריגוברטה מנצ'ו, הפועלת לזכויות האינדיאנים בארצה?

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

## **יהושע מצא (הליכוד):**

אדוני יושב-ראש הכנסת, כבוד סגן שר החוץ, אתמול ראיתי ברשת CNN ציטוט מהעיתון "אל-אהראם", ולפיו הם מאשימים את שר החוץ שמעון פרס, שתוקף את ממשלת ישראל על החלטתה על גירוש ה"חמאס".

**היו"ר ש' וייס:**

סליחה, איך זה שייך לגוואטמלה?

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

מה זה קשור בכלל?

**יהושע מצא (הליכוד):**

אני אגיד לך, אדוני, איך זה שייך.

**היו"ר ש' וייס:**

במסגרת דקה.

**יהושע מצא (הליכוד):**

אנחנו מדברים על זכויות – – –

**עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

— — —

**יהושע מצא (הליכוד):**

אני אסביר לך.

**היו"ר ש' וייס:**

אל תפריעו.

**יהושע מצא (הליכוד):**

אדוני, אני אסביר לך את זאת מייד.

**היו"ר ש' וייס:**

יש לנו דקה, חבר הכנסת מצא.

**יהושע מצא (הליכוד):**

כן, אבל ביקשת הסבר.

**היו"ר ש' וייס:**

לא, את זה אני אנכה. סליחה.

**יהושע מצא (הליכוד):**

מזכויות לזכויות. כל אחד והאינדיאנים שלו, וזה בלי לפגוע באינדיאנים.

**קריאה:**

---

**היו"ר ש' וייס:**

אל תפריעו. אנחנו צריכים כל יום סכסוך כאן?

## **יהושע מצא (הליכוד):**

כל אחד והאינדיאנים שלו.

## **היו"ר ש' וייס:**

אל תענה להם, ואתה אל תדבר עכשיו. אני מאוד מבקש.

חברי הכנסת, לגבי שאילתות בעל-פה יש כללים מדויקים מאוד בתקנון, והתקנון הוא נכס של הבית כולו, בלי הבדל מפלגה והשקפת עולם. השאלות הנוספות חייבות להיות קשורות קשר ברור ומוצק לשאלה העיקרית. אם מישהו רוצה לשנות את הכללים, יש ועדת הכנסת, היא יכולה לשנות את התקנון.

לפיכך, אני פונה לחבר הכנסת יהושע מצא וגם לחבר הכנסת אלי דיין, שיבוא אחריו, ולכל אחד מחברי הכנסת לשמור על התקנון, שהוא נכס של הבית כולו.

בבקשה, חבר הכנסת מצא, עכשיו יש לך דקה.

## **יהושע מצא (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש – – –

## **היו"ר ש' וייס:**

אל תתווכח אתי. יש לך דקה.

## **יהושע מצא (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, זה עוד בטרם הדקה. אני מצטער. אנחנו מדברים על זכויות מיעוטים, ובקשר לזכויות מיעוטים, יש לנו זכויות מיעוטים של אנשי ה"חמאס" פה. ומצוטט ב-CNN אתמול שר החוץ פרס האומר: "החלטה זו שגויה מכיוון שהיא תחריף את בעיותיה של ישראל בעולם, במיוחד עכשיו שהיא מתקדמת בדרך לשלום. אני לא השתתפתי בקבלת החלטה זו. אילו הייתי בישראל, הייתי מצביע נגדה".

והשאלה שלי, אם אומנם אמר זאת שר החוץ, הרי זו פגיעה קשה בממשלת ישראל; אם הוא לא אמר הדברים וכתב ה-CNN שגה וציטט לא נכון ו"אל-אהראם" שגה וכתב לא נכון, ראוי ששר החוץ פרס היום, כאן, בפני עם ועולם, יחזק את ממשלת ישראל, יתמוך בה ויוציא הכחשה ברורה ולא נחיה מה-CNN ומ"אל-אהראם".

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חבר הכנסת אלי דיין.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

הוא הוציא הכחשה – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דראושה, הנח, חנוכה היום.

### **אלי דיין (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, ברצוני לשאול את סגן שר החוץ, האם חל שינוי כלשהו במדיניות ישראל מאז הקמת הממשלה החדשה בנושא היחסים עם מדינות, כולל שיתוף פעולה מדיני, צבאי, ברית ערים תאומות, שמתייחס לשאלה אם הן מקיימות את זכויות האדם אם לא? תודה.

### **היו"ר ש' וייס:**

אדוני סגן שר החוץ, אתה רשאי להשיב על השאלות שנשאלו. אתה רשאי שלא להשיב אם הן לא היו לעניין. אבל אם אתה תמצא קשר בין גוואטמלה לשר החוץ בהקשר זה, הבמה שלך.

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

לגבי השאלה הראשונה, אני לא יכול לומר – כי לא הייתי בשום שיחה עם שר ההגנה של גוואטמלה – אם הועלה בשיחות אתו הנושא האינדיאני. אבל בהקשר של פרס נובל לשלום כדאי לזכור – לא שאני עומד כאן כמגיניו של נשיא גוואטמלה – שהוא היה הראשון שבירך על קבלת פרס נובל, והפרס ניתן על מאבק צודק, שאני חושב שכולנו נותנים לו את אהדתנו, נגד פגיעה מתמשכת באינדיאנים בגוואטמלה בתקופה שקדמה לבחירות הדמוקרטיות אחרי הרבה מאוד שנים, שהיו רק לפני שנתיים. כך שהתקווה שלנו היא, שיהיה שם שינוי. יש עד היום פגיעות באינדיאנים, אבל זה לא דבר שהוא מדיניות הממשלה שם.

לגבי השאלה של חבר הכנסת מצא, אני הייתי רוצה לנצל את הבמה הזאת ולומר, שמה שפורסם הוא פשוט דבר הבל מוחלט. לא היה דבר כזה. שר החוץ לא אמר דבר כזה.

### **היו"ר ש' וייס:**

מכאן, אתם בסוף מתואמים נוסף על הכול. למה לא הודעתם לי שאתם מתואמים? לא הייתי מפריע לך בכלל.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

נוצר קשר בין האינדיאנים שם ובין ה"חמאס" כאן.

### **היו"ר ש' וייס:**

בסדר, רק הייתם צריכים להודיע ליושב-ראש. בבקשה, סגן שר החוץ.

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

לגבי השאלה של חבר הכנסת דיין. אני לא יכול לומר – – –

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

אדוני, גילינו קשר מיוחד בין האינדיאנים לבין ה"חמאס".

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

אני לא יכול לומר שבממשלת ישראל היה דיון שבעקבותיו חלה תפנית במדיניות בשאלות שאתה העלית. אבל כשאתה רואה מי הם האנשים שעומדים בראש הממשלה ומי הם קובעי המדיניות, מטבע הדברים אלה אותם אנשים שהיתה להם גישה מיוחדת לנושא של ה-ANC ודרום-אפריקה, לנושא של זכויות האדם באפריקה, באסיה ובמקומות אחרים, והם האנשים המנווטים היום את מדיניות החוץ. אני מאוד מאוד מקווה שזה כבר בא לידי ביטוי וזה עוד יבוא לידי ביטוי כדי שהפרדה המלאכותית כל כך בין פוליטיקה לבין מוסר לא תהיה אצלנו.

## היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן שר החוץ יוסי ביילין.

### הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992

#### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

## היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום שלנו. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת עמיר פרץ, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שיביא לפנינו הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. בבקשה, אדוני, הבמה שלך.

### עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח וגאה על כך שנפלה בחלקי הזכות להביא בפני הכנסת בישראל לסיום חקיקה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את אחד החוקים שמדינת ישראל, כנסת ישראל, ממשלת ישראל יכולות להתברך בו כאחד החוקים ההומניים; לפיו מדינת ישראל נושאת באחריות לטיפול שניתן.

מדובר על אזרחים שנפגעו מאותו עירוי דם שגרם בסופו של דבר לכך שיותר מ-90 איש במדינת ישראל, אזרחים ואזרחיות, חולים היום במחלת האיידס, וכל המומחים קובעים שבטווח זה או אחר הם, לצערנו הרב, ילכו לעולמם וימותו. מדינת ישראל באה ואומרת: אף שאין כאן אחריות ישירה, מכיוון שאותו טיפול ניתן בתום לב ולא חלילה מתוך כוונה או ידיעה שהטיפול הזה עלול לגרום לנזק האדיר שנגרם, נקבע שמדינת ישראל היא תהיה הגורם שיפצה גם את הנפגעים וגם את בני משפחותיהם.

אני רוצה להודות לחברי הכנסת שהתחילו את תהליך החקיקה בכנסת השתים-עשרה: חבר הכנסת פורז, חברת הכנסת גוז'נסקי וחברי כנסת שאינם אתנו היום, מרדכי וירשובסקי, נאוה ארד וראובן ריבלין. אנחנו הבאנו את הצעת החוק בפני הכנסת השתים-עשרה, היא עברה בקריאה ראשונה, וקיבלנו את אישור הכנסת להמשיך בתהליך החקיקה.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת, שחברי הכנסת בוועדת העבודה והרווחה עמדו בפני מצב בלתי אפשרי. קיימנו דיונים תחת לחץ של זמן שאין קשה ממנו. בכל ישיבת ועדה דיווחו לנו המומחים שעוד אדם אחד הלך לעולמו, שעוד חולה אחד לא יזכה לראות שמדינת ישראל משלימה חקיקה, לוקחת על עצמה אחריות וקובעת מעשה הומני יוצא מגדר הרגיל.

אני יודע שלחוק הזה יש השלכות רבות, גם כאלה שיוצרות תקדים חשוב שייתכן שישימש בסיס לטיפול בהרבה מאוד בעיות שלא נפתרו.

אני מביא היום את הצעת החוק בפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לפני קריאת החוק אני רוצה להודות גם למשרדי הממשלה, במיוחד למשרד האוצר, שלמרות הנטל הכספי הכבד – מייד עם סיום החקיקה החוק הזה יעלה למדינת ישראל, רק בפיצוי הראשוני 25 מיליון שקל תשלום מיידי לאותם נפגעים. לאחר מכן ייקבע בתקנות היקף הגמלה שיקבלו המשפחות, הילדים, התלויים שנשארו בחיים, שבגלל מותו של אב המשפחה איבדו את מקור הפרנסה העיקרי.

אני עובר לקריאת החוק, ברשות היושב-ראש, ברשות חברי הכנסת, "חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992. חוק זה נדון בקריאה ראשונה, בכנסת ה-12, ביום י"ב באדר ב' התשנ"ב – 17.3.1992, והועבר לוועדת העבודה והרווחה. על חוק זה הוחל דין רציפות. החוק מוגש – ללא הסתייגויות – לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ביום כ"ו בכסליו התשנ"ג – 21.12.1992."

נוסח ההצעה: "בחוק הזה – 'הנגיף' – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

אדוני יושב-ראש הוועדה, מכיוון שהחוק מונח בפני חברי הכנסת הייתי מציע שבמקום לקרוא אותו, אם יש לך עוד משהו להוסיף עליו – הטקסט מונח בפני כל חברי הכנסת.

### **עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):**

אין הסתייגויות לחוק.

אני רוצה רק שחברי הכנסת ייתנו תשומת לבם לחובת הפיצוי שקבענו בסעיף 2: "המדינה תפצה כל אדם שנושא בגופו את הנגיף עקב קבלת עירוי דם משירות רפואי ציבורי, וכן את בן זוגו או ילדו של מי שקיבל את עירוי הדם, והנושא את הנגיף עקב המגע עמו, ולרבות ילדו שנולד כשהוא נושא את הנגיף (להלן – החולה)".

אני רוצה גם שחברי הכנסת ייתנו את תשומת לבם לסעיף 6 שקובע: "(א) המדינה תשלם לחולה פיצוי חד-פעמי בסך של 250,000 שקלים חדשים כשהם צמודים למדד מיום תחילתו של חוק זה; (ב) נפטר החולה לפני שקיבל את הפיצוי כאמור בסעיף קטן (א), תשלם המדינה את הפיצוי לתלויים בו בחלקים שווים; ובלבד שאם אחד התלויים היה בן-זוגו תשלם לו המדינה את מחצית הפיצוי ולתלויים האחרים את היתרה בחלקים שווים".

אני אסתפק בהסברים שנתתי. קבענו גם שהשר, שר הבריאות יגיש לוועדה את התקנות לקביעת הגמלה לתלויים שנותרו בחיים, אם החולה נפטר, לא יאוחר מתום 90 יום מיום תחילתו של חוק זה.

אני מודה ליושב-ראש על היענותו להביא את החוק במהירות, ואני מבקש מחברי הכנסת להתאחד ולאשר אותו, כולנו פה-אחד. תודה רבה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אין לחוק הזה הסתייגויות. הצלצול הושמע אומנם רק עכשיו, זה צלצול שני. אם חברי הכנסת יסכימו, יש פה הסכמה רחבה מאוד, ניגש להצבעה.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה בקריאה שנייה את החוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992, שהוצג על-ידי יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. כאמור, אין הסתייגויות לסעיפי החוק. לכן אנחנו מצביעים על סעיפים 11-1. נא להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד סעיפים 11-1 – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 11-1 נתקבלו.

### היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג-1992. נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג–1992, נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

24 תומכים. אין מתנגדים ואין נמנעים. חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס), התשנ"ג–1992, אושר וייכנס לספר החוקים. תודה לכל היזמים ולכל מי שטיפל בחוק החשוב הזה.

### **שאלות ותשובות**

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא בסדר-היום שלנו. אני רוצה להזמין את סגן שרת החינוך והתרבות להשיב על שאלות. בבקשה, אדוני.

### **דליה איציק (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני יכולה לשאול משהו?

### **היו"ר ש' וייס:**

אדוני סגן השר, ברשותך, שאלה לסדר של חברת הכנסת דליה איציק. כן, גברתי.

### **דליה איציק (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני מתנצלת על השאלות ועל הבורות שלי, אבל לי עדיין מותר, דומני, אני חברת כנסת חדשה. לא ברור לי, אני אף פעם לא מצליחה ללמוד פה את סדר-היום, זה מין משהו שנשגב מבינתי. עכשיו על-פי הסדר צריכות להיות שאלות בעל-פה. אני רוצה להבין את הסדר הזה. אתמול דיברה שרת החינוך, ובמפורש היה כתוב שמייד אחריה מדברת חברת הכנסת דליה איציק. משום-מה שינו את כל הסדר.

יש פה חברי כנסת שקובעים סדר-יום, שעל-פי סדר-היום שלכם מתאימים עצמם לסדר-יום אחר שלהם, ופתאום יש שינויים בלי לדעת. להערכתי, אין שום שיטה בהיגיון הזה, ואני רוצה להבין אותו. תודה.

### היו"ר ש' וייס:

אנסה להסביר לך בקיצור, לא הייתי אומר שיש לי תשובה מלאה.

א. את כבר לא חברת כנסת חדשה, וגם מהיום הראשון שנבחרת היית זכאית לשאול שאלות, בוודאי שאלה כזאת.

ב. יש לא אחת שינויים הנובעים מאירועים שאינם נתונים לשליטתנו, כגון ישיבת ממשלה. השבוע יש ישיבה שנייה ביום ד' – גם אילו לא היית חברת הקואליציה היית בוודאי מבינה, ששיבת ממשלה היא תמיד נושא חשוב מאוד – על כן השרים שהיו מיועדים להשיב לפעמים אינם.

ג. יש להם סגני שרים. אחד התפקידים המרכזיים של סגני שרים הוא לייצג את השרים בכנסת, אולי התפקיד הקלסי. לכן סגן שר החוץ היה כאן, סגן שרת החינוך, וכן הלאה. את זה אני אומר באופן כללי.

נכון שפה ושם יש שינויים שאנחנו לא מרוצים מהם, שלפעמים שרים מבקשים איזה שינוי וכן הלאה. אנחנו נעשה מאמץ עליון במזכירות הכנסת וכן הלאה לצמצם, אבל אנחנו נלחצים על-ידי שרים, שגם הם לפעמים עסוקים, וזה נשמע מוזר.

הערה אחרונה, חלילה לא אישית, אבל באותה הזדמנות: חברי הכנסת צריכים להשתדל להיות בבניין ובמליאה כל הזמן, כי על-פי התקנון מותר לשנות את סדר-היום. אני אומר את זה לחברי הכנסת, אני אומר את זה לסגנים. זה הסיפור, לשם כך הם נבחרו.

### דליה איציק (העבודה):

---

### היו"ר ש' וייס:

אני לא אומר את זה לך, חלילה, כי אני יודע שאת כאן כל הזמן, גם במליאה. סליחה על שאני עולה טרמפ על השאלה שלך.

השינויים מותרים על-פי התקנון, ואני פונה לחברי הכנסת – בימי ב', ג' וד' לתכנן את כל פעילותם, עד כמה שאפשר, בבית הזה, שאליו הם נשלחו.

תודה רבה, וזו לא הערה אישית לך, אני יודע שאת כאן כל הזמן.

### **רענן כהן (העבודה):**

זו לא היתה השאלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

בין היתר, זאת היתה השאלה, חבר הכנסת רענן כהן, כי אם השאלה נוגעת לשינוי סדר-היום, חובתי גם לומר שהשינויים מותרים, גם אם לא רצויים, ועל כן חברי הכנסת צריכים להיות כאן. זאת לא הטפה, זה ציטוט מהתקנון.

### **מורים-עוזרים באוניברסיטה העברית**

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

בימים אלו פתחו המורים-העוזרים בשביתת אזהרה, כדי להסדיר את תנאי העסקתם.

מאז 1988, כתב המינוי של דוקטורנטים באוניברסיטה העברית (מורים-עוזרים בדרגות ב'-ד') מוגבל למשך שמונה חודשים, ובתום תקופה זו הם מפוטרים פיקטיבית. במשך ארבעת החודשים הנותרים מקבלים המורים-העוזרים מלגה משלימה במקום השכר. בכך נשללים מהמורים-העוזרים תנאים סוציאליים אלמנטריים.

ברצוני לשאול:

1. כיצד הסכימו הגורמים הממונים להסדר זה במשך ארבע השנים האחרונות?
2. אילו גורמים מטפלים בבירור סכסוך העבודה של מורים-עוזרים אלו עם האוניברסיטה העברית?
3. מה נעשה כדי להשוות את תנאי העסקתם של דוקטורנטים באוניברסיטה העברית לתנאי העסקתם של דוקטורנטים באוניברסיטאות אחרות בארץ?

## **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. האוניברסיטה העברית מעמידה לרשות התלמידים לתואר דוקטור תמיכה שתאפשר להם להקדיש את רוב זמנם למחקר, בלי שתוטל עליהם כל מטלה. נוסף על כך ניתנת להם עדיפות בקבלת עבודה כעוזרי הוראה או כמדריכים במעבדה. רוב זמנם צריך להיות מוקדש ללמידה ולמחקר לקראת התואר, וכדי שיוכלו להתפנות לכך מוענקת להם מלגה במשך 12 חודשים בשנה. על חלק מזמנם המוקדש להוראה משולם שכר על בסיס של העסקה זמנית למשך תקופת הלימודים.

באוניברסיטה העברית לומדים היום למעלה מ-1,500 דוקטורנטים, והנהלת האוניברסיטה עושה כמיטב יכולתה לתמוך בתלמידים אלה בזמן לימודיהם. המורים-העוזרים מהווים פחות ממחצית מקבוצה זו.

2. סכסוך העבודה מתברר בדיונים בין הנהלת האוניברסיטה לבין נציגים נבחרים של המורים-העוזרים.

3. הדוקטורנטים באוניברסיטת תל-אביב ובטכניון נתמכים על-ידי מלגות, וחלקם מועסקים בעזרה בהוראה, ועל כך הם מקבלים שכר בתקופת הלימודים בלבד. במובן זה תנאי ההעסקה באוניברסיטאות השונות דומים.

נוסף על כך, השרה נמצאת בקשר עם ות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב.

## **היו"ר ש' וייס:**

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

## **נעמי חזן (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, המורים-העוזרים מקיימים חלק ניכר מההוראה, במיוחד בשנים הראשונות באוניברסיטה. הכוונה גם לניהול מעבדות, להעברת תרגילים – והם עובדים קשה מאוד. האם אדוני סגן השר סבור, שייתכן שאנשים יעבדו, לפעמים במשרה מלאה, ללא תנאים סוציאליים אלמנטריים?

## **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

לשאלה הנוספת של חברת הכנסת נעמי חזן: אמרתי בתוספת קטנה שלי, מעבר לתשובות הכתובות, ששרת החינוך נמצאת עכשיו בשיחות עם ראשי ות"ת, ושם עולים גם הנושאים האלה כדי להגיע לפתרון הנושא שבשאלה הנוספת שלך.

## **החזר חובות תלמידים לאוניברסיטה העברית**

חבר הכנסת א' בורג שאל את שרת החינוך והתרבות ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

בימים אלה מגיעות מאות תביעות תשלום של האוניברסיטה העברית לתלמידי העבר, שלא סגרו את חשבוניותיהם עם האוניברסיטה. מדובר במאות אחוזי ריבית והצמדה, ההופכים סכומים זעירים לחובות ענק.

מסתבר כי מדובר בחובות של כמה שנים, שבמהלכן לא הודיעה האוניברסיטה לחייבים על חובותיהם, ולכן הצטברו סכומים אלה.

ברצוני לשאול:

1. בכמה חייבים מדובר?

2. האומנם לא הודיעה האוניברסיטה לחייבים על חובותיהם במהלך כל השנים?

3. אם כן – האם ישקול משרד החינוך והתרבות לצמצם את החוב לסכום היסוד ולהחסיר ממנו את השנים שבהן לא ניתנה התראה?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. במהלך כל שנת לימודים מקבלים תלמידי האוניברסיטה העברית שוברי תשלום תקופתיים, שבהם מפורטים חובותיהם.

באוגוסט 1988 החליטה האוניברסיטה לטפל בצורה אינטנסיבית בגביית חובות העבר אשר לא סולקו, למרות השוברים שנשלחו באופן עקבי לתלמידים. הוחלט לדרוש פירעון החובות החל משנת התשמ"ה. היקף החובות נאמד ב-4 מיליוני ש"ח.

האוניברסיטה שיגרה מכתבים לכ-4,000 חייבים, וביקשה מהם לסלק את החוב בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. ואכן, רבים מאותם חייבים פנו והסדירו את חובותיהם. במקרים מסוימים, כאשר הנסיבות הצדיקו זאת, באה האוניברסיטה לקראת החייבים ונהגה לפנים משורת הדין: ויתרה על ריבית והציעה פריסת תשלומים נוחה.

לאותם חייבים שלא סילקו את חובותיהם נשלח מכתב נוסף על-ידי עורך-דין, וגם בעקבות מכתבים אלה סילקו חלק מהחייבים את חובותיהם. לגבי החייבים שנותרו ולא טרחו להשיב על המכתבים הנ"ל הופנה הטיפול למשרד עורכי-דין שעמו קשורה האוניברסיטה, אשר הגיש תביעות נגד החייבים ודרש סילוק החוב בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין.

הנהלת האוניברסיטה העברית הגיעה לכלל מסקנה, שאין היא רשאית, כמוסד ציבורי, לוותר על חובות. האוניברסיטה פעלה ופועלת על סמך זכויותיה בדין ודורשת תשלום החוב בערכים ריאליים.

יש לציין, שהחל משנת 1989 סטודנטים אשר לא סילקו את חובותיהם לאוניברסיטה מקבלים, נוסף על השוברים הנשלחים אליהם במהלך השנה, שני שוברים נוספים: בסוף שנת הלימודים ולקראת שנת הלימודים שלאחריה. אם טרם סולק החוב, נשלח אליהם מכתב נוסף מהמדור לחשבונות סטודנטים, ולאחר מכן מכתב מלשכת היועצת המשפטית של האוניברסיטה. אם החוב לא מסולק, רק אז מועבר העניין למשרד עורכי-דין להגשת תביעה.

### **התזמורת הסימפונית ירושלים – רשות השידור**

חבר הכנסת א' בורג שאל את שרת החינוך והתרבות ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

ברשות השידור קיימת זה 55 שנה תזמורת סימפונית. כמנ-כן קיים ברשות השידור ערוץ "קול המוסיקה", המשדר בעיקר מוסיקה קלסית. על-פי הידוע לי, לא עולה זמן השידור של התזמורת על 5% מלוח השידורים.

ברצוני לשאול:

1. כמה שעות מוסיקה קלסית משודרות בשבוע ב"קול המוסיקה"?
2. כמה שעות שבועיות מוקצות ב"קול המוסיקה" לביצועי תזמורת רשות השידור?
3. אם הנתונים שהוזכרו נכונים, האם זאת למעשה מדיניות של השמעה מעטה מאוד של התזמורת של רשות השידור?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מדינת ישראל קיימת 48 שנים, "קול ישראל" – מניין שנים זהה, רשות השידור היא בת 27 שנים, לפיכך התזמורת לא היתה קיימת לפני 55 שנים – לפני היות המדינה, הרדיו ורשות השידור.

כמדיניות מעדיפה רשות השידור להשמיע את ביצועי התזמורת הסימפונית ירושלים – רשות השידור. ב"קול המוסיקה" יש שתי מסגרות שבועיות ייחודיות לנגינת התזמורת. מסגרת שלישית – שידורים חוזרים – הורדה בלחץ נגני התזמורת. קצב הכנת חומר חדש בתזמורת אינו מספק הזנת מסגרת שלישית. מספר ההקלטות הישנות שביכולתם לשדר מועט מחמת פגימה בסרטי ההקלטות שנעשו בין השנים 1981-1989. מעבר למסגרות הייחודיות משובצים קטעי נגינה של התזמורת גם במסגרות אחרות. כמו-כן נשקלת עתה הקמת מסגרת שידור שלישית, ובה יושמעו יצירות ייחודיות לצד נגינתם הסולנית של נגני התזמורת. משך חייה של מסגרת שידור זו, כאחרות, מותנה בקבלת חומר הולם מן התזמורת.

עם זאת, צריך לזכור, שהמאזינים מבקשים לשמוע גם תזמורות אחרות וביצועים אחרים, וכי יש מסגרות שידור שבהן לא יכירנה מקומה של התזמורת – מוסיקה ווקלית, אופרה, מוסיקה מאולמי קונצרטים בעולם, וכיוצא באלה.

ב"קול המוסיקה" משודרות מדי שבוע 50-60 שעות מוסיקה סימפונית קלסית. לביצועי תזמורת רשות השידור מוקצות – במסגרות ייחודיות בלבד ובלי לחשב השמעת ביצועיה במסגרות אחרות – 5.5 שעות שבועיות.

### **צירוף שחקן ערבי לקבוצת כדורגל בקריית-אתא**

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שרת החינוך והתרבות ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

לפני כשלושה שבועות פורסמה בעיתון "קול הקריות" ידיעה, ולפיה מאמן קבוצת עירוני קריית-אתא, דני אלימלך, הציע למאמן ולשחקן הבין-לאומי רפעת טורק להצטרף לקבוצה. גם יושב-ראש הנהלת הקבוצה התלהב מהעניין.

בעקבות זאת איים אילן גלבסקי, חבר הנהלת הקבוצה והאחראי לספורט בעיריית קריית-אתא, בהפסקת הסיוע הכספי לקבוצה – כ-80,000 דולר – אם יצורף טורק לקבוצה, וזה בשל מוצאו הערבי. חמורה במיוחד התבטאותו של מר גלבסקי: "אנו קבוצה יהודית, ואני רוצה רק קהל ישראלי ולא ערבי".

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נבדקו והם נכונים?

2. אם כן – נוכח התבטאותו של מר גלבסקי והפגיעה שנגרמה לציבור הערבי בכללותו, האם יינקטו צעדים נגדו?

3. בשל הרגישות של הנושא והשלכותיו על מערכת היחסים בין שני עמי הארץ, מה הם הצעדים שיינקטו על-ידי המשרד כדי למנוע הישנות מקרים אלה?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. אכן הדברים נבדקו. הנהלת קריית-אתא שקלה אפשרות לקבל את השחקן לשורות הקבוצה לאחר שנוצר הקשר בינו לבין מאמן הקבוצה, אולם לאחר משא-ומתן הגיעו שני הצדדים למסקנה, שאין באפשרותו של השחקן להגיע לאימונים ולמשחק לקריית-אתא.

הצהרותיו של מר אילן גלבסקי אינן מחייבות את האגודה. יתירה מזאת, ההנהלה דוחה אותן מכול וכול. ראיה לכך, שהם יזמו וניהלו משא-ומתן עם השחקן, ששיחק בעבר בנבחרת ישראל.

עמדת רשות הספורט בנושא זה היא חד-משמעית. הקריטריונים היחידים לבחירת שחקן צריכים להיות כישוריו ויכולתו לתרום לקבוצה מבחינה ספורטיבית. שיקולי מוצא עדתי אין להם מקום והם נדחים על הסף.

### **מעשה מגונה בתלמיד בחיפה**

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

בתקשורת פורסם, כי שני ילדים תלמידי כיתה ה' בבית-ספר בחיפה ביצעו מעשה מגונה בתלמיד כיתה א' הלומד בבית-ספרם תוך קשירתו לעץ והפשטתו.

פורסם כי משרד החינוך והתרבות הסתפק בכך שהנערים הוזהרו.

ברצוני לשאול:

1. האם האירוע המתואר אכן קרה?

2. האם נמסר על כך למשרדך על-ידי הנהלת בית-הספר, ובאיזה נוהל?

3. האם הנחה משרדך את בית-הספר כיצד להגיב ולטפל?

4. האם הטיפול שניתן במקרה זה מניח את דעת משרדך?

### **תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. האירוע דווח לכל הנוגעים בדבר, ובכלל זה למפקחת בית-הספר, למנהל המחוז, וכן הובא לידיעת פקידת הסעד והפסיכולוג.

נוסף על כך, המשפחה התלוננה במשטרה, והנושא נתון עתה לבדיקתה.

3. בית-הספר, בהנחיית מנהל המחוז, ערך תוכנית פעולה חינוכית אשר בה שותפים הגורמים הבאים: א. מפקחת בית-הספר; ב. המפקח על היועצים במחוז; ג. מנחה מחוזית לנושא האלימות; ד. מנהלת בית-הספר; ה. הפסיכולוג, יועצת בית-הספר והמחנכות.

התוכנית מטפלת בילדים הפוגעים, בילד הנפגע וכן בשאר תלמידי בית-הספר. מדובר בתוכנית טיפולית וכן בתוכנית לטווח ארוך.

4. הטיפול מניח את דעתו של מנהל המחוז, והנושא נמצא במעקב ובפיקוח מתמידים.

### **הכרת תלמידים את ההמנון הלאומי**

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

לפני שבוע פורסמה במקומון "כל הנגב" תוצאתה של בדיקה אקראית בקרב שמיניסטים בנוגע לידיעת מלות ההמנון הלאומי – "התקווה". הבדיקה העלתה, כי רק מחצית מהשמיניסטים ידעו בעל-פה את ההמנון, ואף לא אחד מהם ידע במדויק בית שלם אחד של ההמנון.

ברצוני לשאול:

1. האם הובא לידיעתך המדגם הזה?

2. אם כן – כיצד מגיעה מערכת החינוך למצב שכזה?

3. האם יפעל משרדך להנחלתם של סמלים ישראליים בסיסיים בקרב התלמידים במערכת החינוכית?

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

2-1. כתב העיתון פנה למנהל מחוז הדרום וטען, שמורה בבית-הספר המקיף "ליהמן" בדימונה ערך סקר בנושא ההמנון הלאומי. מבירור שקיים מנהל המחוז עם מנהל בית-הספר עלה, כי לא נערך כל סקר בנדון. בית-הספר הקים "פינת הלאום", ובה דגל המדינה, סמל המדינה וההמנון. ככל הנראה פירש הכתב יוזמה זו כתגובה על ממצאים של הסקר.

3. הנושא כלול בחומרי הלמידה הבאים: א. סדרת המקראות "פתחו את השער" לבית-הספר היסודי, כיתות ג'-ו'; ב. סדרת חוברות ליום העצמאות, שיצאה על-ידי צוות לשון וספרות לבית-הספר היסודי; ג. סדרת "לקרוא עוד ועוד", המיועדת לעולי אתיופיה; ד. חוברת "מעיין" ללשון לעולים חדשים; ה. "חלונות", מקראה לכיתה ב' לבית-הספר היסודי. כמו-כן פורסם מדריך למורה להוראת "התקווה" ברמות השונות.

### **פיקוח רפואי על פעילות ספורטיבית**

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

בעקבות מותו הטרגי בעת משחק של שחקן הכדורגל דניאל לוזון, זיכרוננו לברכה, ובעקבות פטירתם של ספורטאים מספר במהלך העשור האחרון, ברצוני לשאול:

1. האם נערכת בדיקה מחודשת של המערכת הרפואית בכל ענפי הספורט, ולא רק בכדורגל?

2. האם יוצאו הנחיות להידוק הפיקוח הרפואי ולהגברת איכות הבדיקות לספורטאים וסוגיהן?

3. האם קיימת תקנה המחייבת נוכחות אמבולנס בעת קיום משחקי ספורט תחרותי?

4. אם לא – מה הן הסיבות לכך?

## **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

1. ועדה שמיינה סגן השרה לבדיקת האסון שאירע עשויה לסיים את עבודתה עד סוף חודש זה ולהציע את הצעותיה בעניין הבדיקות לספורטאים, ולא רק לכדורגלנים.

2. הנחיות בנושא הבדיקות הרפואיות יביאו בחשבון את מסקנות הוועדה הנ"ל.

3-4. גם נושא נוכחות אמבולנס יישקל, אך יש לדעת, שהנושא נבדק במדינות אירופה ובשום מדינה לא נמצאה דרישה לנוכחות כזו. יתירה מזאת, כל צי האמבולנסים של מדינת ישראל לא יספיק לשם נוכחות בכל תחרויות הספורט המתקיימות מדי שבוע ברחבי הארץ, לכן ייתכן שגזירה כזו תהיה בבחינת גזירה שהציבור לא יוכל לעמוד בה.

## **היו"ר ש' וייס:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן, בבקשה.

## **חיים קופמן (הליכוד):**

אין כל ספק שיש ענפי ספורט שהמאמץ הגופני בהם גדול פי כמה מבענפי ספורט אחרים. עובדה היא שהתקנות, דווקא בכדורגל, לדוגמה – זו לא פעם ראשונה.

השאלה היא, האם לא כדאי, במקום לפתור את כל הבעיות, להתמודד עם כל הנושאים, למקד את המאמץ כרגע, בענף הכדורגל, לדוגמה, ואחר כך אולי בהרמת משקולות או בענפי ספורט אחרים, ולא לפרוס את כל המאמצים על הרבה מאוד ענפים, ואז לא יהיה לכם הכוח והאמצעים, ובסוף זה לא יתבצע.

לכן אני ממקד את זה כרגע בעיקר בענף הכדורגל, שכנראה שם מושקעים המאמצים הגדולים ביותר, ומניסיון העבר, שם בדיוק קורות התקלות הקשות ביותר.

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

## **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

לשאלתנו הנוספת של חבר הכנסת חיים קופמן – גם היום, בחלק מהענפים או במפעלי ספורט דוגמת צעדות, מירוצים, ענפים שבהם יש צורך בריכוז גדול של ספורטאים וקהל מלווה, שם מחייבים על-פי תקנות קיימות נוכחות של אמבולנס, ולא רק חובשים אלא גם נוכחות של רופאים.

גם בכדורגל, בליגות העליונות, בליגה הלאומית ובליגה הארצית, יש נוכחות של אמבולנס. במקרה הנ"ל הוועדה בודקת, ואני לא רוצה להיכנס לפרטים. חלק מהמסקנות ומההצעות שיובאו על-ידי הוועדה אנחנו בוודאי נאמץ.

**היו"ר ש' וייס:**

אני מודה לך מאוד.

### **הצעה לסדר-היום**

### **הפסקת מתן היתרי יציאה ליהודי סוריה**

**היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 674 ו-704 בנושא: הפסקת מתן היתרי יציאה ליהודי סוריה. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת שמואל הלפרט.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אין כאן כל נוכחות של הממשלה.

**היו"ר ש' וייס:**

אני ביקשתי כבר כמה פעמים. ישיבת הממשלה הסתיימה זה עתה.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

זה הופך להיות מנהג של קבע. הגיע הזמן שישנו את המנהג הזה.

## היו"ר ש' וייס:

מייד יגיעו. היום יש להם סיבה. אתה צודק, לא תמיד יש להם סיבה.

סגן שר החוץ נמצא באולם והוא יתייחס לשאלות אלה. היום יש תשובה, אבל ההערה במקומה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

## רענן כהן (העבודה):

גם אני מצטרף להערה של חבר הכנסת עובדיה עלי.

לפני שאגש לעניין שלשמו עליתי, אני רוצה לברך את חבר הכנסת עמיר פרץ על הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם. אני מקווה שבשנה הקרובה אוכל להביא לכאן את הצעת חוק חיילים משוחררים, ובכך נתרום תרומה נוספת הקשורה לדור הצעיר.

מכאן אני עובר לנושא. באפריל השנה הסכים נשיא סוריה חאפז אל-אסד, תחת לחץ אמריקני, לאפשר את יציאתם של יהודי סוריה לארצות זרות. שיפור היחסים בין ממשלת סוריה לבין היהודים החיים בה בא לידי ביטוי בפגישה בין ראשי הקהילה ובין נשיא סוריה. ראש הקהילה היהודית בסוריה, הרב אברהם חמרה ובכירי הקהילה עצמה בירכו על כך שהנשיא נענה לבקשותיהם, ולאחרונה הודיע משרד הפנים הסורי כי היהודים יקבלו תעודות זהות חדשות, שתושמט מהן המלה יהודי.

ההסכמה של ממשלת סוריה לתת ליהודיה להגר היא הוכחה ליכולת האנושית ההומניטרית והרצון הטוב שנשיא סוריה מפגין כלפי היהודים וכלפי ממשלת ארצות-הברית, ונציין רק שנשיא סוריה, בניגוד לרוסיה, לא ביקש דבר בתמורה למחווה זו. עם זאת אני קורא לנשיא סוריה שלא לקשור את היתר היציאה עם תהליך השלום או עם החלפת השלטון בארצות-הברית.

אדוני סגן שר החוץ, אני רוצה לפנות מעל במה זו אל הנשיא אסד: אל תעצור את חופש הבחירה של אזרחיך היהודים ואל תכביד בהגבלות היציאה שלהם, לאחר שאפשרת להם לפני חודשים מספר לצאת את סוריה. תושבי מדינת ישראל כולם מקווים כי עצירת יציאתם של יהודי סוריה היא זמנית וכי ההבטחה שנתת לנשיא בוש תקיים עד תום.

הקהילה היהודית בסוריה היא שומרת מסורת, וניתן לראות זאת לפי מספר בתי-הכנסת. באזור דמשק יש 22 בתי-כנסת לכ-2,000 יהודים המתגוררים בבירה, דהיינו, בית-כנסת לכ-80 יהודים בממוצע. למעשה, זה היחס הגבוה ביותר בעולם כולו.

אני מאמין כי גם הסורים, המאמינים בקוראן, מיטיבים לדעת מהו קשר משפחתי ויודעים כי אסור לפצל משפחות. לצערנו, זה מה שאירע במספר רב של משפחות יהודיות בסוריה, כאשר רק חלק מבני משפחה מסוימת קיבלו אישור יציאה, וכך פוצלה ונקרעה משפחה, או שבפועל המשפחה לא יכלה להתפצל ונשארה בסוריה, אף שלחלק ממנה היה היתר לצאת.

חברי הכנסת, נשיא סוריה אסד דיווח ב-28 באפריל 1992 ל"בית הלבן" על הסרת האיסור שחל על יהודי סוריה לצאת לחוץ-לארץ. משרד החוץ האמריקני מסר, כי נתקבל אישור רשמי מממשלת סוריה על הסרת הגבלות היציאה ועל מכירת רכוש או קנייניו מיהודי סוריה. הובטח לאמריקנים, כי היהודים ייהנו מזכויותיהם של אזרחי סוריה בכל הנוגע לנסיעות לחוץ-לארץ, כלומר, בניגוד לעבר, הם יוכלו לצאת עם משפחותיהם לחוץ-לארץ לעסקים או לחופשה.

סוריה הודיעה, כי תקנות היציאה החדשות שממשלת סוריה הנהיגה אינן קשורות בדרך כלשהי לתהליך השלום וכי הן חלות על כל אזרח סורי ולא רק על אזרחים המשתייכים לקבוצה דתית זו או אחרת. דהיינו, סוריה אינה מבחינה עוד בין תושב סורי יהודי לבין תושב ערבי, ואת זאת ניתן רק לשבח. ואכן, אני משבח זאת.

לאחר כניסת התקנות החדשות יצאו מסוריה 2,600 יהודים מתוך 4,000, וכיום נותרו בה כ-1,400 יהודים.

מאז יום הכיפורים השנה נפסק מתן אשרות היציאה ליהודים מסוריה. אני מבקש לפנות שוב לשלטונות סוריה: התחלתם במעשה חם והומניטרי, צודק ואצילי, אל נא תיסוגו עכשיו מאותה מחווה אנושית ואל תחסמו את דרכי היציאה ליהודים. הרי אם תקנות ההגירה חלות על כל אזרחי סוריה, והיהודים הם אזרחי סוריה, מדוע להפלות אותם לרעה לעומת האחרים? ואם כבר הוחלט לאפשר ליהודים לצאת את סוריה, יש לעשות זאת בהגינות ובלב שלם, ובלי לעשות "טריקים" ותרגילים כמו מתן אישורי יציאה רק לחלק מבני משפחה, כשברור שהם לא יעזבו את סוריה וישאירו מאחור את יקיריהם.

אני מבקש לפנות מעל במה זו גם ליהודי סוריה ולאומם יהודים שהיה באפשרותם, ואולי עוד יש בידם לצאת: אל תעשו שיקולים של כסף ורכוש כשיש אפשרות לצאת מסוריה. שלטונות סוריה אומנם אינם מתירים לכם לקחת עמכם יותר מ-2,000 דולר ומאלצים אתכם להשאיר את רוב רכושכם מאחור. דפי ההיסטוריה היהודית לכל אורכה מגלים מה עלה בגורלם של יהודים אשר סירבו להשאיר רכוש ולעזוב את מקומם, כאשר היתה להם הזדמנות לעשות כן.

יהודי סוריה, כסף ורכוש הם רק אמצעים חומריים לקיום, אך הקיום חשוב יותר. היתה לכם, ואני מקווה כי עוד תהיה לכם האפשרות להגר מסוריה. אל תיתנו לכסף ולרכוש לסנוור את עיניכם ולהשפיע על שיקול דעתכם. קיימת כאן אפשרות היסטורית, מתוך מחווה אנושית של רצון טוב של שלטונות סוריה המאפשרת לכם לצאת את סוריה. אל תיכנסו לספר ההיסטוריה כקהילה נוספת אשר שיקולים לא-נכונים הנחו אותה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר החוץ, יושב-ראש המשלחת הסורית לשיחות השלום בארצות-הברית הודיע בעקבות שאלת עיתונאי, שלא ידוע לו על שינוי במדיניות סוריה כלפי היהודים, וכי עד כמה שידוע לו, אין הפסקה בהוצאת אשרות יציאה. אני מאמין ומקווה שאכן זה המצב, וכי גם היהודים שנותרו בסוריה יכולים לקום ולעזוב מייד, ואלה שיישארו שם יעשו זאת מתוך בחירה חופשית ומתוך רצונם שלהם.

אני מקווה שנוכל להיתלות בצד ההומניטרי הזה של מתן אשרות יציאה ליהודים, כחלק מנכונותה של סוריה לצעוד לקראת פתרון של שלום ופתרון הסכסוך בינינו. אני מקווה שנוכל בעתיד לזכור את שנת 1993 כמו את שנת 1977, השנה שבה חתמנו על הסכם שלום עם מצרים. תודה רבה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הצעה באותו נושא לחבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה. לאחר מכן ישיב סגן שר החוץ על שתי ההצעות.

### שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידיעות מדאיגות הגיעו לאחרונה מדמשק על מצבם של יהודי סוריה, לאחר תקופה קצרה של שיפור מסוים ביחס אליהם מצד השלטונות.

על מצבם של יהודי סוריה כבר דובר רבות מעל במה זו במשך שנים. גם אני העליתי בשעתי את המאסרים והמעצרים ללא סיבה של רבים מקהילת יהודי סוריה. ביניהם יש כאלה שהוחזקו בכלא שנים רבות בלא משפט, גם כשהיו חולים ובמצב חמור. לא מעט יהודים בודדו מבני משפחותיהם תקופה ארוכה, עונו בעינויים קשים ביותר בכלא ואולצו להודות באשמות שלא היו ולא נבראו. מרתף עינויים גדול הוקם בלב הרובע היהודי בדמשק, ואלה שיצאו חיים משם נותרו עם פגיעות וצלקות קשות ביותר. בתים, עסקים וחנויות של יהודים הוחרמו על-ידי שלטונות סוריה. הוטלו עליהם הגבלות שונות ומשונות ונאסר עליהם ליצור כל קשר עם העולם. בין העצורים יש גם תינוקות, שנעצרו עם הוריהם שהואשמו בריגול.

למעשה, הפכו יהודי סוריה במשך שנים רבות לבני ערובה, וכל הבקשות והתחנות של גורמים בין-לאומיים לשנות את היחס אליהם נפלו על אוזניים אטומות. רק בשנה האחרונה, עם התקדמות תהליך השלום והשיחות בין משלחות ישראל ומדינות ערב בווינגטון, הסכימה סוריה להיענות לכמה מהדרישות, ובמיוחד לדרישה של איחוד משפחות.

ואכן, כמה עשרות יהודים זכו לצאת מסוריה. חלקם עלו לארץ-ישראל וחלקם בחרו להישאר בינתיים בארצות-הברית. נמסר גם, כי השלטונות הקלו במעט את הלחץ על בני הקהילה היהודית, פחתו המעצרים, ויש כאלה ששוחררו לאחר שנים של בידוד ללא סיבה וללא משפט.

מובן שהסורים עשו הון תקשורתי רב מהעניין. ואכן, בתקשורת העולמית הוצגו הסורים כמי ששינו את יחסם ליהודים, ומובן שארצות-הברית נתבעה לשנות בהתאם את יחסה לסוריה, או לפחות לא להתייחס אליה עוד כאל מדינת טרור.

עם זה, במשך כל התקופה האמורה היו שהזהירו, כי למעשה הסורים לא שינו את מדיניותם כלפי היהודים בצורה משמעותית. בין אלה הטוענים כך – אנשי מרכז המאבק למען יהודי סוריה. הם סבורים, כי הסורים עשו רק תעלול גדול של יחסי ציבור, רימו את כולם ולא שינו דבר במדיניותם. כל אשרות היציאה נדחות למעשה, וגם היהודים שיצאו נאלצו להשאיר אחריהם רכוש רב או בני

משפחה. הם טוענים גם, כי כל עוד לא נותנים ליהודים למכור את בתיהם, את רכושם, להוציא את כספם מסוריה ולצאת יחד עם כל בני משפחותיהם, דבר לא השתנה.

חברי הכנסת, הידיעות המגיעות בימים האחרונים על היחס שהחמיר מחדש כלפי יהודי סוריה ועל כך ששוב נאסרה יציאתם ואין נותנים להם היתרי יציאה מעוררות דאגה בלב כולנו. חלילה לנו להסכים בשתיקה למצב, שבו שוב ייהפכו יהודי סוריה לבני ערובה, במיוחד נוכח המאורעות המתרחשים לאחרונה בגבול הלבנון, גירוש אנשי ה"חמאס" והגברת פעולות הטרוריסטים.

אני סבור כי ממשלת ישראל חייבת להגיב בתקיפות ולדרוש שיאפשרו ליהודי סוריה לצאת, כפי שהיה בשנה האחרונה. יש לנקוט צעדים, אפילו עד כדי צעדי מחאה, בדיוק כפי שעושות הממשלות הערביות בתגובה על כל מה שנראה להן כפגיעה בערבים מצד ישראל.

בטוחני שממשלת ישראל תמצא את הדרך לנקוט את הצעדים הדיפלומטיים הדרושים, בכל דרך אפשרית, כדי לשמור על זכויותיהם ועל חירותם של בני הקהילה היהודית בסוריה.

אנו מתפללים: "אחינו כל בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה, משעבוד לגאולה, השתא, בעגלה ובזמן קריב".

אני מבקש לדון בנושא במליאת הכנסת.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מודה לחבר הכנסת שמואל הלפרט. אדוני סגן שר החוץ, בבקשה תשובתך.

### **סגן שר החוץ י' ביילין:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמעתי את הדברים. שמעתי את דבריו הנכוחים והחשובים של חבר הכנסת רענן כהן וגם את הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת הלפרט. קשה שלא להזדהות עם מה שנאמר.

עד לאחרונה, עד לפני חודשים אחדים, היו בסוריה כ-4,000 יהודים. מאז חודש אפריל 1992, כפי שכבר נאמר על-ידי חבר הכנסת רענן כהן, נעשו הקלות שאפשרו את יציאתם של 2,600 יהודים עד כה.

מאז יום הכיפורים בשנה זו חלה למעשה הפסקה במתן היתרי יציאה. הפסקה זו גרמה לכך, ששוב מוצאות משפחות את עצמן מפורדות, וחלק מהיהודים שקיבלו היתרים אינם יכולים לצאת, כי הם ממתנים ליתר בני המשפחה שטרם קיבלו את ההיתרים.

מחלקת המדינה בארצות-הברית וגורמים אמריקניים אחרים פנו אל סוריה בעניין זה. גם אני עצמי שוחחתי עם כמה אנשים בכירים במשרד החוץ האמריקני. הם מכירים את העניין, והם סיפרו לי שהם באמצע מהלך של שיחות עם הסורים בנושא הזה.

התשובה הסורית לאמריקנים שהתעניינו בכך היא תשובה אחידה: אין שינוי במדיניות סוריה כלפי יהודי סוריה. אבל אנחנו יודעים שהמציאות שונה מהתשובה הזאת.

פרופסור רבינוביץ, ראש המשלחת שלנו לשיחות עם הסורים, העלה נושא זה גם בפני המשלחת הסורית בסבב השיחות האחרון, הסבב השמיני. גם הוא נענה, שאין שום שינוי במדיניות הסורית לגבי יהודי סוריה.

הטיפול בנושא הזה יימשך בדרכים הולמות. אני רוצה לומר לבית הזה: אנחנו עוסקים בנושא הזה בעזרת ידידים בעולם, ומקווים שניתן יהיה לפתור את הבעיה ולהביא מחדש לפתיחת השערים בפני יהודי סוריה.

אני מציע לחברי הכנסת מגישי ההצעות להסתפק בתשובתי זו. תודה רבה.

**היו"ר ס' טריף:**

תודה לסגן שר החוץ. חברי הכנסת רענן כהן ושמואל הלפרט, אני שואל, האם אתם מסתפקים בהודעתו של סגן השר?

**רענן כהן (העבודה):**

אני מסתפק.

**היו"ר ס' טריף:**

אדוני, חבר הכנסת הלפרט?

**שמואל הלפרט (יהדות התורה):**

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

### עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הוא לא יכול להציע זאת. חבר הכנסת הלפרט, אתה יכול רק להציע דיון במליאה.

### שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אז אולי תציע אתה להעביר לוועדה?

### היו"ר ס' טריף:

נכון, חבר הכנסת המציע איננו יכול לבקש להעביר את הנושא לוועדה.

אדוני סגן שר החוץ, מה אתה מציע?

### סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מבקש שהמציעים יסתפקו בדברי תשובתי.

### היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רענן כהן, מה בקשתך?

### רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, היות שאני מגיש את ההצעה, אני רוצה להסביר גם למה, ואסתפק בדקה.

### היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

### רענן כהן (העבודה):

אני מסתפק בדברי השר משום שהנושא הוא נושא רגיש, נושא עדין, הטיפול בו חייב להיות בצורה מסודרת, ואינני חושב שדיון כזה – פרט להעלאת הנושא – צריך להתקיים במליאה או בוועדה. לכן הסכמתי להסתפק בדברי סגן השר.

**היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת הלפרט, אתה עומד על דיון במליאה?

**אליעזר זנדברג (צומת):**

יש לי הצעה אחרת.

**היו"ר ס' טריף:**

אבל אני שואל עוד הפעם את חבר הכנסת הלפרט.

**שמואל הלפרט (יהדות התורה):**

---

**היו"ר ס' טריף:**

בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

**אליעזר זנדברג (צומת):**

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. לדעתי, הנושא חשוב, רציני ומתאים לדיון בוועדה זו, מטיבם של הפעולות והנושאים שהיא דנה בהם.

**היו"ר ס' טריף:**

תודה רבה. מי בעד העברת הנושא לוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ש' הלפרט לוועדת החוץ והביטחון לא נתקבלה.

**היו"ר ס' טריף:**

בעד – 8, נגד – 9, אין נמנעים. לכן הנושא לא יועבר לוועדה.

**שאל עמור (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, זה לא פעל.

**קריאה:**

זה לא יכול להיות.

**שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:**

תוסיף את קולי.

**שאל עמור (הליכוד):**

אני מבקש הצבעה חוזרת.

**היו"ר ס' טריף:**

אנחנו נצרף אתכם. אם נקיים הצבעה חוזרת, זה לא ישנה את המצב. נכנסו שני שרים וגם שני חברי כנסת.

### **שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:**

לא נכנסו, אני פה.

### **שאול עמור (הליכוד):**

תקיים הצבעה חוזרת. זה לא נקלט.

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת הלפרט, נא לשבת.

### **שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:**

תצביע מחדש.

### **היו"ר ס' טריף:**

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים.

### **שמואל הלפרט (יהדות התורה):**

סליחה, היו 10 בעד ו-9 נגד.

### **היו"ר ס' טריף:**

לא, חבר הכנסת הלפרט, היתה הצבעה, נכנסו שני שרים ונכנסו שני חברי כנסת.

## הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992

### (הצעת חבר הכנסת ש' עמור)

#### היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק פ"ו, הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת שאול עמור. ישיב שר הכלכלה והתכנון. אני מזמין את חבר הכנסת שאול עמור. בבקשה.

#### שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הכלכלה, חברי הכנסת, דווקא בימים אלה, כשהממשלה הנוכחית מכריזה על מדיניות בדבר שינוי סדרי עדיפויות לאומיים, דהיינו העדפת הגליל והנגב, החלטתי לחדש את הצעת החוק, שלמעשה גם בקדנציה הקודמת עברה קריאה טרומית, מפני שכולנו יודעים את מצבו של הגליל.

#### דן תיכון (הליכוד):

וגם שבס יודע את מצב הגליל.

#### שאול עמור (הליכוד):

שבס עוד לא מעודכן.

#### דן תיכון (הליכוד):

הוא שינה את הסיווג.

#### שאול עמור (הליכוד):

אנחנו נדאג לעדכן את מר שבס וגם לשנות את מה שהוא כתב.

בכל אופן, חבל ארץ יפה זה, הגליל, נהנה בשנתיים האחרונות מתגבור גדול בפיתוח ומתוספת נכבדה של עלייה, אבל כולנו יודעים שיש מקום נרחב לדחיפה מסיבית של הגליל, העדפה בתחומי החינוך – ולזה הוא לא זוכה כיום, לצערי הרב – פיתוח תעסוקתי, איכות הסביבה, פיתוח התיירות בחבל הארץ היפה ביותר במדינת ישראל.

לכן, לדעתנו – ואני חושב שכל הבית מסכים – לא די בכך שהממשלה תירתם לגליל, אלא יש להקים רשות ממלכתית לפיתוח הגליל, כפי שהוקמה רשות ממלכתית לפיתוח הנגב. ואנחנו בגליל, חברי כנסת, ראשי ערים ואנשי ציבור, נירתם לצד הממשלה לפיתוח הגליל, נגייס הון מחוץ-לארץ, נעשה גם אנחנו מעשה כדי לפתח את הגליל ולקדמו.

לכן חיוני ביותר שהממשלה תקים את הרשות לפיתוח הגליל.

אני פונה לשר הכלכלה ולממשלת ישראל וקורא להם, שבשעה שיעסקו בהרכבת מינהלת הגליל ומועצת הגליל תהיה לממשלה ראייה ממלכתית, ולא ראייה מפלגתית צרה. על הגליל יש קונסנס לאומי. אנחנו בגליל, ראשי ערים וחברי כנסת, עובדים יחדיו, ללא כל קשר לזיקה מפלגתית. לכן אני מאמין, ששר הכלכלה יפעל כך ויעניק הרכב ממלכתי לפיתוח הגליל.

אני מציע לאשר את החוק בקריאה טרומית ולהעביר אותו לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה ראשונה.

**היו"ר ס' טריף:**

תודה רבה. אדוני שר הכלכלה והתכנון, בבקשה.

**שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:**

אני אשיב על שתי הצעות החוק ביחד.

**הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992**

**(הצעת חבר הכנסת ש' בוחבוט)**

**היו"ר ס' טריף:**

אם כך, אנחנו ממשיכים בהצעת חוק ר"ל, הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט. בבקשה.

**שלמה בוחבוט (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעלה אני בפניכם היום הצעת חוק שמטרתה פיתוחו של אחד מחבלי הארץ החשובים לנו ביותר, הגליל. מגמת הצעה זו: הקמתה של רשות לפיתוח הגליל, רשות שתהווה מנוף, עם סמכויות ביצוע בתחומי הפיתוח הכלכלי-החברתי, כמו: תעסוקה, שיכון, תיירות, השכלה גבוהה, גיוס הון בארץ ובחוץ-לארץ.

כיום קיימת מועצה האמורה לטפל בפיתוח הגליל, אך בהעדר משאבים חומריים ואנושיים, שאינם מוענקים לה על-פי החוק, אין לה היכולת לממש את ייעודה. מועצה זו שימשה עד היום מקור לכל מיני מינויים שלא היו תכליתיים, ועל התוצאות של המינויים הללו אין צורך להרחיב.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה שיוכן שעבורי, ולא רק עבורי אלא עבור כולנו, תושבי המדינה הזאת, הגליל הוא לא רק אתר תיירות לשבתות; הגליל הוא אחד מחבלי הארץ ההיסטוריים, שיותר מכל מקום אחר במדינה נשמרו בו החיים היהודיים ברצף. הגליל, יותר מכל מקום אחר, מסמל את האחוזה והדו-קיום, ומן הצפון תבוא הבשורה.

מצב התשתיות הרעועות – כשאנו נוסעים למרכז הארץ, אנו רואים את הכבישים. תארו לכם, חברי הכנסת, שכאשר אנו רוצים להגיע למרכז הארץ, לנסוע 140 קילומטר, לפעמים אנחנו מגיעים כעבור שלוש שעות או ארבע שעות. אם כן, איזה יזם יחשוב לבוא ולהקים תעשייה בקריית-שמונה, בטבריה, בעפולה, בבית-שאן או ביישובי קו העימות? זאת אחת השאלות הקשות שאנחנו שואלים, מדוע היוזמה לא מגיעה.

אם אנחנו מדברים על תשתיות, אחד התפקידים החשובים של הרשות לפיתוח הגליל הוא תכנון גלובלי. חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, כשבדקתי את הדברים לפני חודשים מספר באחד המשרדים, ראיתי שאין תוכנית-אב לתיירות בגליל, וכפי שאמרתי בתחילת דברי, תיירות היא אולי הענף הרווחי שהיה יכול להיות בגליל. אם משרד התיירות לא הכין תוכנית-אב, זו התשובה על השאלה, מדוע צריך להקים את הרשות לפיתוח הגליל.

אני מאמין, כי רשות שתעוגן בחוק ותתוקצב בהתאם תוכל ליזום וליישם פרויקטים לאומיים חשובים, החל בתחום הכלכלי, דרך התחום החברתי וכלה בתחום הביטחוני.

חברי הכנסת, צריך לזכור שחבל ארץ זה זקוק לתוספת אוכלוסייה, צריך להרחיב אותו ולהגדיל אותו. את חבל ארץ זה מאפיין שיתוף יהודי-ערבי.

חברי הכנסת, הצעת החוק שלי, המונחת לפניכם, מסבירה את עצמה, ואין צורך לחזור עליה. ברצוני רק לסקור את תפקידיה ואת סמכויותיה של הרשות.

תפקידי הרשות: ליזום פעולות ולהכין תוכניות לפיתוח הכלכלי והחברתי של הגליל; לעודד יוזמות כלכליות לפיתוח הגליל; לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות וגופים העושים לפיתוח הגליל; ליזום מחקרים, לייעץ ולסייע בתכנון ובהקמה של מפעלים כלכליים וחברתיים בגליל; לפעול למען העברתן של הנהלות לגליל.

רבתי, לא ייתכן שרוב משרדי הממשלה מרוכזים במרכז הארץ, וכשאדם מהגליל נזקק למשרד ממשלתי זה או אחר כדי לפתור בעיה, או כדי לדחוף יוזמה וכדומה, הוא צריך להגיע לשם כך למרכז הארץ. אחד התפקידים של הרשות לפיתוח הגליל הוא לדאוג לכך, שמשרדי הממשלה השונים יהיו גם בגליל.

סמכויות הרשות: לקבוע את הגופים שיבצעו את התוכניות לפיתוח חברתי וכלכלי; לקבוע משאבים. אנחנו צריכים להקים מועצה, ומקובלים עלי הדברים שאמר בעניין זה ידידי שאול עמור. לצערי, עד עצם היום הזה הוקמו מועצות שונות, אבל מה שאפיין אותן ועניין אותן היו המינויים הפוליטיים. אני הייתי רוצה לראות מועצה שאין בה הבדלים, לא של פוליטיקאים, לא של מפלגות ולא של לאומים, אלא מועצה שכל ייעודה הוא פיתוח הגליל.

כבר ציינתי שבגליל יש דברים נפלאים. ראו את הכינרת, את ההרים, את היופי ואת הירק. לצערי, מדינת ישראל לא ידעה לפתח את הדברים האלה. יכולים לטעון כאן חברי כנסת, שהושקעו כספים. אבל מה הושקע? איפה הושקע? הייתי רוצה לראות אוטוסטרדות ממרכז הארץ לראש-הנקרה, לקריית-שמונה. הייתי רוצה לדבר על מנחת מטוסים, על מנת לקרב את מרכז הארץ לצפון. יש יזמים שרוצים לפעול, אבל שואלים את כל השאלות האלה. כבר 30 שנה אנחנו שומעים על כל מיני תוכניות. היכן כל התוכניות האלה?

לסיכום, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא של הרשות לפיתוח הגליל בא לא רק על מנת למסד, אלא כדי להסדיר עם כל משרדי הממשלה את אופן הפעילות בגליל. מכאן אני קורא לשר הכלכלה, שהיה בין אלה שדחפו ויחד אתנו שכנע את הממשלה שצריך ללכת לקראת הקמת רשות לפיתוח הגליל, להקצות לזה את המשאבים המתאימים. אם נלך בדרך הזאת, נוכל להעלות את הגליל על דרך המלך.

צריך לחשוב על המושבים, על כפרי המיעוטים, על ערי הפיתוח ועל הערים הגדולות. מעל במה זו אני קורא לחשוב שוב על נושא הסיווג, ולהתייעץ בעניין זה עם אנשי הגליל.

### **דן תיכון (הליכוד):**

מה דעתך על הצעת הסיווג של שבס?

### **שלמה בוחבוט (העבודה):**

אני חושב שההצעה מוטעית. מן הדין והצדק היה להתייעץ קודם כול עם ראשי ערי הפיתוח, כפי שזה נעשה כל השנים. מן הצדק והדין היה להתייעץ עם ראשי ערי הפיתוח בגליל ובנגב. לכן אני אישית חולק על התוכנית הזו, ואני מאמין שבסופו של דבר היא תתוקן. צריך היה להוציא את יהודה ושומרון, אבל את הגליל והנגב היה צריך להשאיר.

### **רון נחמן (הליכוד):**

למה, למה את יהודה ושומרון צריך להוציא?

### שלמה בוחבוט (העבודה):

למה? כי יש שינויים בממשל הישראלי. היום מפלגת העבודה נמצאת בשלטון, והיא קבעה לעצמה דרך ושינוי בסדר העדיפויות, וכך צריך לעשות.

### רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, אתה ראש עיר – – –

### רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

### היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בוחבוט, אני מבקש ממך שלא להשיב על קריאות הביניים, כי זמן כבר תם. אני מבקש שתסיים את דבריך.

### רון נחמן (הליכוד):

אני מבקש לשאול שאלה.

### היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אולי תתאפק ותחכה עד שהוא יסיים את דבריו.

### שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני זוכר את הימים שבהם נאבקנו וטענו נגד האפליה הקשה בין יהודה ושומרון לבין ערי הפיתוח. טענו שלא ייתכן לתת עדיפות, תנאים וסבסוד לאזור שבין חדרה לגדרה, ליישוב שנמצא בסך הכול במרחק 20 דקות נסיעה מתל-אביב. כל הנושאים הבעייתיים בגליל

הם בגלל שיבוש בסדר העדיפויות. הממשלה של היום קבעה לעצמה סדר עדיפויות אחר, ואתם צריכים להתאפק. תנו לגליל להתפתח.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

— — — אינה רחוקה מתל-אביב מרחק 20 דקות נסיעה. היא רחוקה מתל-אביב יותר מאשר מעלות.

### **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אני מבקש.

### **שלמה בוחבוט (העבודה):**

אני לא רוצה לענות לחבר הכנסת גנדי. אני באתי להציג כאן תוכנית — — —

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת בוחבוט, אני מבקש שלא להשיב על קריאות הביניים.

### **שאול עמור (הליכוד):**

אני מבקש לשאול שאלה. אני הגשתי הצעת חוק.

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת שאול עמור, אולי אתן לך אפשרות לשאול שאלה. הוא איננו שר. הוא הגיש הצעת חוק, בדיוק כמור. יש עוד ארבעה חברים שביקשו לשאול. בבקשה.

### **שאול עמור (הליכוד):**

חבר הכנסת בוחבוט, זכותך לחשוב בצורה שונה על יהודה ושומרון. האם אתה מסכים לכך שתהיה במדינה הזאת אפליה בין אזרח לאזרח?

### **רון נחמן (הליכוד):**

תענה על השאלה הזאת.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

זה לא חלק מהמדינה. חבר הכנסת נחמן, אתה יושב במקום שהוא לא חלק מהמדינה. זה לא חלק ממדינת ישראל.

### **רון נחמן (הליכוד):**

זאת אומרת, שאדם היושב ביהודה, בשומרון ובעזה איננו אדם. נכון? לפי תפיסת מרצ, אדם היושב ביהודה, בשומרון ובעזה איננו אדם.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

---

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת רון נחמן וחבר הכנסת בני טמקין, אולי תסיימו כבר את הוויכוח שביניכם? אפשרו לחבר הכנסת בוחבט לסיים את דבריו.

### **שלמה בוחבט (העבודה):**

אני מבקש לסיים. ידידי וחברי שאול עמור, אנחנו נאבקנו יחד. אני חושב שסדרי העדיפויות בעבר לא היו צודקים. הגליל והנגב קופחו. לא קרה דבר, רק יש עכשיו שינוי בסדרי העדיפויות. הגליל והנגב הם היום בעדיפות שונה. בואו נעשה פסק זמן.

אני מציע שאת הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל נעביר לדין בוועדת הכספים. תודה.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

אני רוצה להעיר הערה. אני חושב שהיא לגיטימית ביותר.

### **היו"ר ס' טריף:**

אני מצטער, אבל כמה חברי כנסת נוספים ביקשו לשאול. אולי ארשה זאת אחרי דברי תשובה של השר.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

זו הערה לגיטימית מאוד.

### **היו"ר ס' טריף:**

בבקשה.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

אני בטוח שחבר הכנסת בוחבוט לא עשה זאת בכוונה, אבל כשהוא מנה את צורות ההתיישובות בגליל הוא פסח על צורת ההתיישובות שאני נמנה עמה. אני בטוח שהוא לא התכוון לזה. אני מבקש –

### **שלמה בוחבוט (העבודה):**

אני מתנצל ומצטער. ברשות לפיתוח הגליל גם הקיבוצים חייבים להתפתח במקביל לכל היישובים בגליל.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה. אני מזמין את כבוד השר שמעון שטרית, שר הכלכלה והתכנון, להתייחס להצעות החוק. בבקשה, אדוני.

### **שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מברך את חברי הכנסת הנכבדים, ידידי חבר הכנסת שאול עמור וידידי חבר הכנסת שלמה בוחבוט, על הצעות חוק הרשות לפיתוח הגליל. אני שמח להודיע בשם הממשלה, שהממשלה תומכת בהצעות החוק.

אני חושב שהתפיסה שלפיה יש צורך בפיתוח אזורי, וברשות לפיתוח אזורי, היא תפיסה נכונה. יישובים בעצמם, הן יישובים כפריים וחקלאיים והן יישובי מגורים או ערים קטנות, כפי שזה המצב בגליל, אין להם היכולת לעשות כדי להרים את המשימה הכבדה של הפיתוח. אין אפשרות לעשות את המעשה הגדול, שנובע מהמחויבות שלנו לגליל, בלי הגשמה יעילה של הרעיון של פיתוח אזורי. זה הרעיון העומד ביסוד שתי הצעות החוק של חברי הכנסת שאול עמור ושלמה בוחבוט, לארגן את הפעולה האזורית של פיתוח הגליל על בסיס של רשות שיהיו לה סמכויות, שתהיה בעלת יכולת פעולה, ולא לפי המתכונת הקיימת, שהיא דלה גם במבנה המשפטי שלה וגם בכלים שעומדים לרשותה לפעולה לפיתוח הגליל.

אני מקווה מאוד שאנחנו נוכל, לטובת תושבי הגליל כולם, להחיש את תהליך החקיקה. אני מתכוון לקיבוצים – ואני אמנה אותם ראשונה כדי שזה יהיה ברור ועל דעת כל הדוברים כאן – למושבים, להתיישובות העירוניות, לערי הפיתוח, למגזר הכפרי הערבי, למגזר הדרוזי. אני חושב שלא פסחתי על שום גורם. כולם כאחד זקוקים לרשות לפיתוח הגליל – אפקטיבית, יעילה. אני רוצה לאשר בפניך, ידידי חבר הכנסת שאול עמור, שהיא תפעל על בסיס גישה ממלכתית ושיתוף פעולה של כל הגורמים.

אני חושב שהתברך הגליל הפעם שיש לו נציגות נכבדה ביותר בכנסת. צריך לתת ביטוי לכוח הציבורי הזה כדי להבטיח שכל המגזרים בגליל יזכו לתנופת פיתוח.

יש הרבה דברים שצריך לטפל בהם כמסגרת אזורית. צריך לדאוג שהגליל לא יקופח בכל תוכנית לאומית. למשל: כביש מס' 6 נעצר בצומת-קדרים. מדוע? צריך להמשיך את התכנון עד קריית-שמונה, עד מטולה. צריך לקצר את הארץ.

יש לנו סוגיה של מנחתים. אני שמח לציין שאתמול סוכם עקרונית בישיבת ועדת שרים לתעסוקה, שיוקצו משאבים לפיתוח מנחתים, וחלקם נמצאים בגליל משום שהוא מרוחק ומשום שיש צורך בכך עד שייבנו הכבישים, וגם אחרי שייבנו הכבישים, לשכלל את שירותי התעופה הפנימיים. ועובדה היא שהמנחת בקריית-שמונה, והוא מנחת ולא שדה-תעופה, התפתח למקום שיש בו שירות תעופה נוח לתושבים, אף-על-פי ש-20 ק"מ דרומה נמצא מחניים. עובדה שזה התפתח, ולכן צריך לקדם את העניין.

אדוני היושב-ראש, שתי הצעות החוק מקובלות בעיקרן על הממשלה. יש התאמות בנוסח שצריך לעשות אותן. הדברים ייעשו בשלב הדיון בוועדות. אני חושב שלמדנו לקחים בעקבות הפעולות של מועצת הגליל על-פי חוק הגליל, התשמ"ח-1987, שאמור להיות מוחלף על-ידי חוק הרשות לפיתוח הגליל. דרך ההפעלה מוכיחה שיש צורך באותם תיקונים שמופיעים היום בהצעות חוק אלה.

אני רוצה לציין, שבזמנה אישרה ועדת השרים לחקיקה נוסח מסוים, אבל תהליך החקיקה לא התקדם. מכיוון שכבר הוגשה הצעת חוק, אני מציע שהממשלה תלך עם הצעת החוק הזאת. אנחנו לא מתכוונים להגיש הצעת חוק חדשה אלא הממשלה תשתלב עם המציעים כדי לקדם את הצעת החוק בהקדם האפשרי.

מכיוון שנאמרו דברים בנושא של סיווג ערי פיתוח, כמו כל מי שלמד את התוכנית, יש לי הצעות תיקון. אני מציע שנתייחס לתוכנית הזאת רק אחרי שהיא תעבור את אישור הממשלה. אני חושב שתורו של התהליך הפרלמנטרי יגיע כאשר ממשלת ישראל תלמד את הנושא ותאשר אותו.

אני יכול כבר להודיע לכם, שמאז יצאה התוכנית מוועדת המנכ"לים הוכנסו בה תיקונים, גם על יסוד הערות שאני שמעתי מחברי בכנסת שפנו אלי, ודברים מסוימים תוקנו. אני מציע שנשפוט את התוכנית הזאת סופית כאשר היא תעבור את אישור הממשלה ותעבור לא רק את התהליך של הדרג המקצועי אלא גם את התהליך של הדרג הממשלתי.

מכיוון שאני רואה שיש פתיחות לתת תשובה על אותן אי-התאמות או אי-סימטריה או דברים שאולי בהיסח הדעת לא נשקלו כראוי, וכולנו איננו מלאכים, אני מציע שאתם תתייחסו לתוכנית לאחר שתראו את המערכת הכוללת ותראו שהיא עברה את תהליך הבירור שכרגע מתקיים.

זאת הצעתי. אני אינני רוצה כרגע להתייחס בפרוטרוט לעניין, אני רק מציע הצעה פרוצדורלית – להיות הוגן כלפי התהליך. היתה תוכנית, היא לא תוכנית סופית, היא באמצע עיבוד והתאמה בעקבות הערות ציבוריות שנשמעו. אני מציע שנקיים דיון בבוא העת, כאשר התוכנית עצמה תאושר.

אני מאמין שכאשר היא תעבור את כל התהליך היא תהיה שלמה יותר ותביא בחשבון שיקולים ענייניים שיעלו על הפרק, ואני לא רוצה כרגע להיכנס לפרטים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר עוד הערה אחת לתוכן של הצרכים של הגליל. אנחנו יודעים שבגליל יש הרבה מקומות שבהם שיעור האבטלה הוא גבוה, וצריך לייעד חלק מאותן תוכניות שאושרו אתמול בוועדת השרים לתעסוקה, כדי שיופנו לגליל וכדי שיתמודדו עם הצרכים לשם הגברת התעסוקה בגליל. במסגרת עבודתנו, עוד לפני שהחוק הזה יתקבל, תחת הכותרת של חוק מועצת הגליל, נפעיל את מועצת הגליל במסגרת הקיימת. היא תהיה התשתית המעשית להפעלת חוק הרשות לפיתוח הגליל. אנחנו מתכננים בראשית ינואר, כל המערכות, כדי להתחיל את הפעלת המוסדות הקיימים של מועצת הגליל. אבל אנחנו צריכים כבר להתחיל באותו תהליך ציבורי, לדאוג לכך שמשרדי הממשלה, כל אחד בתחומו, ייתנו משאבים הולמים, הוגנים וראויים לפיתוחו של הגליל בכל התחומים.

וכאן אני רוצה להזכיר את התוכנית להקים אוניברסיטה בגליל. נדמה שהמכללות הקיימות בגליל יכולות להתאגד תחת כותרת גג של אוניברסיטה שתקבל הכרה אקדמית, ותהיה חלוקה בהתמחות בין המכללות השונות כדי שלא תהיה כפילות ולא תהיה חפיפה. כך אפשר יהיה להבטיח שצעירים רבים יותר שלנו יוכלו לקבל השכלה אקדמית בגליל בזמן נוח להם ובקרבת מקום מגוריהם.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, אם כן, לקבל את הצעת החוק הזאת ולהעביר אותה לוועדת הכספים, ואני אסביר מדוע. ועדת הכספים אמורה לפי החוק גם לאשר את תקציבה. נדמה לי שהגיוני שהוועדה שאמורה לאשר את תקציבה גם תדון בחוק עצמו. ככה חברי הוועדה יהיו מעורים בפרטי החוק, בפרטי הרשות המוקמת, ויקל עלינו אחר כך להציג בפני אותה ועדה את הצרכים התקציביים. לכן המלצתי בפני חברי הכנסת ששתי הצעות החוק הללו יעברו לדיון בוועדת הכספים. תודה.

## היו"ר ס' טריף:

תודה לכבוד השר. אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי, שמבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

## עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידידי שר הכלכלה והתכנון, ראשית דבר אני מבקש לברך את ידידי הטובים, חברי הכנסת שאול עמור ושלמה בוחבוט, על היוזמה הברוכה של הצעת החוק הזאת, הרשות לפיתוח הגליל.

יש לי הסתייגויות אחדות שתיכף אשמיע אותן, ואני מבקש לנצל את הבמה הזאת. מטעמים פרלמנטריים ביקשתי להסיר את ההצעה; אני מבקש לומר דברים אחדים בסוגיה החשובה הזאת.

ראשית, שמענו למכביר – הרבה מאוד מלים והרבה מאוד הצהרות על שינוי סדרי עדיפויות במדינת ישראל, על שינוי סדרי הקדימות במדינת ישראל. אנחנו עוד נזדקק לסוגיה הזאת בשבוע הבא, כאשר נדון כאן בנושא התקציב. מתברר שמלל לחוד וגיובי מעשי תקציבי להצהרות האלה לחוד. אין כל קשר בין התקציב, שבעצם מבטא מדיניות, לבין ההצהרות האלה על שינוי סדרי עדיפויות.

אני מתחיל בעניין הזה, משום שהרשות הזאת שתוקם, פעילותה תיקבע, לדעתי, בהתאם לתקציב שיועמד לרשותה ובהתאם לסמכויות שיוענקו לה. אם אנחנו מתכוונים באמת לפתח את הגליל ולענות על המדיניות של כל ממשלות ישראל של פיזור אוכלוסין, של ייחוד הגליל, של השגת עומק אסטרטגי שיש לו חשיבויות גדולות מאוד גם בתחום ההתיישבותי, גם בתחום הביטחוני, גם בתחום החברתי- הכלכלי – צריך לתת לרשות הזאת שיניים, צריך להעניק לה סמכויות ולגבות אותה בתקציב.

כשאני מדבר על גיובי תקציבי אני מתכוון לכך שבחוק יוגדר נתח תקציבי מסוים שיוקצה לגליל, כפי שעשינו זאת עם חוק הגליל בנושא הפטם והביצים, כשבספר התקציב הוקצה סכום מוגדר מראש ונקבע בכל משרד ייעודי שהתקציב הזה יוקצה לגליל. אם מדברים, מצהירים ומרבים במלל, וכפי שאושר חוק הרשות לפיתוח הנגב גם יאושר היום חוק הרשות לפיתוח הגליל והרשות תהיה באותה מתכונת, ללא סמכויות, ללא גיובי תקציבי – אני חושב שהנושא הזה הוא בבחינת ברכה לבטלה; אין לזה כל משמעות.

אני מפנה את הדברים האלה גם לשר וגם לחברי ועדת הכספים, שכן מוצע שהדיון בנושא הזה להכנה לקריאה ראשונה יתקיים שם. יש לתת לעניין הזה משמעות, מפני שהיום הגליל סובל מאוד בתחום האבטלה. אנחנו פתרנו את בעיות הדיור בעזרת הפעילות הנמרצת של שר השיכון הקודם. יש היום דירות למכביר בגליל, אבל יש בעיות קשות מאוד של אבטלה בגליל. צריך לתעש את הגליל, צריך למשוך אליו תעשייה עתירת מדע, צריך למשוך אליו תעשייה עתירת הון, צריך לתת תשובות לחיילים המשוחררים, לזוגות הצעירים, למשפחות שמגיעות ממרכז הארץ, לתת תשובות הולמות של תעסוקה הולמת, נאותה, עם שכר מתאים.

צריך לדאוג לנושא החינוך, בייחוד החינוך הגבוה. ואני מזכיר לשר הכלכלה והתכנון, היושב כאן, ולידידי חברי הכנסת, כי הגליל סובל מאוד מהעדר חינוך גבוה ברמה נאותה. היום שולטת במדינה אליטה של אוניברסיטאות ירושלים ותל-אביב, והאליטה הזאת נתמכת על-ידי המועצה להשכלה גבוהה ועל-ידי ות"ת, שמפנות את כל המשאבים, את כל האוריינטציה של פיתוח החינוך הגבוה, בעיקר לירושלים ולתל-אביב. הפריפריה סובלת, הפריפריה מקופחת; לא נפתחות שם פקולטות נאותות, מתאימות, ברמה מתאימה.

אני חושב שהיסוד החשוב ביותר לכל משפחה שגרה בגליל, וזו שרוצה להגיע לגליל, לתת לאבי המשפחה תעסוקה הולמת, לתת למשפחה פרנסה בכבוד. אבל בלי חינוך מתאים, בלי חינוך ברמה גבוהה בכל הגילאים, החל מהגיל הרך ועד לחינוך הגבוה, לא תהיה משפחה אחת שתסכים להישאר היום בגליל.

צריך לטפח ולפתח את כל מערכת הבריאות בצורה מתאימה. לא יכול להיות שימשיכו להיות בתי-חולים ברמה של בית-החולים בצפת, למשל. זה לא יעלה על הדעת. צריך לתת גיבוי של משאבים גם בכוח אדם וגם בתקציב. צריך לפתח מערכת בריאות נאותה.

ללא יסודות אלה, אין כל סיכוי לממש את היעד הזה של פיזור אוכלוסין, של יישוב הגליל, של פיתוח התיישבות על כל חלקיה ועל כל סוגיה ברחבי הגליל.

בעצם החוק הזה בא לגרום לכך, ואני מקווה שכך אומנם זה יהיה, שיהיה גורם שיתאם בין כל משרדי הממשלה, מפני שאנחנו נתקלים בבעיה חמורה מאוד של ביורוקרטיה, של חוסר תיאום בין משרדי הממשלה. משרד אחד בונה, המשרד השני לא דואג באותו זמן שתהיה תעסוקה. משרד אחד מפתח שכונות, המשרד שני לא דואג שבמקביל יקומו כיתות לימוד, בתי-ספר, מערכת חינוך מתאימה. אם רוצים לגרום לתיאום בין-משרדי, שכולם ביחד יובילו את הנושא הזה, ואם מחליטים על פיתוח אזורי, מחליטים על פיתוח בתחום אחד, ביישוב אחד, שכל משרדי הממשלה יתגייסו, יירתמו לעניין הזה וידאגו שהפיתוח יהיה במקביל בו זמנית בכל התחומים, מפני שאם לא נדאג לתיאום הזה, אין כל סיכוי, רבותי חברי הכנסת, שהגליל אכן ימשיך להתפתח כפי שכולנו שואפים.

הנושא השני, כפי שאמרתי – לעגן את הנושאים האלה בתקציבים מתאימים שיתורגמו בספרי התקציב שמונחים לפנינו כאן ומאושרים מדי שנה בשנה.

הנושא השלישי הוא חקיקה מתאימה.

רבותי חברי הכנסת, אני שומע לאחרונה קולות חדשים שקצת מטרידים אותי. ממשלות ישראל, החל בדוד בן-גוריון, זיכרוננו לברכה, ומאחר יותר ממשלות בראשות המערך, ראו בגליל יעד מרכזי להתיישבות, והן לא חששו, לא פחדו ולא התביישו לומר: אנחנו רוצים לייחד את הגליל. אין שום קונוטציה גזענית בייחוד הגליל. לאחרונה משום מה, כשאומרים ייחוד גליל, כולם נרתעים מהעניין הזה. אנחנו חייבים ליישב את הגליל כמה שיותר, לאכלס אותו, שיהיה רוב יהודי בגליל. אם לא נצליח לעשות זאת, אנחנו נעמוד יום אחד בפני בעיה.

כשמדברים על שינוי סדרי עדיפויות – צרם לי מאוד לשמוע כאן את המתקפה על יישובי יהודה ושומרון. אנחנו עדיין ממשיכים באותה מגמה שהחלה לתפוס מאחזים בבית הזה החל בקדנציה הקודמת, של שיסוי התיישבות אחת בהתיישבות אחרת. המגמה הזאת, לנסות ולשסות את ערי הפיתוח, את אזורי הארץ האלה בגליל ובנגב, בהתיישבות ביהודה ובשומרון, לא רק שהיא לא נאה, אני אומר שהיא גם נבזית.

היהודים שהגיעו ליהודה ולשומרון הגיעו מכוח עצמם? זה פוגע בהתיישבות בגליל, בנגב? איזה מין שטות זו? מדוע קל לפגוע בהתיישבות היהודית ברחבי יהודה ושומרון? אנשים אלה הגיעו מכוח החלטות ממשלה ויש רצף של החלטות ממשלה. כל החלטת ממשלה מחייבת ממשלה אחרת שבאה במקומה.

הייתי שלשום בלילה באריאל וראיתי איזו מסירות נפש נדרשת לבוא היום ולהתיישב ביהודה ובשומרון, לשמור על האזור הזה. איזה פיתוח יש ובאילו תנאים קשים חיים היהודים בהתנחלויות, בהתיישבות שם, במצפים שם. משהו מכם ביקר פעם בהר-ברכה, בפסגות, בעלי, וראה באילו תנאים חיים היהודים שם? מדוע לגרום לשנאת יהודים בארץ הזאת?

אנחנו צריכים להיות בעד פיתוח הגליל והנגב ולעשות כל מאמץ שהדברים האלה יעוגנו במשאבים מתאימים, בחקיקה נאותה, שלרשויות האלה יהיו שיניים. אבל באותה הזדמנות – לתקוף אחרים, לנסות ולפגוע בהתיישבות אחרת, אני חושב שהנושא הזה פשוט לא הוגן. כדאי שנימנע מכך, ויפה שעה אחת קודם.

אם אכן המגמה היא כפי שאמרתי, שהרשות הזאת, אדוני שר הכלכלה והתכנון, תגובה בתקציבים, תגובה בחקיקה מתאימה, יהיו לה שיניים, אני בהחלט תומך בחוק הזה ואני מברך את יוזמיו, ידידי הטובים, חברי הכנסת שאול עמור ושלמה בוחבוט. תודה.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חברי הכנסת אנחנו ניגשים להצבעה. אני מבין שחברי הכנסת שאול עמור ושלמה בוחבוט מסכימים להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים כהצעת השר.

### **שאול עמור (הליכוד):**

אני מציע לוועדת הכלכלה.

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת בוחבוט הציע להעביר לוועדת הכספים. אם אתם לא מסכימים, נעביר את זה לוועדת הכנסת שתחליט.

חברי הכנסת, מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכנסת שתקבע איזו ועדה תדון בהצעת החוק – נא להצביע.

#### הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, של חברי הכנסת ש' עמור וש' בוחבט, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

#### היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, 22 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, של חברי הכנסת שאול עמור ושלמה בוחבט, תועבר לוועדת הכנסת שתחליט איזו ועדה תדון בה.

חברי הכנסת, נחזור להצבעה. הבנתי שצריך להצביע על הצעות החוק, כל אחת בנפרד. לכן אני מבקש, בהצבעה מהירה, להצביע על הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור. מי בעד ומי נגד העברת הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת הכנסת?

#### הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

## **היו"ר ס' טריף:**

17 בעד, אין נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור תועבר לוועדת הכנסת שתחליט איזו ועדה תדון בה.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על הצעתו של חבר הכנסת שלמה בוחבוט. בבקשה, נא להצביע.

## **הצבעה**

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

## **היו"ר ס' טריף:**

18 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת שלמה בוחבוט תועבר לוועדת הכנסת שתחליט איזו ועדה תדון בה.

## **שאלות בעל-פה**

## **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, לפני שאנחנו ממשיכים, אני מבקש לתת רשות להערה לחברת הכנסת דליה איציק; בבקשה, דקה אחת.

## **דליה איציק (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת למחות בשם חברי הכנסת, למחות בשם מליאת הכנסת ואולי אפילו למחות בשם עם ישראל על כך ששרים לא מגיעים לכאן, שרים שידעו מראש שיש שאילות בעל-פה שאמורים לשאול אותם. אני רואה בזה זלזול קשה. אני מוצאת לנכון להעיר את ההערה הזאת. תודה.

### היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. חברת הכנסת דליה איציק התכוונה לכך, ששר התחבורה היה אמור להשיב כאן על שתי שאילות בעל-פה, של חברי הכנסת יגאל ביבי ודליה איציק. אנחנו נבדוק ונברר את העניין. אני מתפלא מאוד על כך ששר התחבורה לא הצליח להגיע היום למליאה, וגם לא טרחו להודיע.

### יעקב שפי (העבודה):

היתה בעיה של תחבורה.

### היו"ר ס' טריף:

ייתכן מאוד. חברי הכנסת, אנחנו נברר את העניין.

אנחנו נמשיך בשאילתא מס' 71, של חבר הכנסת אפרים גור, בנושא: קיצוץ בתקציב הקליטה למדענים עולים. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

## קיצוץ בתקציב הקליטה למדענים עולים

### אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, בידיעה שהתפרסמה ב"הארץ" ב-20 בדצמבר 1992 נאמר, כי משרד האוצר החליט לקצץ ב-50% את תקציב קליטתם של מדענים עולים. בשנה הבאה, לפי החלטת האוצר, יעמוד התקציב על 20 מיליון שקל, במקום 40 מיליון שקל בתקציב השנה החולפת.

החלטה זו, אם תבוצע, תגרום לאבטלתם של יותר מ-100 מדענים בכירים בקרב העולים, שכבר זכו במרכזי המחקר של משרד המדע.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מה היא תשובת הממשלה לאותם עשרות המדענים, שכבר עברו בהצלחה את מכרזי המחקר ומצפים בכיליון עיניים להתחלת עבודתם?

3. האם יפעל משרדך לביטול ההחלטה?

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה, אדוני. שר המדע והטכנולוגיה, השר אמנון רובינשטיין, בבקשה.

### **שר המדע והטכנולוגיה א' רובינשטיין:**

היום הידיעה כבר איננה נכונה. היא היתה נכונה בשעתה. אנחנו הגענו לסיכום עם אגף התקציבים באוצר על הקצאת סכום מיוחד לכ-75 פרויקטים, שהם לא פרויקטים של המשך, כדי לממן את הבקשות הרבות הזורמות למימון פרויקטים מדעיים של עולים חדשים.

תקציב המשרד הוא, כמובן, לא בהתאם לבקשה שלנו, אבל זה גורלם של משרדים ממשלתיים, שצריכים להסתפק בפלח מהעוגה כדי שהתקציב יהיה מאוזן פחות או יותר. התקציב שלנו הוא 21 מיליון שקל. עם זאת, אני רוצה לומר, שהמשרד פועל בשיתוף פעולה אמיץ גם עם משרד האוצר וגם עם משרד הקליטה כדי למצוא דרכים חדשות להעסקת מדענים, גם בתחום המחקר והפיתוח, גם בתחום תעשייתי טהור.

לאחרונה היינו, שר הקליטה ואנוכי, במפעל DSI – מפעל של אלקטרוניקה וטכנולוגיה מתקדמת, שבו מועסקים 100 עולים חדשים. אנחנו מנסים להגדיל את מספר המפעלים שבהם מועסקים מדענים באפיק של מדע יישומי ופיתוח תעשייתי.

אין כל ספק, שהמספר הגדול של מדענים שהגיעו עד כה ארצה, כ-6,500 איש שיש להם תואר שני, שלישי ורביעי – בברית-המועצות יש גם תואר רביעי – מציב בפנינו אתגר קשה ביותר. אבל בצד המדענים המובטלים שלא מצאו עבודה צריך לציין את מאות המדענים, שבעזרת פעולתו הברוכה של משרד המדע על עובדיו המסורים, העובדים כמעט בחרדת קודש ובהתנדבות לרעיון זה – אנחנו השגנו הרבה מאוד בזמן קצר ובסכומים צנועים יחסית.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

## **אפרים גור (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, עד שנת 2000 יגיעו ארצה, לפי התחזיות, כ-12,000 מדענים עולים, אולם רובם לא יצליחו, לצערנו, למצוא תעסוקה במקצועם ויאלצו להיקלט במקצועות סמוכים או שונים לחלוטין.

דוח שהוגש על-ידי הוועדה הלאומית לתכנון ארוך-טווח לקליטת מדענים עולים קובע, כי מבצע קליטת המדענים יחייב מעורבות מוסדית ותקציבית של הממשלה, ולא ניתן להסתמך על ההנחה, שתהליכים טבעיים או כוחות השוק יביאו בסופו של דבר לקליטתם. להערכת הוועדה, העלות השנתית הממוצעת של קליטת המדענים תגיע ל-180 מיליון שקלים.

במקום שהממשלה תאמץ את מסקנות הוועדה ותקצה לנושא זה, שהוא בבחינת יעד לאומי ממדרגה ראשונה, את הסכומים הנדרשים, היא מקצצת בתקציב הקיים הלא-מספיק. אגב, השנה היה התקציב, למיטב ידיעתי, 25 מיליון שקל, והמשרד שלך ביקש 40 מיליון שקלים, וזה לא אושר על-ידי משרד האוצר, דבר שיגרום אכזבה אדירה לאלפי מדענים שכבר נמצאים בישראל ומצפים בקוצר רוח לעבודה, ולביטול עלייתם של רבים אחרים, שהתכוונו לעלות ולהשתקע כאן.

אני מאמין כי כבוד השר יודע על ציד מוחות שנערך בערים הגדולות במדינות חבר העמים מטעם אוניברסיטאות, מכוני מדע ותעשיות עתירות ידע מן המערב, המפתים את הבכירים שבמדענים היהודים להגר למדינותיהם.

אדוני השר, לישראל נוצרה הזדמנות פז, הזדמנות נדירה, לנצל את המטען האינטלקטואלי והמקצועי האדיר שטמון בעולים מדענים אלה – –

## **היו"ר ס' טריף:**

מה שאלתך?

## **אפרים גור (הליכוד):**

– – ואם זה לא ינוצל, תוחמץ כמובן השעה היפה הזאת.

השאלה שלי לכבוד השר: מה הן התוכניות המעשיות, האופרטיביות, הן של המשרד והן של המשרדים הרלבנטיים האחרים בממשלה כדי לפתור את הבעיה הזאת? הרי הממשלה הזאת הבטיחה להיטיב עם העולים החדשים ולא להרע את מצבם. אודה לך על תשובתך.

### היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. שואלים נוספים: חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת רפי אלול, נמסר לי שהוא הצביע ראשון. חבר הכנסת יורם לס, במסגרת של דקה.

### יורם לס (העבודה):

אדוני שר המדע, אחת הדרכים לעקוב אחר הצלחת פרויקטים של מחקר ופיתוח היא מעקב אחר שיעור התמלוגים שהממשלה מקבלת בגין השקעותיה באותם פרויקטים.

שאלתי אליך היא, האם יש למשרד המדע מעקב, בכל דרך שהיא, אחר ההצלחה של אותן חממות שצריך להקים בעבור מדענים שכבר נמצאים כאן שנתיים ואולי גם שלוש שנים?

### היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה. במסגרת של דקה.

### רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, שמענו את סקירתך בוועדת הכספים בעת שהצגת את תקציב משרדך. שמחנו לשמוע על החידושים שהיו.

הייתי רוצה לבקש תשובה על השאלה, במסגרת הנתונים שמסרת לפני כמה דקות כאן, במליאה, האם נוסף על מה שהובא בפני הוועדה סיכמתם דברים אחרים, לדוגמה שילוב של המדענים העולים במכללות האזוריות ובחממות הטכנולוגיות, שהן פרי יוזמתו של משרד התמ"ס? האם יש קשר בין אותם מדענים שכבר מועסקים בחממות טכנולוגיות בפריפריה ובין המכללות האזוריות, בתמיכתו ובסיועו של משרד המדע?

### היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

### שר המדע והטכנולוגיה א' רובינשטיין:

אני רוצה להדגיש באוזני חבר הכנסת גור, שלאחר ההסכם שלנו עם אגף תקציבים באוצר חזר למעשה לקדמותו התקציב שהיה לנו לקליטת מדענים עולים.

נוסף על כך, אני רוצה להדגיש דבר שאולי לא כל חברי הכנסת וגם לא הציבור מודעים לו. השנה, לראשונה, הקימה הממשלה קרן למחקרי תשתית, בשליטת משרד המדע, בסכום נכבד מאוד. הקרן הזאת תעודד השקעות באותם תחומים מדעיים תשתיתיים שלא נופלים בתחום העיסוקים הרגילים של האקדמיה הישראלית למדעים, של האוניברסיטאות ושל מוסדות המדע האחרים. אנחנו משוכנעים שבמסגרת הקרן הזו יועסקו גם מדענים עולים.

יתר על כן, אנחנו אימצנו את דוח ועדת-דורון. אנחנו פועלים במשותף, במסגרת ועדת היגוי משותפת. היחסים בין המשרדים הם מצוינים, לרבות משרד התעשייה והמסחר. היריבויות של פעם נעלמו. אני אומר זאת במלוא האחריות. אנחנו תוקפים את הנושא הזה בשלל של רעיונות מקוריים, לרבות הרעיון לשלוח מדענים עולים לסמינריונים המשותפים שיש לנו עם רוסיה ועם הרפובליקות במסגרת התוכניות של משרד המדע.

זאת לדעת, השנה קיימנו קורסים כאלה למדענים יהודים בברית-המועצות לשעבר, בנובוסירסק ובמקומות אחרים. אנחנו רוצים לשתף את המדענים העולים, ששפת אמם היא רוסית והם מכירים את המוסדות האלה, בעבודת משרד המדע ובמסגרת שיתוף הפעולה שיש לנו גם עם האקדמיה הרוסית וגם עם משרד המדע הרוסי, וגם שיתוף הפעולה הפורה שיש לנו עם רפובליקות כמו אוקראינה, קזחסטן, ובעתיד גם רפובליקות נוספות.

ברור שהסכומים לעולם לא מספיקים. רבותי, מישהו משלה את עצמו שמדינת ישראל תוכל לקלוט במקצוע של מדע בסיסי 12,500 מדענים עולים, שיגיעו אלינו, הלוואי, אמן, עד סוף המאה? ברור שחלק מהם יצטרכו לעשות הסבה מקצועית. לשמחתנו הרבה, במקצועות מדעיים יש אפשרות להסבה מקצועית כזאת. הנה, למשל, משרד האנרגיה היום, כמעט בלי כסף, מתוך התגייסות לעניין הזה עושה קורס הסבה של גיאולוגים ליועצי איכות הסביבה.

לשאלה של חבר הכנסת לס. העניין של המעקב הוא חיוני בהחלט, אבל הוא לא יכול להיעשות רק במשרד המדע. הוא צריך להיעשות על-ידי ועדת מעקב משותפת לכל המשרדים שעוסקים בזה. אני חושב שזה בהחלט רעיון נכון, שצריך לאמץ אותו.

### **רון נחמן (הליכוד):**

מה עם התשובה על השאלה שלי, אדוני השר? אני שאלתי בעניין המכללות.

### **שר המדע והטכנולוגיה א' רובינשטיין:**

אני רוצה לומר, שהתחום של ההוראה לא נמצא בתחום משרד המדע. אבל במסגרת הפעולות של משרד המדע אנחנו עוסקים בקליטת מדענים במכללות. רק עכשיו, בימים אלה הקצבנו סכום מיוחד למכללה בעפולה, המסונפת לאוניברסיטת חיפה, כדי להעסיק מדענים עולים. אתה בוודאי יודע את

עמדתי. אני תומך ברעיון המכללות וברעיון המכללות האזוריות ועושה כל אשר לאל ידי כדי לקדם אותן.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אדוני השר – – –

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת נחמן, אין מקום לשאלות נוספות מעבר למה ששאלת.

### **הצעה לסדר-היום**

#### **חוק העתיקות נוכח חפירות באזורי קברים עתיקים**

### **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שפירא בנושא: חוק העתיקות נוכח חפירות באזורי קברים עתיקים. ישיב סגן שרת החינוך והתרבות, חבר הכנסת מיכה גולדמן. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת שפירא להעלות את הצעתו. בבקשה.

### **אברהם שפירא (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מבקש סליחה על צרידותי. באתי חולה כדי להעלות את הצעתי, כי הנושא חשוב ביותר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם ישראל בכל הדורות התייחס ביחס של כבוד וקדושה מיוחדת לבתי-עלמין ולקברי ישראל. סימן שלם ב"שולחן ערוך" עוסק בדיני בית-קברות ובאיסור החמור לגעת בקברים.

בכל הדורות למדו אפילו הגויים מהיהודים כיצד להתייחס למתים. ואכן, עד עצם היום הזה אנו רואים יחס של כבוד לבתי-העלמין היהודיים, גם בארצות הקומוניסטיות לשעבר וגם בארצות ערב. רק לאחרונה נודע כי ממשלת מצרים הסכימה לעכב סלילת כביש ראשי בקהיר, רק משום שהוא אמור להיסלל במקום שבו עומד בית-עלמין יהודי.

לכן, תמיהה גדולה בלבי על השלטונות בארץ, ובמיוחד על ארכיאולוגים, שאינם מגלים יחס מתאים לקדושתם של הנפטרים ומתייחסים לקברים עתיקים ולעצמות כלנושא למחקר.

חזרנו ואמרנו כבר פעמים מספר בעבר, שאיננו מתנגדים לארכיאולוגיה. אנו מכבדים את הארכיאולוגיה. אנו תומכים בכל מחקר שמסייע לשפוך אור על חיי עם ישראל בעבר. אך אנו מתנגדים בכל תוקף למחקר, ויהיה אשר יהיה, אשר במהלכו נפגעים קברים ועצמות של יהודים.

לא יעלה על הדעת שממשלת ישראל תדרוש מאומות העולם, כפי שהיה לא מזמן בהמבורג, לנהוג ביחס של כבוד כלפי בתי-עלמין יהודיים, ואילו היא עצמה תעלים עין ואולי אפילו תאשר פגיעה וחפירה בקברי יהודים, כמו שהיה לאחרונה בגבעה-הצרפתית בירושלים.

הדבר חמור במיוחד, שכן הזמינו את הרב הראשי לירושלים, הרב קוליץ, להשמיע את חוות דעתו, וגם לאחר פסק ההלכה של הגאון הרב קוליץ, רבה הראשי של ירושלים, שאסר לגעת בקברים, לא מכבדים את קביעתו.

חברי הכנסת, העליתי את הנושא על סדר-היום מכיוון שהתברר לי, שהפגיעה בקברים איננה רק איסור הלכתי, שמשום-מה יש המתעלמים ממנו, אלא גם עבירה חמורה על חוק המדינה.

ברצוני להזכיר לכולנו, כי בשנת התשל"ח התקבלה בכנסת הסתייגות של חבר הכנסת לשעבר, הרב יהודה מאיר אברמוביץ, כיום יושב-ראש הוועד הפועל העולמי של אגודת ישראל, ולפיה שרידים אנתרופולוגיים, כלומר עצמות אדם, אינם מוגדרים עוד כ"עתיקה", וממילא אין לארכיאולוגים, או לרשות העתיקות, שום סמכות לנגוע בהם, או לקחת אותם בכל צורה שהיא.

לא זו בלבד, אלא שלפי חוק זה, ומכיוון שעצמות אדם אינן מוגדרות כ"עתיקה", זו עבירה פלילית חמורה לנגוע, או לקחת עצמות נפטרים מקברים. וכל מי שעושה זאת חייב לעמוד לדין לא רק בפני בית-דין של מעלה, אלא גם בפני בית-המשפט במדינת ישראל.

עלי לציין, שחוק העתיקות מגדיר כ"עתיקה" רק נכס שנעשה בידי אדם, ונדמה לי שאיש לא חושב שאפשר לכלול עצמות אדם בהגדרה של משהו שנעשה בידי אדם. כך שגם מסיבה זו אסור לנגוע בעצמות אדם ובקברים.

מן הראוי להדגיש, שהחוק קובע עונשי מאסר וקנס כבד על כל מי שנוגע בקברים, או לוקח עצמות אדם, וזה כולל גם את רשות העתיקות, שיש לה סמכויות לגבי עתיקות זואולוגיות, בוטניות ושרידים ארכיאולוגיים אחרים, שאינם עצמות אדם.

נודע לנו, שעשרות אלפי עצמות אדם מונחות – – –

### **יורם לס (העבודה):**

חבר הכנסת שפירא, יש אלפי עצמות בבתי-הספר לרפואה, שסטודנטים לומדים מהן.

### **אברהם שפירא (יהדות התורה):**

זה פלילי, זה נגד החוק. ואילו עשו את זה בצרפת, אתה היית קם פה ואתה היית מדבר על כך שהאנטישמיות חוגגת, שפותחים קברים ומוציאים עצמות.

ואני אומר לך שהיום, כאשר יש לעם ישראל כל כך הרבה צרות, מי יודע, בגלל זה שנוגעים בקברי ישראל מזמן בית-שני, מי יודע באילו קדושים פוגעים שם, ואני אומר לך, שזה יכול להיות עונש עליו, שלא נוכל לצאת מזה.

### **יורם לס (העבודה):**

אתה לא ענית לי. לרופא מותר ללמוד מעצמות של בן-אדם – כן או לא?

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת יורם לס.

### **יורם לס (העבודה):**

הוא לא ענה.

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת יורם לס.

### **יורם לס (העבודה):**

מנין ייקחו עצמות ללימוד?

## **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת יורם לס, אני קורא אותך לסדר.

## **אברהם שפירא (יהדות התורה):**

חבר הכנסת לס, לצערי אני צרוד, אבל אני אתן לך תשובה: על-פי חוק ניתוחי מתים, אם מישהו רוצה למסור את גופתו ללימודים, הוא יכול לעשות את זה. אין שום בעיה. אנחנו מדברים על מי שלא רוצה, וארכיאולוגים פותחים בכוח את הקבר ומוציאים את העצמות. אתה שואל, מאין הם ייקחו את העצמות? – מי שלא מאמין בתחיית המתים ורוצה למסור את גופתו ללימודים, מותר לו לעשות זאת. אבל אתה לא יכול לנגוע בשום קבר. זה חוק, וזה חוק שקיומו התגלה לנו רק לפני כמה ימים, ואנחנו פנה לבג"ץ בבקשה לעצור את האנשים שנוגעים בקבר שיש בו עצמות.

## **קריאה:**

חבר הכנסת שפירא, גם באנגליה, גם באמריקה, אסור לנגוע בקברים, לפי החוק.

## **נעמי חזן (מרצ):**

העשייה הזאת נעשית על-פי החוק.

## **היו"ר ס' טריף:**

חברת הכנסת חזן.

## **נעמי חזן (מרצ):**

---

## **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אני מבקש. יש לנו חבר הכנסת שקולו לא נשמע כל כך, הוא צרוד, תשמעו אותו בשקט, בבקשה.

### **אברהם שפירא (יהדות התורה):**

אני יכול לספר פה משהו מעניין. באחת מטיסותי לארצות-הברית, לפני שנים רבות, ישבתי יחד עם פרופסור יגאל ידין המנוח, שהוא היה הרי הארכיאולוג, וממש במשך כל הטיסה, שנמשכה 12 שעות, הוא רצה ללמוד ממני הרבה סוגיות במסכת טהרות, שיפתרו לו בעיות שהוא מטפל בהן בארכיאולוגיה. וכאשר הוא שמע ממני פירושים, הוא אמר: תראה כמה אנחנו בארכיאולוגיה יכולים לעזור לכם בסוגיות. אמרתי: נכון. אז הוא אמר: אם ככה, למה אתם כל כך מתנגדים לארכיאולוגיה? אמרתי: אנחנו לא מתנגדים לארכיאולוגיה, סוגיות רבות בתלמוד מבינים אותן טוב יותר אחרי מה שהארכיאולוגים מגלים. אנחנו מתנגדים לחפירות בקברי ישראל. ואז הוא, שהיה הארכיאולוג הראשי פה, אמר לי: אני מבין אתכם, שאתם לא רוצים שייגעו בקברי ישראל. זאת אני יכול להבין בהחלט.

### **נעמי חזן (מרצ):**

אבל הוא לא הפסיק.

### **אברהם שפירא (יהדות התורה):**

ברצוני להזכיר לכולם, שחוק זה הוא חוק כמו כל החוקים בארץ, רק פשוט לא מכבדים אותו. לא זו בלבד, אלא שלפי חוק זה, מכיוון שעצמות אדם אינן מוגדרות כ"עתיקה", זו עבירה פלילית.

אני פונה לחברי הכנסת לקיים דיון במליאה – למה כאשר אנשים עוברים על חוק זה, ובכך עוברים עבירה פלילית, אנחנו שותקים. אין למתים אפשרות לקום ולדבר פה, ולא ייתכן שבמצרים יכבדו בית-עלמין יהודי ולא יסללו כביש, וכאן יחפרו בעצמות יהודים.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה לחבר הכנסת שפירא. אני מאחל לך החלמה. אני רואה שהקול קצת השתפר אחרי הנאום. הקדוש-ברוך-הוא עזר לך קצת.

### **אברהם שפירא (יהדות התורה):**

בזכותם.

### **היו"ר ס' טריף:**

בוודאי.

נשמע את תשובת סגן שרת החינוך והתרבות, חבר הכנסת מיכה גולדמן. בבקשה.

### **סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חפירות ארכיאולוגיות בישראל נעשות חלקן כחפירות יזומות על-ידי גופי מחקר ישראליים או זרים, וחלקן – והן הרוב במספר – חפירות הצלה הנובעות מצורכי הפיתוח של המדינה, או כדי למנוע שוד עתיקות, כשהעתיקות נחשפות כתוצאה מעבודת פיתוח או מכל סיבה אחרת. בכל מקרה, חפירות ארכיאולוגיות נעשות באתרים המוכרים וידועים כאתרי עתיקות ואך ורק בקשר לעתיקות.

חלק גדול מהחפירות, ומדובר בחפירות ההצלה, נעשה במגמה להציל את העתיקות מפני חורבן, שוד או הרס, ואילולא החפירות המבוצעות על-ידי הארכיאולוגים היום, היו אלה שעוסקים בפיתוח השטח הורסים את אתרי העתיקות על העתיקות המצויות בשטח ועל הקברים שבו.

אם במהלך חפירה ארכיאולוגית נמצאות בתוך אתר העתיקות עצמות אדם, רשות העתיקות, או נציגיה, או בעל רשיון החפירה מתייחסים לעצמות אלה בכל הכבוד הראוי. העצמות נבדקות. אם עצמות אדם הן, הן נאספות ונמסרות למשרד הדתות לקבורה.

לעניין הימצאות עצמות אדם בשטח עתיקות, קיים ברשות העתיקות נוהל ברור, שנשמר בקפידה, ועניינו איסוף העצמות, בדיקתן ומסירתן למשרד הדתות לצורך קבורה, אדוני חבר הכנסת שפירא.

גם במקרה שעורר עתה התעניינות בנושא נתגלו קברים כתוצאה מהצורך בסלילת כביש לרווחת תושבי שכונה שלמה או לצורכי פיתוח אזור ממילא. רשות העתיקות לא היתה נכנסת לתמונה אלמלא הצורך לבצע את עבודות הפיתוח ואלמלא היו צריכים לפעול דחפורים בעבודות הסלילה והפיתוח. לא מזמן, כשנסלל כביש מס' 1 בירושלים, נמצאו שרידי כנסייה ארמנית ובתוכה קבר נוצרי. הכנסייה נחפרה, ועצמות האדם שנמצאו בה הועברו לכנסייה הארמנית. פעולת רשות העתיקות היתה במקרה זה פעולת הצלה, שעניינה קודם כול חפירה באתר ארכיאולוגי. ואומנם, עצמות אדם שנמצאו במקרה זה נאספו ונמסרו למשרד הדתות לקבורה. לא היתה במקרה זה חריגה ממקרים דומים של חפירות ארכיאולוגיות. לפיכך לא נראה שמקרה זה מצדיק דיון מיוחד בנושא דרכי פעולתה של רשות העתיקות.

מכל מקום, רשות העתיקות עוסקת וחופרת ומאפשרת חפירות אך ורק במקומות המוגדרים ובהתאם לחוק.

דבר נוסף רציתי להדגיש ולומר, שגם נושאים אלה נמצאים בבתי-משפט ובפניות כאלה ואחרות.

אני רוצה לנצל הזדמנות זו ולשלוח מכאן בשם השרה ובשמי החלמה מהירה לאלוף במילואים אמיר דרורי, אשר עבר לפני ימים מספר ניתוח מעקפים, ונאחל לו בריאות שלמה.

אני מבקש להוריד מסדר-היום את ההצעה לסדר-היום.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה לסגן השר. הצעה של חבר הכנסת אלי גולדשמידט להעביר לוועדה, במסגרת של דקה, בבקשה.

### **אלי דיין (העבודה):**

להסתפק בדברי סגן השר.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

גברתי השרה, לימדו אותי שזו הפרוצדורה ואני מנצל אותה, כמובן; טריק פרוצדורלי.

אני מבין את חרדתו של חבר הכנסת שפירא לנושא קדושת המתים, אבל אני מציע שפעם אחת נקיים איזה דיון על קדושת החיים. אחד הדברים המרכזיים בנושא קדושת החיים, וכבר העליתי אותו בפני חבר הכנסת שפירא, הוא העובדה שהעדר תחבורה ציבורית בשבת גורם לשני דברים: א. לעלייה בתאונות הדרכים; ב. חיילי ישראל וילדי ישראל שמגיעים לגיל רשיון נהיגה מסתובבים באופן חופשי ונוסעים בטרמפים, ובמצב הביטחוני הקיים, הדבר מסכן את חייהם.

אני מציע ליהדות החרדית ולחבר הכנסת שפירא: בואו פעם אחת לקראת הציבור החילוני. אנחנו יודעים שפיקוח נפש דוחה גם שבת, ואם פעם אחת תראו לנו שיש מאחורי המשפט "פיקוח נפש דוחה שבת" משמעות אמיתית מבחינתכם, אני בטוח שגם חברי הכנסת החילונים בבית הזה יבואו לקראתכם בנושא של קדושת המתים. תודה.

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

מרגישים שאתה חבר כנסת חדש, שאתה מעלה הצעות כאלה.

### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת גולדשמידט, אתה בכל זאת עומד על הצעתך, או להסיר?

## **אלי גולדשמידט (העבודה):**

להסיר.

## **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי שמצביע בעד מצביע בעד העברת ההצעה לדיון במליאה. מי שמצביע נגד מצביע בעד הסרתה מסדר-היום. נא להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

## **היו"ר ס' טריף:**

אני קובע שתוצאות ההצבעה הן: בעד – 13, נגד – 18, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת שפירא הוסרה מסדר-היום.

## **הצעה לסדר-היום**

## **הקמת רשות ממלכתית לכבאות**

## **היו"ר ס' טריף:**

אנו עוברים להצעה לסדר-היום, מס' 688, של חבר הכנסת אביגדור קהלני, בנושא: הקמת רשות ממלכתית לכבאות. אני מזמין את חבר הכנסת קהלני. ישיב כבוד שר הפנים. בבקשה.

## אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הייתי מבקש משר הפנים, אף שהוא יצא נרגז, להיות נוכח כאן.

## היו"ר ס' טריף:

מייד נבקש משר הפנים להיכנס. הוא בוודאי התכוון להיות נוכח בדיון הזה. אני מבקש לקרוא לשר הפנים.

## אביגדור קהלני (העבודה):

כבוד שר הפנים, אני יודע שיצאת נרגז. אני מחכה לך כי הייתי רוצה שתאזין לדברים. אני רוצה לדבר אליך היום, אדוני שר הפנים, כמי שאולי נרדם בשמירה. אתה שר הפנים ואתה אחראי לחיים בפנים מדינת ישראל. אני רוצה לחזור אתך אחורה לשנת 1986, כשהיית מנכ"ל משרד הפנים ולאחר שנים ספורות התמנית לשר. אנחנו מדברים על הסבת שירותי הכבאות לרשות ממלכתית לכבאות על-פי חוק שנקבע בהחלטת ממשלה מיום 18 במאי 1986, ובה כתוב: "לא יאוחר מה-1 ביוני 1987 יופעל שירות כבאות ארצי (להלן: השירות)" בשלוש רמות: 1. רמת המטה הארצי; 2. רמת המחוזות; 3. רמת התחנות. תחומי מחוזות השירות יהיו חופפים את תחומי שישה המחוזות האדמיניסטרטיביים של המדינה. השירות יוקם כגוף ממלכתי במסגרת משרד הפנים."

השאלה שלי היום היא, מדוע אתה, כשר הפנים, אינך מכבד את ההחלטה משנת 1986 ואינך מביא ליישומה? אני יודע שיש בעיות, אבל צריך היום ללכת ולנוע קדימה לנוכח המצב של שירותי הכבאות במדינת ישראל.

ב-2 בדצמבר שנה זו קיבלתי כחבר כנסת פנייה של ארגון הכבאים המקצועיים בישראל. כל חברי הכנסת קיבלו פנייה כזאת, בזו הלשון: "חבר כנסת נכבד, כבאי המדינה פונים אליך אישית ומבקשים ממך לשמור על הזכות הדמוקרטית והאלמנטרית של כבאי ישראל להישאר באיגוד המקצועי, בד בבד לקדם את מקצוע הכבאי למען היענות שירותי הכבאות בארץ למתן שירות טוב ויעיל לאזרחי המדינה. אנו תקווה שלא תיתן את ידך לפגיעה בנו, וכאשר יועלה הנושא בכנסת תשמיע את קולך".

אני משמיע את קולי נגד אלה השניים שהודחו על-ידי ועדת החקירה ואמרו להם להיות בבית, והיום הם חזרו לשרת, ימים מספר אחרי שקיבלנו החלטה בוועדת החקירה באירועי ליל ה"קטיושות". אני משמיע את קולי ושואל: איך שניים שהורחקו חזרו לשרת אותנו כרגע בלי שהוענשו?

ב-7 בדצמבר 1992 קיבלת, אדוני השר, מכתב מאיגוד הכבאים, שהופנה גם לידיעתנו, ואני רוצה לצטט גם מתוכו: "כבוד השר, כיצד לא מצאת לנכון לשתף את עושי המלאכה, קרי המפקדים, הקצינים, הכבאים" – השאלה שלי היא, האם יש מישהו ששולט בכלל על כל הארגון הזה – "וכמי שמופקד על המערכת לנסות לבדוק את רחשי לבנו, אולי היית מגיע למסקנה שאין כלל צורך לשנות את המצב" – מצד אחד מבקשים לשנות ומצד שני שואלים למה – "במקום זאת העלית לפני הממשלה הצעות כאלה או אחרות ללא בדיקה מקצועית ויסודית".

אדוני השר, אני לא מחדש לך, אני יודע שאתה בקיא, אבל אני רוצה לרענן את זיכרונוך – מה קורה היום בשירותי הכבאות: א. רוב איגודי הערים הם גופים קטנים, 30-50 עובדים, בערים הגדולות – בין 90 ל-100 עובדים, כאשר הדבר הזה מחייב משק עצמאי, ניהול עצמאי. האופי המוניציפלי של השירותים מונע משר הפנים, מונע ממך, את המיצוי של הסמכויות שלך בהפעלת שירותי הכבאות. במשך שנים סבלו שירותי הכבאות משביתות ומעיצומים בשל עיוותי שכר מקומיים, שקיימים עד עצם היום הזה.

מיקום תחנות הכיבוי ופריסתן נעשו על-פי צרכים מקומיים ולא בראייה לאומית, דבר היוצר קשיים בהפעלת שירותי הכיבוי מאזור אחד לאזור שני. תורת הלחימה באש איננה אחידה. אין אחידות ביישום תקנות הקשורות בסדרי מניעת דלקות. קיים הבדל בין הרשויות השונות. מדיניות צה"ל, המקובלת על משרדי הביטחון והפנים, להעביר את פלוגות הכיבוי לשירותי הכבאות בשעת חירום, מדיניות זו טובה והכרחית, אך לא ניתנת ליישום בגלל הביזור הרב של הרשויות.

אדוני השר, לאחרונה שמענו על תוצאות ועדת החקירה, שבה נגעת קודם לכן, ואני רוצה לשאול אותך: האם זה על דעתך, שאחרי שהחליטה ועדת חקירה להשעות שני אנשים, שהגיעו אחרי 18 דקות במקום אחרי שלוש דקות למקום השרפה, אנשים אלה חזרו לשרת שלא על דעת רב-טפסר, שאתה מינית אותו, נתת לו סמכויות, ומצד שני הוא לא יכול להחליט מה קורה בשטח? שני האנשים הוחזרו לשרת. האם הראייה הזאת היא ראייה לאומית? האם יש היום במדינת ישראל גוף מרכזי המסוגל לקבל החלטות בנושא הכבאות, או שנתונים אנחנו להחלטות מקומיות, אינטרסנטיות, הפוגעות בראייה הממלכתית לאומית?

אדוני השר, איך אתה מתכוון, או איך מתכוון משרד הפנים להפעיל את שירותי הכבאות במלחמה כוללת? ראינו את התמונות במלחמת-המפרץ, איך רבות הרשויות ביניהן מי יכבה ומי יפנה ומי יעשה מה, וכך עד היום. לפני ימים מספר פגשתי את מפקד העורף. שאלתי אותו: מי כפוף למי? איך אתה שולט על הדברים? והוא עמד ועשה לי עם הידיים תנועה שכזו, שבעצם הוא חסר אונים. נכון שצריך להחיל את חוק העורף, אולי הוא יסדר את הדברים האלה. אני טוען, שאם תפרוץ מלחמה נוספת בימים הקרובים, יהיה המצב אותו דבר. ואני שואל אותך: מדוע לא תיישם את החלטת הממשלה משנת 1986 ועל-ידי כך תחלק את המדינה לאזורים ולמחוזות שווים – – –

### **מרדכי גור (העבודה):**

חבר הכנסת אביגדור קהלני, מותר לי הערה?

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

בבקשה.

### **מרדכי גור (העבודה):**

אני לא מתערב בכל מה שאתה אומר לגבי הכבאות, אבל אם חס וחלילה יקרה משהו היום, זה לא כפי שהיה בעבר. ההתכוננות והכוננות הרבה יותר טובות.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

של שירותי הכבאות, אדוני?

### **מרדכי גור (העבודה):**

לא, אני מדבר על הסך הכולל. הוא דיבר בשם מפקד העורף. על הכבאות אני לא מדבר.

### **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אנחנו נמשיך.

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

תודה רבה לחבר הכנסת מוטה גור. אני מניח שהיום זה יותר מסודר, יותר מאורגן, אבל עדיין יש פה דברים שאינם ברורים, מי כפוף למי, ואני מניח שאתה מסכים אתי.

דבר שני – נושא משאבי אנוש. צריכה להיות שליטה מרכזית במדינה, איך מקדמים את האנשים, מה הדרגות שלהם, איך מכשירים אותם. היום אנחנו עומדים בפני שאלה: האם אנחנו נפתח קורס קצינים – כן או לא? האם האיגוד מסכים שנפתח קורס קצינים – כן או לא? איך תהיה צורת ההכשרה?

אני מניח שהדבר הזה יעזור גם לכבאים עצמם לשמור על הזכויות שלהם, יפתח אותם, יקדם אותם. שליטה מרכזית בשירותי הכבאות תאפשר גמישות בהפעלת השירותים. אפשר יהיה להניע כוח אחד ממקום אחד למקום שני ולפתור בעיות שהן בתחום המדינה. התקצוב של השירות יעשה מתוך ראייה ממלכתית ולא על-פי שיקולים מקומיים. תישמר אחידות בנושא רכש הציוד. שמעתי שיש צינור אחד שאיננו מתחבר לצינור השני. אני מקווה שתפתרו את הבעיה הזאת מהר.

אדוני השר, אני פונה אליך מעל במה זו. אני יודע שיש קשיים. יכול להיות ששר האוצר יחליט שזה יהיה לו יקר מדי, אבל המצב הזה שבו אנחנו נמצאים כרגע הוא מצב שאנחנו נשלטים ולא שולטים. אין לי שום ספק שאתה צריך להיות הראשון העירני, ואני מעיר אותך מתרדמתך, אדוני השר. בוא תעזור למדינת ישראל להתגבר על התקלה הזאת.

## היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אני מזמין את כבוד שר הפנים, השר אריה דרעי. בבקשה.

## שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, לפני שאתייחס לדברים – ובאמת הדבר רציני מאוד, אנחנו עוסקים בפיקוח נפש ובגוף של הצלה, כשמו כן הוא – אני רק רוצה להעיר, למען הסדר הכרונולוגי, לחבר הכנסת קהלני: אני לא כיהנתי כמנכ"ל משרד הפנים כשהיתה החלטת הממשלה משנת 1986. הייתי אז בטירונות ואולי נרדמתי שם בשמירה. אז גם נציב שירות כבאות והצלה, תת-אלוף שלמה כהן, שימש כקצין שלישות פיקודי במקום ששירתתי בו בטירונות כטוראי.

## מרדכי גור (העבודה):

מתי עוברים לאימון מתקדם?

## שר הפנים א' דרעי:

אני עדיין זוכר את הפזצ"טות.

לגופו של עניין. אכן, יש החלטת הממשלה משנת 1986. בזמנם, שר המשטרה דאז חיים בר-לב, שר הפנים דאז הרב יצחק פרץ ושר האוצר דאז יצחק מודעי וראש הממשלה דאז שמעון פרס דנו בצוות שהם הקימו, והממשלה קיבלה החלטה להקים שירות כבאות ממלכתי.

החוק הוא חוק די קשה וארוך. חוקקנו את החוק, לקחנו אותו לעורך-הדין צבי טרלו. הוא מונה על-ידי, כמנכ"ל המשרד, להכין טיוטה להצעת החוק. אכן, לאחר קשיים רבים הוא הכין הצעת חוק טובה מאוד, שעונה על כל ההיבטים, לדעתנו. מדובר ב-19 איגודים, בשלוש מחלקות עירוניות. מדובר בנכסים, בצידוד, מה היחס של הממשלה, מה זכות ההתארגנות שלהם, מה השכר האחיד. דובר בשורה ארוכה של דברים – מה הסמכות הפיקודית, מה ההיררכיה. כל הדברים הוכנו בהצעת החוק. הגשתי אותה לוועדת השרים לענייני חקיקה, ובדיונים שהתחילו להתקיים בוועדת השרים לענייני חקיקה שינה האוצר את עמדתו. אותו שר אוצר שהסכים בשנת 1986, התנגד. האוצר הביע עמדת נגד מהסיבה העיקרית, שהיום הכבאים הם עובדים של איגודי הערים, שהם איגודי ערים בבעלות הרשויות המקומיות, ובהקמת רשות כבאות ממלכתית העובדים יהפכו להיות עובדי מדינה או עובדי הרשות. זאת היתה הסיבה העיקרית להתנגדות של האוצר.

לנוכח לקחי מלחמת-המפרץ אני חייב לציין: נכון, חבר הכנסת קהלני, ציינת בעיה לאומית שהיתה אז – מי אחראי, אבל אני לא חושב שהבעיה היתה בכבאות. כולם ציינו – וישבתי אחר כך עם צה"ל, עם פיקוד העורף – את מסירות הנפש של הכבאות, שבכל מקום הם היו ראשונים ועבדו במסירות נפש ממש ועשו את עבודתם על הצד הטוב ביותר.

## אביגדור קהלני (העבודה):

לא אמרתי שהם לא עבדו טוב.

## שר הפנים א' דרעי:

אני רוצה להשלים את דברייך, שלא ישתמע כך.

נכון, יש לקחים, ועוד מעט אסביר מה עשינו עם משרד הביטחון ועם פיקוד העורף ועם סגן שר הביטחון דאז עובדיה עלי.

בכל מכלול הדיונים של פיקוד העורף הוחלט על דברים מספר. הוחלט שחייבים לארגן ארגון ארצי, מסגרת אחת לכל הכבאות.

דבר שני, צה"ל הסכים להעביר את כל מערך כיבוי האש שלו לאותו ארגון מסגרת ארצי שיוקם.

דבר נוסף, אנחנו נמצאים במשא-ומתן די מתקדם עם משרד הבריאות, כאשר מגן-דוד-אדום יהווה אותה מסגרת של שירות הצלה. אין טעם להקים מוקדים כפולים עם כונוניות ועם ציוד כפול, כאשר אותו מוקד יכול לקבל את ההודעות, לחסוך בכוח אדם ולייעל את השירותים.

כדי לקדם את הדברים בהליך מהיר מאוד, בפשרה עם האוצר, המקבל את תפיסתנו שצריכה להיות מסגרת אחת במקום עשרים וכמה מסגרות, הסכמנו להתפשר ולהקים איגוד ערים ארצי לכבאות, שיהיה תחת המסגרת של השלטון המקומי, והכבאים לא יהפכו להיות עובדי מדינה. אבל מכיוון שאין לי סמכות להקים איגוד ערים ארצי, יש לי סמכות להקים איגודי ערים מקומיים, החלטתי להקים בחקיקה איגוד ערים ארצי כמסגרת אחת לכל איגודי הערים במקום המצב הקיים.

כדי להגיע למטרה העיקרית, כפי שהזכיר חבר הכנסת קהלני, של אחידות בתקנות, בפיקוח, בקניית הציוד, בשימוש בציוד וניידותו, הגענו לפשרה.

אני חייב לספר לכם, שבאילת לא היה מנוף לכבאות, לא היה סולם גבהים. אף שיש לנו רב-טפסר שמונה על-ידי הממשלה, אדם מוכשר מאוד שעושה עבודת קודש יומם ולילה – הוא קיבל דרגות, קיבל מינוי ממשלתי, אבל אין לו סמכות להעביר ציוד ממקום שקיים בו ציוד מיותר למקום שחסר בו ציוד. הוא היה זקוק לתחנונים ולתיווך ולרצון טוב של עירייה מסוימת כדי להעביר את הציוד לאילת עד שנוכל לפתור את הבעיה באופן יסודי, כדי שלא תהיה, חלילה, בבתי-המלון הגבוהים באילת סכנת נפשות, ואנחנו לא נוכל להציל בגלל חוסר ציוד. זה המצב הקיים.

לכן, לפני כשנה וחצי-שנתיים הסכמנו להתפשר עם האוצר, בהמלצת משרד הביטחון, סגן שר הביטחון ופיקוד העורף, ולהקים איגוד ערים ארצי. אמרנו שזה יהיה לפחות השלב הראשון כדי להגיע לפתרון.

לצערי, כשאנחנו צריכים לנהל משא-ומתן עם גורמים רבים כל כך, עם 19 איגודים, עם שלוש מחלקות עירוניות, עם ההסתדרות, עם בעיות משפטיות קשות מאוד הקשורות בנכסים בבעלות של איגודים – איך מעבירים אותם לאיגוד ערים אחד; מה יקרה עם זכות ההתארגנות; שורה שלמה של דברים – אנחנו רואים שהעניין הולך ומסתבך והמצב נשאר כמו שהוא.

אני אסביר את דברי, כיוון שאין לי, חלילה, שום כוונה שבעולם לפגוע בכבאים, שעושים באמת, כפי שאמרתי, עבודת קודש. אני חושב שמגיעים להם כל התנאים, אבל אני חושב גם שמסגרת ארצית אחת תהיה לטובתם. זה ישפר את תנאיהם, גם את התנאים הפיסיים – של תחנות חדשות, של ציוד חדש, של כוח אדם מתוגבר. יהיה בעל-בית אחד, תהיה מערכת פיקודית כפי שצריך להיות בשירות כבאות והצלה. זו איננה מערכת אזרחית רגילה. אנחנו עוסקים כאן בפיקוח נפש, וחייבת להיות הייררכיה של פיקוד. אין מה לעשות. לא כל איגוד ערים, לא כל מפקד כבאות, לא כל יושב-ראש איגוד ערים יפעל לבד, יכין הנחיות וינהל את זה כממלכה בתוך עצמה. במדינה קטנה כל כך כמו שלנו, עם בעיות רבות כל כך, אי-אפשר לחיות עם הלוקסוס הזה. אי-אפשר, אין לנו ברירה.

זה"ל תומך בתוכנית הזאת, פיקוד העורף תומך בה, משרד הביטחון תומך, השלטון המקומי תומך. בשיחות שהיו לי בשבועיים האחרונים, לאור המכתבים שגם אתה קיבלת, חבר הכנסת קהלני, היתה תגובה הפוכה בדיוק. עשרות חברי כנסת פנו אלי ואמרו: די, מספיק, תתעוררו כבר. תקימו שירות כבאות ממלכתי. אי-אפשר להישאר עם מצב כזה, שמצד אחד יש נציב כבאות שמונה על-ידי הממשלה, עם מערכת של נציבות כבאות, ומצד שני אנחנו, כחברי הכנסת, נקבל יום-יום מכתבים האומרים: אנחנו לא מכירים בנציבות, לא נשתף פעולה וכדומה.

בימים האחרונים אני קיבלתי החלטה קשה מאוד. מדי חודשים מספר אנחנו מקיימים קורס בבית-הספר לכבאות, שהוא בית-ספר למופת, בעזרת הכבאים ובעזרת כל הארגונים, ובקורסים האלה אנחנו מכשירים כבאים. יש היענות גדולה מאוד וגם התוצאות טובות מאוד. אבל למסגרת הזאת של הכבאות אין סמכות, ובית-הספר נמצא תחת שליטה ותחת איומים של אחרים. אי-אפשר לפתוח קורסים, וזה הופך להיות חלק מהמשא-ומתן: אם תעשה כך, אנחנו ניתן לך; אם לא תעשה כך, לא ניתן לך.

כשאני מקבל המלצות מקצועיות מה צריך להיות בקורס הקצינים, בדיקות רפואיות ודברים אחרים, למרות תחנוניו של קצין הכבאות הארצי ביטלתי את קורס הקצינים הזה. אני לא מוכן לקחת אחריות, שייפתח קורס קצינים תחת איומים, שיום אחד עלול הקורס להיפסק, או, חס וחלילה, יקרה שם משהו ולא יהיה אפשר לפעול בצורה נורמלית.

קשה לי מאוד לעשות זאת. אני יודע מה המשמעות עבור הכבאים, שחיכו זמן רב להגיע לקורס הזה. אבל אני לא מוכן לפעול, באחריות המיניסטריאלית שלי, תחת איומים כאלה. לי אין הרבה ניסיון בצבא, אבל האם משהו יסכים לנהל קורס קצינים או מערכת פיקוד והייררכיה בצורה כזאת? אי-אפשר לנהל כך את העניינים.

אני יודע שימתחו עלי ביקורת קשה מאוד על כך שאינני נותן לכבאים להגיע לקורס קצינים, אבל אין לי ברירה. לכן, לא קיבלתי את המלצתו של נציב הכבאות. אני הבנתי את הקושי שבדבר כאשר אני לא מקבל את המלצתו, אבל אין לי ברירה. האחריות היא עלי, ואני לא יכול להשלים יום-יום עם מכתבים כאלה: אנחנו לא מכירים בכך, לא משתפים אתך פעולה, אתה לא סמכות, אנחנו לא מכירים בסמכותך.

ממשלת ישראל החליטה למנות נציב כבאות. לקחו אדם מוכשר מאוד, הוא מונה על-ידי שר הפנים וניתנו לו סמכויות על-ידי שר הפנים. לא יעלה על הדעת, שבארגון של הצלה וכבאות אפשר לעבוד תחת איומים של ועדים.

אני בעד התארגנות, אני בעד האפשרות לתת לאנשים להתארגן. אבל יש מי שלוקח על עצמו לעבוד בשירות של חירום, והוא צריך לדעת גם את המגבלות. צריך לתת את התנאים הטובים ביותר לאלה העוסקים בהצלת נפשות, והם עוסקים בזה יום-יום. קורה לנו נס, שלמרות כל הבעיות, הכבאים עוסקים בהצלת נפשות במסירות נפש. זה נס שלנו, שיש לנו כבאים כאלה. אבל, רבותי, אם יש לנו כוח אדם כל כך טוב, צריך לדעת לנצל אותו בצורה הטובה ביותר.

כשאני בא היום בטענות אל האוצר שחסר לי כוח אדם, שחסר לי כסף לצידוד, הרי ברגע שמדובר ב-19 איגודי ערים, הם מביאים כל מיני דוגמאות: פה יש הסכמי שכר חריגים, תראה מה עושים בצידוד, תראה איך יושב-ראש איגוד ערים מסוים מקבל רכב ותנאים מיוחדים – אין לי מה לענות. כשאני מקבל דוחות של מבקרת המדינה על מה שקורה באיגוד הערים, גם כן אין לי מה לענות.

ואז, האפקט החזק שאתה דיברת עליו, שיש קונסנסוס בנושא הכבאות, אנחנו מאבדים אותו בגלל דברים שוליים כאלה.

לכן, למרות כל הקושי שבדבר, "התעוררתי מתרדמתי" כבר לפני שבוע והגשתי הצעה לממשלה, שבה אני דורש שהממשלה תקיים דיון ותקבל החלטה בשבוע הקרוב, אני מקווה שכך יהיה, לחדש ולהחיות את ההחלטה הקודמת של הממשלה. אני חוזר בי מההצעה על איגוד ערים ארצי. אני רוצה ללכת על רשות כבאות ממלכתית, על כל מה שמשמע מכך. זה גם לא יעלה יותר כסף. בין כך ובין כך הכסף הזה מוצא היום על-ידי הרשויות המקומיות. הכסף הזה יוצא מתוך כיס אחד.

צריך למצוא דרך מינהלית ומשפטית, איך הכסף שמוצא היום על-ידי הרשויות המקומיות יהיה מיועד לשירות הכבאות הממלכתי. יש דרכים לכך, אבל אינני רוצה לחזור עליהן כאן. אני לא חושש מהקמת המסגרת. כל כך הרבה כספים מוציאים לעידוד תעסוקה, ולא יקרה שום אסון למדינת ישראל אם יהיו לה עוד 1,000, 1,500 או 2,000 עובדים. אפשר לקלוט גם עולים חדשים וחיילים משוחררים, שיעבדו בצורה הטובה ביותר.

אני מקווה שהפעם ילך האוצר אתנו בעניין הזה. אני לא אתפשר על איגוד ערים, ואני מקווה שגם הכנסת תתמוך בנו בעניין. אני מבקש מאוד, שכאשר החקיקה הזאת תגיע לכנסת, יעשו תהליך מזורז כדי להעביר את ההצעה בשלוש קריאות. אני חושש מכך שיגיע הקיץ, עם כל מה שמשמע מכך, עם הצתות ודברים אחרים. ראינו מה קורה באסונות בבתי-מלון. ברוך השם, יש לנו בעניין הזה סיעתא דשמיא ונסי נסים. יש לנו כבאות המוסרת את נפשה, אבל אי-אפשר כל הזמן לסמוך על הנס. חייבים לארגן את הדברים, יש הייררכיה ברורה.

אני מודה לחבר הכנסת קהלני, שהעלה את הנושא. למעשה יכולתי לבקש שהכנסת תסתפק בתשובתי, כי אנחנו באמת מטפלים בעניין בשלב הזה גם בממשלה. עם זה, בגלל חששותי להתנגדות של האוצר או אחרים, אולי, אני מבקש מהכנסת שוועדת הפנים תדון בנושא הזה. היא הגוף המטפל בשלטון המקומי ובחוקים הקשורים לנושא, והיא תצטרך להכין את הצעת החוק לקריאות השונות. אני מציע שההצעה תועבר לוועדת הפנים, והיא תעקוב אחרי ביצוע ההחלטה ותלווה את הצעת החוק על כל שלביה. תודה רבה.

**היו"ר ס' טריף:**

תודה רבה. רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה. אתה מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

אני מוותר לחבר הכנסת רון נחמן.

**היו"ר ס' טריף:**

אתה מוותר? בסדר. אם כך, חבר הכנסת רון נחמן, הצעה אחרת, בבקשה.

**רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, המיקרופון לא עובד. אמרתי לך שהצד הימני משותק.

**היו"ר ס' טריף:**

תנסה פעם נוספת. הוא לא ויתר לך מכל הלב. אם כן, תעלה לדוכן, בבקשה.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, ויתרתי מכל הלב.

## **היו"ר ס' טריף:**

אני חוזר בי. אני לא אמרתי את זה מכל הלב.

## **רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, משתקים אותנו היום בצד הימני, אני לא יודע מה קורה.

אדוני השר, הייתי תומך בהעברת הנושא לוועדה, וידוע לך שאני תומך בכך במשך שנים ודוחף את הנושא של הקמת הרשות לכיבוי אש. אני רוצה לומר כאן לבית: קודם דנו בנושא אחד. היום, מעבר לכפר-קאסם, אין איגוד ערים לכיבוי אש. כל התושבים ביהודה ובשומרון חשופים ואינם מוגנים במקרה של שרפה, וכל האנשים הנזקקים לשירותים האלה על הכביש, כשיש תאונת דרכים, כשצריך להציל אשה או ילד, כשיש שרפה בבית, צריכים להזדקק לכבאית מקלקיליה, מטול-כרם, והכבאית של הערבים מקלקיליה צריכה לנסוע 40 קילומטרים כדי להציל משפחה יהודית. זה דבר בלתי תקין, ושר הפנים הקים, בצדק, את איגוד הערים של יהודה ושומרון, והדבר הזה תקוע שנתיים. מדוע? כי חסרים מיליון שקלים כדי להקים אותו, ומדובר על 120,000 איש.

אדוני השר, אמרתי בתחילת דברי, שהייתי תומך בהצעתך להעביר את הנושא לוועדת הפנים, והייתי תומך בכך מכל הלב, אבל אני לא מאמין שהדבר הזה יקרה. שום דבר לא יקרה. לכן אני מבקש להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום ולקיים אחר כך דיון נוסף, רציני, עם אנשי האוצר.

## **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת קהלני, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת הפנים, כהצעת השר?

## **אביגדור קהלני (העבודה):**

אני מקבל את הצעת השר.

## **היו"ר ס' טריף:**

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת הפנים של הכנסת?

## הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 25

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

### היו"ר ס' טריף:

25 בעד, אחד מתנגד, אין נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת אביגדור קהלני בדבר הקמת רשות ממלכתית לכבאות עוברת לוועדת הפנים של הכנסת.

## שאלות ותשובות

### היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, עכשיו אני מזמין את כבוד שר התעשייה והמסחר להשיב על שאלתא רגילה של חבר הכנסת רביץ. בבקשה.

## פיקוח הרבנות הראשית על ייבוא בשר

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מתאריך י"ב כסליו התשנ"ג (7 בדצמבר 1992) פורסם, כי בימים הקרובים יקיים משרד התעשייה והמסחר הגרלה בין יבואני וסיטונאי הבשר בארץ לייבוא 500 טונות של בשר כבש לישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה יעשה משרדך לגבי פיקוח הכשרות של הרבנות הראשית לישראל על הבשר המיובא?

2. מכיוון שהפיקוח על הכשרות כולל גם פיקוח על איכות הבשר וטריותו, מה יעשה משרדך כדי להבטיח פיקוח זה גם בעתיד?

### **שר התעשייה והמסחר מ' חריש:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב על שאילתא של חבר הכנסת רביץ, מס' 304.

1. יבואן אשר יבא בשר כשר מחויב יהיה להציג תעודת הכשר מהרבנות הראשית, והכול בהתאם לחוק איסור הונאה בכשרות.

2. במסגרת ייבוא בשר על-ידי יבואנים פרטיים מתקיימים כללים והוראות בנוגע לפיקוח וטרינרי, שמטרתו הגנה על בריאות הציבור ומניעת מחלות. פיקוח זה יעמוד בתוקפו גם להבא.

אולי מותר לי, אדוני היושב-ראש, להוסיף נקודה אחת. דרך הקצאת מכסות ייבוא בשר הכבש, שהיתה מקור השאילתא, נמצאת עתה בהליך בירור של עתירה לבג"ץ, ובהתאם להנחיית בית-המשפט תיקבע דרך חלוקת המכסה להבא.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם רביץ.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אדוני השר, אני מודה לך מאוד על התשובה שלך. הייתי מבקש לשאול אותך: האם כך תנהגו גם להבא, בעקבות השיטה של הפרטה בנושא ייבוא הבשר, לאמור שגם להבא תחייבו כל יבואן להצטייד בתעודת כשרות של הרבנות הראשית? תודה.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה. בבקשה, אדוני השר.

### **שר התעשייה והמסחר מ' חריש:**

אדוני היושב-ראש, קודם כול עצם ההחלטה של הממשלה על הפרטת הבשר הועברה מבחינת הביצוע לדיון בוועדת מנכ"לים, הכוללת את מנכ"ל האוצר כיושב-ראש, מנכ"ל משרד התעשייה

והמסחר, מנכ"ל משרד הדתות ומנכ"ל משרד החקלאות, והממשלה ממתינה לקבל בימים הקרובים את ההמלצה של ועדת המנכ"לים על דרכי הביצוע של הפרטת הבשר.

אשר לצד החוקי של העניין, כבר השבתי פה פעמים מספר על שאילתות שהופנו אלי בכנסת לגבי המצב החוקי בקשר לייבוא בשר. בכל הקשור לייבוא בשר על-ידי הממשלה, הממשלה מייבאת רק בשר כשר, והביצוע הוא באמצעות הכלים שנמצאים בידי הרבנות הראשית; יש שוחטים שנשלחים על-ידה וכדומה, דבר המעורר מדי פעם קשיים ביצועיים, והנושא הנוכחי של ייבוא בשר הכבש הוא חלק מהקשיים האלה, שהתעוררו עוד בתקופה מסוימת של הקיץ, ולולא הקשיים האדמיניסטרטיביים האלה, הבשר היה מיובא על-ידי הממשלה ולא על-ידי גורמים פרטיים.

יש סדרה של פסיקות של בית-הדין הגבוה לצדק. הפסיקות התחילו עוד ב-1954 וב-1963, אבל בעיקר בשנים 1989 ו-1991, והן מנעו מהממשלה את הזכות להכתיב ליבואנים את נושא הכשרות כתנאי לייבוא בשר. לכן, אם יבואנים מייבאים בשר כשר, הם חייבים בתעודת הכשר מהרבנות הראשית, אבל בגלל אותן פסיקות של הבג"ץ הממשלה מנועה מלהכתיב את כשרות הבשר, ואומנם כבר בתקופה של קודמי בתפקיד, השר משה נסים, היו היתרים של ייבוא בשר לא-כשר במסגרת התנאים הקיימים היום.

### **שאלו יהלום (מפד"ל):**

מה עמדת הממשלה בלי הבג"ץ? אם לא יהיה בג"ץ, אלא יהיה חוק כזה, הממשלה תתמוך בייבוא בשר כשר?

### **שר התעשייה והמסחר מ' חריש:**

ברגע זה אין עמדה של הממשלה. עמדת הממשלה כרגע היא ללכת להפרטה, כפי שאמרתי בהתחלה, ואנחנו מחכים לדוח של ועדת המנכ"לים בעניין הזה, ובוועדה זו של המנכ"לים, כפי שצינתי, יושבים גם מנכ"ל משרד הדתות, גם מנכ"ל משרד החקלאות – –

### **חנן פורת (מפד"ל):**

מה עמדתך?

### **שר התעשייה והמסחר מ' חריש:**

רגע, שאלת אותי שאלה ואני עונה. הבנתי את השאלה, אני עונה עליה. יש מגבלה פורמלית לתשובה שאני יכול לתת בשם הממשלה בעניין הזה, ואני נותן את התשובה באותה מגבלה.

הממשלה ניסתה להגיש הצעה של הפרטת בשר בתנאים של חוק כשרות, והבג"ץ אסר על הממשלה להגיש הצעת חוק כזאת. אני יודע שמוגשות עכשיו הצעות חוק פרטיות בתחום הזה, והכנסת תדון בהן על-פי סמכותה. בשלב הזה עדיין אין לממשלה התייחסות להצעות החוק הפרטיות האלה, בגלל אותה פסיקה של בג"ץ.

### **שאלו יהלום (מפד"ל):**

אבל הוועדה תסיים את עבודתה אחרי 31 בדצמבר. מה יהיה בתקופה הזאת?

### **שר התעשייה והמסחר מ' חריש:**

לא, כנראה, הוועדה עומדת לתת את הדוח שלה לפני 31 בדצמבר, ויכול להיות שאם יהיה צורך נאריך בכמה זמן את תוקפו של המצב הנוכחי לפני שוועדת המנכ"לים תיתן את הדוח. עד דיוני התקציב נצטרך לתת את החלטתנו בעניין הזה, כי החוק הוא בגדר החוק להסדרים במשק.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה רבה, אדוני השר.

### **הצעות לסדר-היום**

### **האינתיפאדה והעיתונות הזרה**

### **היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 683 ו-696, של חברי הכנסת חנן פורת ורפאל אלול, בנושא: האינתיפאדה והעיתונות הזרה. ישיב סגן שר הביטחון. אני מזמין את חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ההתמכרות לתקשורת הינה מסממני החברה המודרנית, הן מצד הציבור הצופה וקורא והן מצד הכותבים והמראיינים, ולעתים יותר משהעגל רוצה לינוק, הפרה רוצה להיניק, והבית הזה הוא עדות טובה לכך.

ההתמכרות לתקשורת משולה להתמכרות לסם. תחילה סם קל, במינון נמוך, לאחר מכן עלולה להיות התמכרות לסמים כבדים, וכשיש צרכני סם, יש לעומתם מספקי סם. וכאשר מספקי הסם אינם מוצאים את הסם בנקל, הם גם יכולים ליצור אותו, יש מאין.

מורי ורבותי, את הקו האדום הדק, החוצה בין תקשורת מדווחת לתקשורת יוצרת, קל מאוד לעבור. הדבר הזה כשלעצמו הופך תופעה לגיטימית לתופעה פסולה מבחינה אתית ומקצועית, אבל הוא הופך להיות נורא בשעה שהתקשורת היוצרת עלולה להביא למציאות של סכנת נפשות, מציאות הרת אסון של שפיכות דמים.

כוונתי בדברים כאן להוכיח, בהתייחסות לסוגיה קונקרטית הבאה בשולי האינתיפאדה, אם לא בפסגתה, שהקשר שבין האינתיפאדה המשתוללת ברחובותינו זה חמש שנים לבין התקשורת מביא לביטויים הרי אסון שהתקשורת היא הנושאת באחריות להם.

הבה נשים את הדברים במלוא המשמעות ובמלוא החומרה על סדר-היום הציבורי שלנו. לאינתיפאדה אכן יש שתי מגמות. מגמה אחת – לפגוע ביהודים באבן, בבקבוק תבערה, בסכין ואף בנשק חם; מגמה שנייה, מגמה תקשורתית – להציג את מלחמת השחרור של הפלשתינים, כביכול, על כל זוועותיה, ולהציג את הכובש הציוני האכזר והנורא.

שתי המגמות חמורות ופסולות, אבל מה שנורא מכול הוא שלעיתים התקשורת היא שיוצרת והיא שמביימת את אירועי האינתיפאדה, מחד גיסא כדי לזכות מצדה ב-SHOW תקשורתי שיוכל להיות מופץ ויספק את סקרנותם של הצופים בעולם; ומאידך גיסא ישרת את עניינו של הלוחם הפלשתיני, שבוודאי גם יוכל לשלשל לתוך כיסו סכומי כסף הגונים, בין 300 ל-500 דולר לאירוע בעל משקל.

### **וליד חאג' יחיא (מרצ):**

---

### **חנן פורת (מפד"ל):**

תרשה לי בבקשה. תיכף תצטרך להתמודד עם עובדות.

בימים אלה התפרסמו דברים מזעזעים בכתבה שפורסמה על-ידי נדב העצני בעיתון "מעריב". בכתבה הזאת יש התייחסות בראש ובראשונה לאותו אירוע, שכל מי שחזה בו בתקשורת לא יכול היה להישאר שווה-נפש לעומתו. פורסמו תצלומים של הוצאה להורג ברפיח. בתצלומים נראה מבוקש ידוע, יאסר אבו סמדאנה, יורה בראשו של מקומי – –

### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

— — — זה עיוות — — —

### חנן פורת (מפד"ל):

תקשיב לעובדות.

### רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

### היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש רגע שקט. אולי אפשר לשאול שאלה בסוף, אבל עכשיו אני מבקש שלא להפריע.

### חנן פורת (מפד"ל):

הדיון ברגע זה איננו על האינתיפאדה. זה דיון חמור כשלעצמו. הדיון עכשיו הוא על תופעה פסולה ושליטית, והאצבע המאשימה מכוונת כנגד התקשורת הזרה. אני רוצה שתקשיבו לעובדות.

הוקרנו אפוא בטלוויזיה, גם בטלוויזיה שלנו, צילומים של הוצאה להורג ברפיח. בתצלומים נראה מבוקש ידוע, יאסר אבו סמדאנה, יורה בראשו של תושב מקומי, ערבי, כשהוא מישיר מבט לעבר המצלמה. את התמונות צילם צלם מזרח-ירושלמי, עוואד עוואד, העובד כפריילנסר בסוכנות ידיעות צרפתית ומפיץ תצלומים גם בעיתונות הישראלית.

כל מי שבחן את התמונות האלה לא יכול היה שלא להתרשם מכך שיש כאן אירוע שהצלם בוודאי ידע עליו ולא נקלע אליו באקראי; ויותר מזאת – שזה היה מתוכנן ומבוים. ואכן, דוד רובינגר, שידוע לרבים מאתנו כאן, צלמו הוותיק של "טיים מגאזין" בארץ, המתעד את האינתיפאדה מתחילתה, טוען שתצלומי רצח אלו נראים במפורש כתצלומים, לא של אנשים שנקלעו באקראי להוצאה להורג. הם היו מודעים למה שעומד להתרחש. צריך רק להביט בהם כדי להבין שמשהו כאן מוזר. הרוצח מביט ישירות למצלמה. התצלומים מושלמים מדי. הכול עשוי בשביל הצלם.

הדבר הזה נבדק לפחות על-ידי כמה מאנשי התקשורת, וניסו בדרכים שונות להסתיר את הדברים, אבל דבר אחד הובהר: הצלם הודה שהוא נפגש עם הרוצח לפני ההוצאה להורג, היה אתו, והיה עמו גם סגן מנהל סוכנות הידיעות הצרפתית בארץ, ברי פארקר, וכתבת של הסוכנות.

מורי ורבותי, זה שיא של תעשייה שלמה. מדובר פה בתעשייה שלמה, בענף-יצוא משגשג ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה מאז תחילת האינתיפאדה. מאות פלשתינים עובדים עם התקשורת, בעיקר עם התקשורת הזרה. כל כתב זר שיושב בקביעות בארץ מחזיק ירקן מטול-כרם, מוכר קפה מעזה בתור "טיפרים", כפי שהם נקראים; מטפטפי טיפים ומקבלי טיפים, מוסרי מידע. ובכל פעם שמציתים צמיגים או משליכים אבנים, ממהר הטיפר לדווח לכתב, והכתב משלם לו ביד רחבה, ויש אפילו תעריפים לכך. לא בכדי נקבתי קודם במספרים, בין 200 ל-500 דולר לחודש לטיפר, ועל SHOW מיוחד יש תעריף מיוחד.

רבים מאוד מהפיגועים שבהם נזרקות אבנים על ג'יפ שנוסע בסמטה צדדית כלשהי, או על חיילים שעוברים ברחוב, נעשו על-ידי צלמים שתכננו את האירוע, ויש יותר מעדות אחת של צלם האומר לילד שיורה: כוון כך את הרוגטקה, עמוד בזווית זו כדי שאפשר יהיה לצלם אותך צילום מושלם יותר.

אני רוצה לומר, בעיקר לחברי הכנסת הערבים שיושבים כאן, שהשאלה איננה רק שאלתם של החיילים שנפגעים מאבן, השאלה היא גם שאלתו של הילד שזורק אותה וכתוצאה מכך עלול לשלם בחייו כאשר החיילים הנפגעים יורים.

#### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

אתה מעוות את המציאות – – –

#### **חנן פורת (מפד"ל):**

שניהם גם יחד משמשים טרף לרצון הפרסום. שני אלה – – –

#### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

– – –

#### **רחבעם זאבי (מולדת):**

– – –

#### **היו"ר ס' טריף:**

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש משניכם לאפשר לו לסיים את דבריו.

## אברהם יחזקאל (העבודה):

---

## היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יחזקאל, אני מבקש ממך.

## חנן פורת (מפד"ל):

שני אלה משמשים טרף לרצון הפרסום ולרצון להשיג צילומים פרובוקטיביים בכל מחיר. וכמו שאמור בסוגיית הסמים, זה מתחיל כאן בסמים קלים של אבנים, ונגמר בסמים קשים של הוצאה להורג.

מורי ורבותי, מי שמתעלם מהתופעה הזאת, ומי שמנסה לטשטש ולהחליק אותה, הוא בעצמו שותף ומסייע מאוחר יותר לתקשורת העלולה להביא לשפיכות דמים.

## אברהם יחזקאל (העבודה):

מה אתה מציע?

## חנן פורת (מפד"ל):

אני פניתי ליועץ המשפטי של הממשלה וביקשתי ממנו, קודם כול, לחקור עד תום את הדברים שצינו בכתבה הזאת, והגיעו אלי גם ממקורות אחרים. במכתבי אל היועץ המשפטי אני שואל, מה יצטרך להיות מחיר הדמים שמשלמים חיילי צה"ל והתושבים המקומיים, היהודים והערבים ביש"ע, כדי לספק את יצר הסקרנות של צופי הטלוויזיה בעולם? כמה חיילים נפגעו לפני המצלמות בביומם של צלמי הטלוויזיה והעיתונות? מה הוא הנזק התקשורתי העצום שנגרם למדינת ישראל בעולם עקב הצגת מאורעות מבוימים אלה?

אני מבקש ממנו לבדוק את ההיבטים המשפטיים והחוקיים של פעולה זו. ובמידה שיש לקונה כלשהי בחוק, שמחייבת לתקן את הדברים באופן שניתן יהיה להעמיד לדין את הכתבים שעוסקים בסוגיה זו כשותפים ומסייעים לפעולות חבלה ואף לרצח, יש לעשות זאת.

אבל כאן, מורי ורבותי, אני רוצה להעלות את ההיבט הציבורי והאתי של העניין. בלי הבחנה בין ימין לשמאל, בין כל חלקי הבית, בין יהודים לערבים, צריכה לצאת קריאה לבחון את הנושא הזה ואת מעורבותה של התקשורת בביום ובעיצוב של אירועים אלימים של האינתיפאדה, כדי לשים קץ לתופעה המזעזעת והמחליאה הזאת. ואם הירי הזה בראשו של אותו תושב מקומי ערבי אומלל, כדי

לספק תמונה שיכולה להימכר במיליונים לתקשורת, תהיה נקודת השיא בפרשת הדרכים בעניין הזה, אז אולי גם אפשר לומר שנפיק גם איזה לקחים ולא נשוב לסורנו.

### **היו"ר ס' טריף:**

תודה לחבר הכנסת חנן פורת. הבטחתי לחבר הכנסת טלב אלסאנע שישב בשקט לשאול שאלה.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

בבקשה.

### **היו"ר ס' טריף:**

תשאל מהמקום, בבקשה. זה לא נאום בוודאי.

### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

שאלתי היא לגבי אותו בחור שנורה בפני המצלמות, מעשה נפשע לעצמו. זו צריכה להיות עבירה כדי ליצור עבירה נוספת? אותה ילדה בת תשע, שנפגעה ונהרגה לפני יומיים עקב ירי של חיילי צה"ל, אם המעשה לא היה מדווח – האם זה היה משנה את התוצאה? האם משמעות הדבר שהיא לא נפגעה?

### **היו"ר ס' טריף:**

אני לא יכול לאפשר לכולכם, זה לא מקום לשאלות ותשובות. אני אבקש מחבר הכנסת פורת להשיב בקיצור.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

ראה, תהום פעורה בינינו בהתייחסות ללגיטימיות של עצם האינתיפאדה ולדרך של זריקת אבנים ופגיעה, שמביאה תגובה של חיילי צה"ל ועלולה לפגוע גם בילדה. אבל לא זה הוויכוח שעומד כאן, לא בזה מדובר. אני מדבר על כך שצלמי תקשורת מביימים אירוע, ויש עדויות על כך גם בכתבה זאת וגם ממקורות אחרים.

אומר איש המוכר בתקשורת: אין שום בעיה לביים רצח של משתפי פעולה. הציעו לי לא אחת לצלם הוצאה להורג, לתעד חקירה אלימה, ומציגים את זה לצורך התקשורת. על כך אני מדבר. את התופעה הזאת גם אתה צריך להוקיע.

**היו"ר ס' טריף:**

תודה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מצטער, אדוני סגן השר וחבר הכנסת אבי יחזקאל, אני לא יכול לאפשר פה שאלות ותשובות. אני מזמין את חבר הכנסת רפי אלול – באותה הצעה לסדר-היום.

**וליד חאג' יחיא (מרצ):**

אילו ניהלתי את יחסי הציבור שלהם, לא הייתי מפרסם את התמונות האלה.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

הרג למען הרג.

**רענן כהן (העבודה):**

— — —

**היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת, אני מבקש שקט.

**וליד חאג' יחיא (מרצ):**

חמש שנים מביימים?

**היו"ר ס' טריף:**

חברי הכנסת הירשזון ורענן כהן, אני מבקש שקט. חבר הכנסת וליד חאג' יחיא, אני אקרא אתכם לסדר עוד מעט. בבקשה, אדוני.

## **רפאל אלול (העבודה):**

אני מציע שתמשיכו את הוויכוח אחרי הדברים שלי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשבועיים פורסמו צילומי הוצאה להורג ברפיח. טרוריסט מבוקש ידוע, יאסר אבו סמדאנה, ירה בראשו של נרקומן מקומי, לעיני עדשת המצלמה של צלם פרילנסר מקומי בסוכנות הידיעות הצרפתית.

אחרי פרסום התמונות ברחבי העולם, הודה הצלם כי הוא נפגש עם הרוצח לפני ההוצאה להורג. לדבריו, היו עמו גם כתבי הסוכנות בארץ. זו היתה רק תמונה אחת במחזה המבויים על-ידי חלק מאנשי התקשורת הזרה, חלק מסדרה בהמשכים, ובה מי ששרוי יום-יום במתח הוא בראש ובראשונה צה"ל.

ראשית יש להבהיר ולהזכיר, כי האינתיפאדה לא הומצאה על-ידי התקשורת. בכך אין שום ספק, שכן ברור ששורשי המאבק המתמשך חודרים עמוק הרבה יותר מעדשת המצלמה.

עם זאת, הרדיפה, הלגיטימית כשלעצמה, אחרי סקופים ואחרי צילומים פיקנטיים הביאה למצב בלתי נסבל, שבו התקשורת הזרה משמשת חלק פעיל במסכת הרגישה של החיים בשטחים.

איך קורה שעיתונאים וצלמים זרים מגיעים בקלות רבה כל כך אל המבוקשים אשר כוחות צה"ל מחפשים אחריהם במשך חודשים רבים, ואולי אף שנים?

## **רענן כהן (העבודה):**

משלמים להם כסף.

## **רפאל אלול (העבודה):**

איך קורה שמצלמות הטלוויזיה הזרות מגלות מדי יום כמעט, בדיוק מפחיד, אותן עיירות, אותן כיכרות שבהן מתרחשים העימותים הקשים עם צה"ל, עוד בטרם התרחשו? כמה מן האירועים המתועדים היו מתרחשים גם ללא התערבותה של המצלמה הזרה?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדובר היום בתעשייה שלמה, בענף-יצוא משגשג בשטחים, מעשיית הון מהתקשורת הזרה, המשלמת מאות אלפי דולרים לכל "מאכער" מקומי המצליח להביא את צוות הצילום אל אירוע או אל מבוקש. וככל שמבוקש מבוקש יותר, כך השכר גדל. ככל שהאירוע דרמטי יותר, כך גם התמורה.

איני יודע כמה קיבל אותו צלם מזרח-ירושלמי, אותו פרילנסר של הסוכנות הצרפתית, בעבור ביום וצילומים של רצח הנרקומן; ודאי סכום בלתי מבוטל.

באותו תחקיר מציין הכתב, כי בתחילת האינתיפאדה הסתפקו הכתבים הזרים בסצנות של יידי אבנים והפגנות. אחר-כך עלו רעולי הפנים לראש המצעד. היום כבר עוסקים בפגישות ובראיונות עם מבוקשים, ואחרי הרצח ברפיח – מי יודע לאן נגיע.

בעיה נוספת המתעוררת מהמצב הבלתי נסבל הזה היא, שרדיפת הכתבים אחר אובייקטים שוליים ככל שיהיו, לצילום ולריאיון, גורמת למצב שערורייתי, ובו התקשורת בעצם בונה "כוכבים חדשים" בשמי הטרור. המבוקשים, מצדם, מוכנים לבצע כל מעשה נפשע על מנת לזכות בתקשורת עולמית. בכך הכתבים הופכים בעצם להיות שותפים בפשעים ארורים אלו.

עיתונאים רבים לוקחים חלק במשחק הזה, משחק הגורם לאובדן חיי אדם, לפגיעה בחיילי צה"ל ולהגברת הפרות הסדר. בכתבה מספרת עובדת באחת מרשתות הטלוויזיה בארץ, כי לא אחת היא ראתה, בשעת עריכת החומר, כיצד נכנס הבמאי המקומי לתוך קבוצה של רעולי פנים ומסדר אותם בצורה הנכונה בפני המצלמות. בעריכת הסרט חותכים, כמובן, את הקטעים הללו.

אני חייב לציין כאן, כי לא כל העיתונאים הזרים עוסקים בביום אירועים ובראיונות עם מבוקשים. היו כאלה שמחו על התופעה, ואלה, על-פי התחקיר, פוטרו או נשלחו למקומות שקטים יותר. מסתמן כי אומנות הביום היא הסטנדרד החדש בכיסוי התקשורתי בשטחים.

עובדה נוספת, שערורייתית לא פחות, היא מתן מצלמות וידאו לצלמים מקומיים, שרובם המכריע חברים בארגוני הטרור השונים, ואלה הם העיתונאים ה"אובייקטיביים", המספקים מידע עדכני ואוטנטי מן האינתיפאדה.

כנסת נכבדה, מטרת התעשייה היא כפולה: יחסי ציבור לארגוני טרור ולעג לכוחותינו בשטחים. מדובר בתעשייה של רצח, טרור והפרות סדר, כאשר המטרה במאבק תקשורתי מושחת זה היא לא אחרת מאשר צה"ל ומדינת ישראל. כמה אירוני, כמה עצוב, שצה"ל ומדינת ישראל, בכבודם ובעצמם, מעניקים להם את הרשינות לתעשייה זו. שום מדינה שהיתה במצב חירום של התגוננות מול טרור לא העניקה ולא מעניקה חופש כה רב, חופש שגובל בהפקרות ובמסיבת עיתונאים אחת ארוכה שהינה חגיגה של ממש. התקשורת הזרה משמשת ממריץ לאותם מסיתים ומפגינים, ומעבירה את צה"ל שעות נוספות, תוך סיכונים מיותרים לחיילינו. לא ייתכן כי חייל צה"ל יספוג ולו אבן נוספת אחת בגלל נוכחותה של התקשורת הזרה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברור לי שיש להגביל את חופש הפעולה של התקשורת הזרה בשטחים, וזאת בלי לפגוע בזכותה להתרשם ולדווח. אך בין תפקידה של התקשורת לשמש מדווחת על המתרחש לבין היותה תקשורת היוצרת חדשות – המרחק רב, ולנו אסור לתת יד לפגיעה עצמית שכזאת. על שלטונות צה"ל לחפש את הדרכים הנכונות על מנת לעצור את התופעה הזאת בעודה באבה. אל לנו לאפשר לצוותים זרים להסתובב ללא ליווי הולם או תיאום עם גורמים מוסמכים של צה"ל. עלינו למנוע, ככל הניתן, מפגשי ביום מעין אלה, וזאת לפני שהתופעה תגדל לממדים כאלה, שלא נוכל לעצור בה.

נכון להיום, אין כל הגבלה או מניעה מצד שלטונות הצבא לגבי צוותים של התקשורת הזרה והמקומית להסתובב בשטחים, לצלם ולראיין את כל מי שלבם חפץ ללא ליווי כלשהו, למעט במקומות שבהם הוכרז עוצר, או שהוכרזו כשטח צבאי סגור. במלים אחרות, כל כתב זר רודף סנסציות וסיפורים בלעדיים יכול להיכנס לכל כפר שכוח-אל, לקבוע עם מבוקש זה או אחר לארגן מצעד של רעולי פנים או לביים סצנת רצח כאוות נפשו, ואין עוצר ואין מתריע, וכל עיתונאי הישר בעיניו יעשה. מצב זה חייב להפסק מייד. תודה.

## **היו"ר ס' טריף:**

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מרדכי גור, בבקשה.

## **סגן שר הביטחון מ' גור:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לבקש מראש שתסתפקו בהודעתי, כיוון שבחודש האחרון העברנו שתי הצעות בנושא הזה, קרוב לנושא הזה, האחת לדיון במליאה והאחרת לדיון בוועדה, ולפי דעתי, תוספת של עוד הצעה ועוד הצעה לדיון בוועדה כזאת או אחרת לא תוסיף הרבה. הנושא נמצא בדיון מעמיק. לכן אני מציע, מבחינת יעילות העבודה של הכנסת, להסתפק בהודעה.

## **חנן פורת (מפד"ל):**

---

## **סגן שר הביטחון מ' גור:**

לא אכפת לי. מבחינתי יש רק בעיה של יעילות העבודה.

חברי הכנסת, מערכת הביטחון וצה"ל מודעים זה כשלוש שנים לנושא שהעלו חברי הכנסת. כל רשתות הטלוויזיה הזרות המיוצגות בישראל מפעילות תושבים פלשתינים מקומיים בשטחי יהודה, שומרון ורצועת-עזה, המבצעים עבורם עבודות צילום של אירועים באינתיפאדה. הרשתות מפקידות בידי אותם "עיתונאים" מצלמות וידאו ביתיות ומכשירות אותם לביצוע משימתם. עבודתם של אלה גוברת שעה שאזורים נסגרים על-ידי צה"ל ומוכרזים כשטח צבאי סגור, שבו אסורה נוכחות כלי התקשורת. עבור כל סרט וידאו שמעבירים המקומיים לרשתות הטלוויזיה הזרות הם מקבלים כ-100 דולר.

נוסף על כך, שכרו רשתות הטלוויזיה הזרות, במיוחד אלה העובדות כסוכנויות ידיעות טלוויזיוניות, כמו WTN ו"וויזניז", את שירותיהם של מפקים פלשתינים מהשטחים היושבים דרך קבע במשרדיהם בירושלים, ועיקר תפקידם לאסוף, לערוך ולנתב את התמונות המופקות מהמצלמות בשטח. עובדה זו היא בעלת משמעות, שכן מיסוד דפוסי הפעולה של התקשורת והירידה ההדרגתית בהתעניינות

היומיומית בעולם באינתיפאדה הופכים עורכים אלה לגורם אשר מכתוב אילו תמונות ישודרו בבורסת שידורי הלוויין היומי.

ככלל, אין בידי מערכת הביטחון ובידי צה"ל הזכות החוקית למנוע מרשתות הטלוויזיה הבין-לאומיות להעסיק "עיתונאים" או מי שנתפסים על-ידם ככאלה באזורים השונים בשטחים. גם במקום שמוכרז כשטח צבאי סגור לצרכים ביטחוניים-מבצעיים, יש בידי מערכת הביטחון למנוע כניסת עיתונאים אל תוך אותו שטח אך אין בידה אפשרות למנוע מהתושבים המקומיים לעבוד כעיתונאים באותו שטח סגור.

אין היום בשטחים חוק המכוון ספציפית להגביל או למנוע פעילות של עיתונאים או כתבים או צלמים, שעבודתם אינה עולה בקנה אחד עם ערכי הצדק והאמת.

מפקדי צה"ל וראשי מערכת הביטחון מודעים לעובדה, שמעת לעת מביימים חלק מאותם "עיתונאים" אירועי הפרות סדר, מצעדי ראוות, ובכלל זה מצעדים של מבוקשים המצוידים בנשק, וזאת על מנת להציג "סחורה חמה" לרשתות המעסיקות אותם.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

גם זה חוקי?

### **סגן שר הביטחון מ' גור:**

אין לנו חוק למנוע את זה.

לא אחת אנו נתקלים במצב, שבו העיתונאים המקומיים עושים סלקציה בחומר שצולם ומצנזרים אותו כך שתיראה רק הפעילות הפלשתינית של הפרות הסדר, ולא טיפול צה"ל שבא דקות מספר אחר כך.

רשתות הטלוויזיה הזרות נוהגות להגן על "כתבים" מקומיים הנעצרים ונחקרים על-ידי צה"ל או כוחות הביטחון. באותם מקרים שבהם הפעלת העיתונאי המתחזה קשורה באופן ישיר או עקיף לפעילות טרור או לפעילות אלימה אחרת המהווה עבירה על החוק, משתמשות זרועות הביטחון בסמכותן לעצור את הפעילות. היו מקרים במהלך האינתיפאדה, שבהם נעצרו עיתונאים פלשתינים כאשר היה בסיס סביר לחשדות, שפעילות העיתונאים היתה קשורה לפעילות האלימה או לפעילות טרור.

לגבי האירוע שבו צולם רצח מקומי ברפיח על-ידי צלם סוכנות הידיעות הצרפתית, אין ברשותנו מידע, האם נושא סיקור ההוצאה להורג תואם עם הכתב מראש. עם זאת – – –

**חנן פורת (מפד"ל):**

הוא בעצמו עודד אותם.

**סגן שר הביטחון מ' גור:**

לך ואולי לי באופן אישי זה מספיק. מבחינה חוקית, האם אפשר לנקוט נגדו אמצעים? התשובה שלנו – שאין די ראיות.

**שאול יהלום (מפד"ל):**

הוא הוזמן לחקירה?

**חנן פורת (מפד"ל):**

הוא הוזמן לחקירה? הרי זה מתבקש. צילום של אירוע כזה, לא במקרה הוא נקלע אליו. הוא הוזמן לחקירה?

**סגן שר הביטחון מ' גור:**

הרשה לי לומר לך, שאם אנחנו אומרים לך, שאין ברשותנו מידע, האם סיקור ההוצאה להורג תואם או לא – תאמין לי, מניסיוני עם זרועות הביטחון, בלי להיכנס לפרטים, אין על זה מידע ודאי.

**שאול יהלום (מפד"ל):**

---

**היו"ר י' עזרן:**

סליחה, אתם מתחקרים את סגן השר? חבר הכנסת יהלום, אתה מתחקר את סגן השר?

**סגן שר הביטחון מ' גור:**

כשישבתי קודם ושמעתי את הערותיך, חבר הכנסת יהלום, עמדה על לשוני השאלה, ורציתי לשאול אותך, אם אתה כל כך יודע, למה אתה לא נכנס לממשלה? למה אתה יושב בחוץ כל הזמן ונותן עצות בנושאים שבהם יש לנו ניסיון פי מיליון מזה שיש לך? אני אומר לך, אין מידע כדי להעמיד לדין. קבל את זה.

### **רענן כהן (העבודה):**

הוא כן רוצה להיכנס לממשלה.

### **סגן שר הביטחון מ' גור:**

אתה מספר לי? יש לו בעיות. יש לו בעיות.

### **היו"ר י' עזרן:**

זה לא הנושא עכשיו.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

חבר הכנסת רענן כהן, לממשלה כזאת אני לא רוצה להיכנס.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני רוצה שתיכנס לממשלה.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

אבל אני לא רוצה.

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת רענן כהן, חבל שאתה פונה לאנשים שלא מסכימים.

## רענן כהן (העבודה):

מסכימים, מסכימים.

## קריאה:

כאילו, כאילו.

## סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לומר לכם שזה לא "כאילו". רוצים להיכנס; יש בעיות. בינתיים אני משיב על השאלה במלוא הרצינות ובמלוא האחריות ועם כל המידע שעומד לרשותנו.

עם זאת יצוין שבהיבט העקרוני, מעורבות אישית של כתבים בידיעה מראש על אירועים מסוג זה, או בארגון אקטיבי שלהם, מהווה הן עבירה על החוק והן פגיעה אתית במקצוע העיתונות בפרט, ופגיעה בערכי המוסר של האדם בכלל.

אין צורך לומר, כי אם יהיו בידי צה"ל ראיות בדבר מעורבות של עיתונאים, בין בידיעה ובין בארגון של אירועי הפרות סדר או אירועים אלימים אחרים, יינקטו נגדם הליכים משפטיים כמו גם צעדים אחרים.

במהלך חמש שנות האינתיפאדה נוכחו גורמי הביטחון לדעת, שמעבר להיבט הכללי של פתיחות לתקשורת יש יתרונות משמעותיים לסיקור יזום של פעילות כוחות הביטחון באירועים שונים בשטחים. שכן, ככל שאנו מסוגלים לספק יותר סיקור יזום, כן נזקקות הרשתות פחות לשירותיהם של אותם כתבים וצלמים פלשתינים הפועלים מתוך השטח ונסמכים יותר על הצוותים הקבועים שלהם, והתוצאה המושגת היא סיקור מאוזן יותר.

בסוף הדברים אני חוזר ומבקש להסתפק בהודעה ולא להעמיס על הוועדות עבודה על עבודה. אבל אם שני המציעים ירצו להעביר את הנושא לוועדה, לי לא תהיה לכך שום התנגדות.

## רענן כהן (העבודה):

אפשר הצעה אחרת?

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אני מבקש לדעת מחבר הכנסת חנן פורת: האם אתה מסתפק בתשובת שר הביטחון?

**חנן פורת (מפד"ל):**

לאחר שהוא הציג אלטרנטיבה – להעביר את הנושא לוועדה, אני מבקש שהנושא יועבר לוועדה.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת חנן פורת, אני מבקש לדעת, אם אתה מסתפק בתשובת סגן השר או לא.

**חנן פורת (מפד"ל):**

אני מבקש שהנושא יועבר לוועדה.

**היו"ר ע' עלי:**

אתה לא יכול לבקש העברה לוועדה. אתה יכול לבקש דיון במליאה.

**חנן פורת (מפד"ל):**

סגן השר הציע. תשאל את סגן השר.

**סגן שר הביטחון מ' גור:**

סגן השר הציע להסתפק בהודעת שמסר.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת חנן פורת, האם אתה מסתפק?

**חנן פורת (מפד"ל):**

לא.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת רפי אלול, האם אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

**רפאל אלול (העבודה):**

כן.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת רפי אלול מסתפק בהודעת סגן השר. חבר הכנסת חנן פורת אינו מסתפק בתשובת סגן השר.

**היו"ר ע' עלי:**

יש הצעה להסיר. חבר הכנסת רון נחמן בבקשה, דקה אחת.

**רון נחמן (הליכוד):**

אדוני סגן השר, אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום.

חמש שנים משתוללת אינתיפאדה בישראל. פתאום נזעקים עכשיו. חבר הכנסת רפי אלול שואל כאן בבית, מדוע הצילומים של התקשורת הזרה, כל כך – – –

**קריאות:**

— — —

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש שתפסיק.

## **רון נחמן (הליכוד):**

חבר הכנסת חנן פורת גר באזור במשך חמש שנים, הוא נלחם בתופעות האלה של התקשורת הזרה. והנה באים פתאום ונזעקים אנשים ששישה חודשים נמצאים בשלטון, כי זה מפריע למדיניות השלום שלהם, שמביאה עוד אינתיפאדה.

אני מסכים עם מה שאמר סגן השר. המדיניות הזאת, לא רק שלא תביא את ההרגעה, אלא היא תביא הסלמה. כפי שאמר סגן השר, המפקדה של האינתיפאדה לא יושבת בשכם. היא יושבת בירושלים. שם נמצא מוקד הפרסומים. שם העריכה. כל הנושא הזה לא שייך כלל למשרד הביטחון. אין שום חוק בארץ שיכול לעצור את הדבר הזה, וזה גם בלתי אפשרי.

כל הנושא הזה צריך להיות מוגש למשרד המשפטים, לפרקליטות המדינה, ולא למערכת הביטחון. למערכת הביטחון אין שום אפשרות לטפל בו. ולכן אני אומר, שהדין הזה הוא טעות. צריך להסיר את ההצעות האלה מסדר-היום.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת ונונו מבקש להעביר את הנושא לוועדה. גם לך יש דקה. אני מבקש לעמוד בזמן.

## **יוסף ונונו (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, התקפות האינתיפאדה ומעשי המחבלים הרצחניים והאכזריים גם נגד היהודים וגם נגד הפלשתינים מציבים אתגר לממשלה החדשה. ביד האחת אנחנו מציגים פתרונות מעשיים וריאליים לפלשתינים, פתרון של אוטונומיה מכובדת לחמש שנים, וכעבור שלוש שנים משא-ומתן. לצערי הרב, הפלשתינים עדיין לא נותנים את התגובה ההולמת. ביד השנייה, הממשלה וצה"ל צריכים לנקוט יד חזקה כדי לגדוע את יד הטרור, כדי למנוע מכל הגורמים הקיצוניים והרצחניים לבצע את זממם ולהרוס את תהליך השלום.

העיתונות הזרה היא מכשיר חשוב להציג את העמדות שלנו ולהציג את העמדות של יוזמי האינתיפאדה והמחבלים בתהליך השלום. אני חושב שלישראל יש הצלחה בנושא הזה, וזוכרים גם את התמונה שהוצגה ברחבי העולם. עם זאת, מובן שאל לנו לתת לעיתונות הזרה להעביר תמונה מעוותת. את זה יש להגביל. לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה.

**קריאה:**

הצעה נוספת.

**היו"ר ע' עלי:**

אין עוד הצעות. חבר הכנסת חנן פורת, יש כאן הצעה של חבר הכנסת ונונו להעביר את הנושא לוועדה. האם אתה מסכים לכך?

**חנן פורת (מפד"ל):**

לאיזו ועדה?

**היו"ר ע' עלי:**

ועדה.

**חנן פורת (מפד"ל):**

ועדת החוץ והביטחון?

**קריאה:**

כן.

**חנן פורת (מפד"ל):**

אני מסכים.

**היו"ר ע' עלי:**

היות שחבר הכנסת חנן פורת מסכים להעביר לוועדה – – –

## **חנן פורת (מפד"ל):**

אני רוצה לציין שגם סגן השר – – –

## **היו"ר ע' עלי:**

סגן השר אמר את דברו.

יש לפנינו הצעה אחת, כי חבר הכנסת רפי אלול הסכים, כבקשת סגן השר, להסתפק בדברי סגן השר.

לכן אנחנו מצביעים רק על ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת לוועדה. מי בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת יצביע בעד; מי שנגד יצביע נגד.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 20

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' פורת בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

## **היו"ר ע' עלי:**

בעד – 16, נגד – 20, אין נמנעים. ההצעה הוסרה מסדר-היום.

## **הצעת חוק גזר-דין מוות למרצחים, התשנ"ב-1992**

### **(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)**

## היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק קי"ח, הצעת חוק גזר-דין מוות למרצחים, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת צחי הנגבי. חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה.

רבותי, אני מתאר לעצמי שהנושא הזה הוא נושא רגיש ויעורר סערות. אני מבקש מראש שלא להפריע.

## עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

---

## היו"ר ע' עלי:

אם אתם רוצים להתחיל עם ההפרעות, אתן לכם חצי דקה ובזה נגמר העניין. רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת הנגבי, בבקשה.

## צחי הנגבי (הליכוד):

אני מבין שהנושא מצחיק את חבר הכנסת דראושה. זה באמת יאה לך.

## עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מצחיק.

## היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש להפסיק. אל תאלצו אותי לקרוא אתכם לסדר. אני מבקש להפסיק.

## צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני יומיים, לקראת ההצבעה על הצעת האי-אמון בממשלה, שאלו אותנו גם מעל הבמה וגם במסדרונות הכנסת, שאלו אותנו תומכי הקואליציה: דווקא היום אתם

מעלים הצעת אי-אמון בממשלה? הרי סוף סוף פעלנו בנחישות כנגד ה"חמאס". ודוברי הליכוד השיבו להם אז, ואני יכול להצטרף ולהשיב לכם גם כעת: נכון, אין לנו שמץ של אמון בממשלה, ואם היה צריך הוכחה ניצחת, חותכת, לכישלונה של הממשלה הזאת, הרי היתה זו דווקא החלטת הגירוש, שמשמעותה התפכחות והכרה – אני מקווה שהכרה תמידית ולא הכרה זמנית – בעובדה שהמדיניות שנקטה הממשלה עד היום, מדיניות של פייסנות ושל התרפסות בפני הטרור, המדיניות הזאת רק דרדרה את ביטחונם של אזרחי ישראל.

### **מרדכי גור (העבודה):**

יש גבול לכל חוצפה, גם של חבר הכנסת הנגבי. כל השנים שהם היו בשלטון, הנושא עלה פעם אחר פעם – – –

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

אני לא רוצה לאפשר לו לדבר, עם כל הכבוד. זה לא נאום שלו. הוא היה על הבמה, איש לא הפריע לו. מה ההתפרצות הזאת? תראה איזה מין דבר זה. אתה ביקשת את רשות הדיבור? עם כל הכבוד, אומנם אתה סגן שר, כרגע אתה יושב בכנסת ומאזין לדיון.

### **מרדכי גור (העבודה):**

— — —

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אלה הפרעות מכוונות מראש. עוד לפני שהוא אמר מלה אחת התחילו ההפרעות.

### **היו"ר ע' עלי:**

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק.

### **מרדכי גור (העבודה):**

ראש הממשלה – – –

**צחי הנגבי (הליכוד):**

סליחה, אדוני סגן השר, אתם לא מסוגלים להקשיב לדברים? יש לך נציג בממשלה, הוא ישיב. מה זה הדבר הזה? הממשלה הזאת לא מסוגלת לשמוע ביקורת.

**היו"ר ע' עלי:**

סגן שר הביטחון, אני מבקש.

**צחי הנגבי (הליכוד):**

תכריזו על משטר צבאי, גמרנו, אין יותר דמוקרטיה, אין יותר כנסת, אי-אפשר לבקר אתכם.

**וליד חאג' יחיא (מרצ):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

סגן שר החקלאות, אבקש להפסיק. אל תאלצו אותי לקרוא אתכם לסדר. לא נעים לקרוא סגן שר לסדר. אני מבקש. בבקשה להמשיך.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הדברים מאוד לא נעימים, לא נעים לשמוע.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך להפסיק.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אותי אתה קורא?

**היו"ר ע' עלי:**

אותך אני קורא. מספיק. אני אבקש להפסיק. חבר הכנסת דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

בבקשה להמשיך.

**צחי הנגבי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אם אנשי הקואליציה שכחו, אני אחזור על המשפט האחרון שלי, והוא שהגירוש – דווקא הגירוש – באופן דיאלקטי לכאורה מוכיח, שבמשך כל ששת החודשים שחלפו למן כינונה של הממשלה ועד להחלטת הגירוש – – –

**מרדכי גור (העבודה):**

לא שישה חודשים.

**צחי הנגבי (הליכוד):**

עוד הפעם אתה מתפרץ? איזה מין דבר זה?

**היו"ר ע' עלי:**

אדוני סגן שר הביטחון, אם תרצה, אתן לך להגיב בצורה מסודרת. למה לך לקרוא קריאות ביניים?

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

אדוני סגן השר, אתה עמדת כאן על הבמה לפני דקות ספורות.

### **מרדכי גור (העבודה):**

זה היה נושא אחר.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

נושא אחר. אתה היית פה, זה מה שהיה אחר. איש מאתנו לא הפריע לך.

### **מרדכי גור (העבודה):**

זה לפחות היה אמיתי.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

תתאזרו בסבלנות. הפרובוקציות שלכם לא יעזרו, אנחנו נמשיך לבקר אתכם כל אימת שנחשוב שאנחנו צודקים, ולא תוכל להשתיק אותנו, וגם הוא לא יוכל להשתיק אותנו. הבהיר לכם היושב-ראש בתחילת הדיון, זה לא יעזור. אתם תיאלצו לשמוע. הדלת פתוחה, אתם יכולים לצאת, ואל תחזרו גם להצבעה.

אני חוזר על המשפט האחרון, שיש לו משמעות לגבי המשך הדברים: דווקא החלטת הגירוש מלמדת, שחלק משרי הממשלה – לצערי, לא כולם, אבל ראש הממשלה ואחרים הבינו, שהמדיניות הזאת שנקטתם, מתוך שכנוע פנימי עמוק שהיא אכן טוביל למחוות גם של הצד השני, התנפצה וקרסה, וצריך לעשות מהפך של 180 מעלות.

אותנו, אדוני היושב-ראש, את אנשי האופוזיציה, העובדה הזאת, שהמדיניות הזאת היתה כושלת – העובדה הזאת לא הפתיעה, מכיוון שכבר מן היום הראשון לכינונה של הממשלה, גם באולם הזה ובכל מקום שבו היתה לנו הזדמנות, אנחנו הזהרנו מפני התוצאות המרחיקות-לכת של מדיניות הג'סטות. כאשר ביטלתם את גירושם של 11 מסיתי אש"ף, אמרנו לכם: מהר מאוד תיאלצו לגרש פי כמה וכמה. כאן זה נאמר, בבית הזה. והנה, במקום 11 – 418 נאלצתם לגרש ולספוג את כל מה שזה הביא עליכם.

## **קריאה:**

צעד נכון או לא נכון?

## **צחי הנגבי (הליכוד):**

צעד נכון ביותר, חד וחלק, אבל אנחנו הזהרנו אותם, וגם אתה הזהרת אותם, שזה מה שיקרה, שמי שמרחם על אכזרים סופו שמתאכזר, אומנם על אכזרים, אבל הוא כבר פועל בפאניקה, כפי שפעלתם כאן.

ואנחנו הזהרנו אתכם כאשר נכנעתם לשביתת האסירים וחילקתם להם, למתועבים שברוצחים, טלוויזיות צבעוניות ומערכות וידאו. אמרנו לכם: מהר מאוד אתם תגלו חרטה.

## **יורם לס (העבודה):**

מי עשה עסקה לשחרור מחבלים?

## **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת לס, אני מבקש להפסיק.

## **צחי הנגבי (הליכוד):**

אמרנו לכם, שגם מחווה זו תתפרש בעיני הצד השני כאות של חולשה.

## **יורם לס (העבודה):**

— — —

## **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת לס, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

### צחי הנגבי (הליכוד):

וכאשר יזמתם את שינוי הפקודה למניעת טרור כדי להכשיר את אש"ף – – –

### אלי דיין (העבודה):

לא כדי להכשיר את אש"ף.

### היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דיין, אני מבקש להפסיק.

### צחי הנגבי (הליכוד):

כאשר יזמתם, ללא שום הצדקה, את תיקון הפקודה למניעת טרור כדי להכשיר את אש"ף, זעקנו באוזניכם, כל אחד מאתנו, שאתם מדרדרים את ביטחון ישראל אל פי תהום, ולא שמעתם, והמשכתם כמו סומים באפלה, כמהופנטים, כמו עכברים שהולכים אחרי החלילן מהמליון, המשכתם לגלות רפיון, להשיב טובה תחת רעה, ויתור תחת רצח, ג'סטות אבסורדיות מול מטעני חבלה וירי מן המארב, עד שכבר לא היתה לכם ברירה, עד שניסיונות הרצח הפכו למעשה של יום-יום, עד שגם אתם חשתם – למרות השיתוק שאחז בכם – שאתם מאבדים את בסיס התמיכה הציבורית, חשתם שאפילו תומכי הממשלה כבר לא מוצאים תירוצים אל מול אובדן העשתונות של הממשלה הזאת, שדיברה גבוהה-גבוהה על הביטחון האישי ולא הצליחה לפעול ולו פעולה אחת שתמנע את מעשי הרצח. ונאלצתם לקום ולעשות מעשה.

אדוני היושב-ראש, רק אתמול הסביר ראש הממשלה בבית הזה, שכאשר נבחנו החלופות בעקבות רצח נסים טולדנו, השם ייקום דמו, החלופה של הטלת עונש מוות היתה בעייתית מכיוון שהסתבר – לפתע פתאום הסתבר, אחרי שכל השנים הללו זעקנו את זה, גם באוזני הממשלה של הליכוד זעקנו את זה – שאי-אפשר להטיל עונש מוות אלא על אדם שרצח בירי, אבל מי ששחט את קורבנו בסכין, מי שרוצץ את גולגלתו בסלע, מי שביצע את מעשה הרצח בגרזן, או בטורייה, מי שדרדר אוטובוס לתהום, כמו בקו 405, ששם נתנו את נפשם 17 אזרחים חפים מכל פשע – מי שעושה מעשה כזה הוא חסין מפני החוק הישראלי. הוא איננו עתיד לשלם בשום מקרה אותו מחיר שהוא גבה מקורבנותיו – את מחיר החיים. זאת אמר ראש הממשלה אתמול.

מה המסקנה של הממשלה, שבראשה עומד אדם שאומר: היתה לנו בעיה עם עונש מוות; באותו יום, אולי אפילו באותן שעות, החליטה ועדת השרים לחקיקה להצביע נגד החוק הזה. החוק הזה בסך הכול איננו כופה על הכנסת, לא על התביעה הכללית, לא על בתי-המשפט לגזור למוות דינם של רוצחים. הוא בא למנוע לקונה אבסורדית בחוק ישראל, שכל הממשלות, לרבות הממשלה שלי בעבר – ואם כי אז שר הביטחון ושר המשטרה רוני מילוא דרשו במפגיע לא אחת לשנות את הטעון תיקון. שר המשפטים שלנו התנגד, זו זכותו הלגיטימית, טעה, אבל זו היתה עמדה לגיטימית. היא לא היתה

כפופה לסוגיה – מה יהיה, חס וחלילה, אם חברי הכנסת דראושה ותופיק זיאד יעזבו את הממשלה אם נעביר את החוק הזה.

אני שומע בימים האלה במסדרונות הקואליציה נימוקים חסרי שחר – לא להרגיז את "בצלם" ולא להרגיז את מרצ, והיום אומרים לנו לא להרגיז את העולם. אחד משרי הממשלה אמר לי: יש היגיון בחוק, אבל למה בעיתוני הזה? באיזה עיתוני? – כשעוד 10 או 20 איש ייתנו את נפשם, חס וחלילה, אז העיתוני יהיה מוצדק? כמו עם הגירוש. אילו שאלו את השר רמון לפני חודש מה דעתו לא על גירוש של 418 פעילים, ולא על 18 ולא על 1.8, אילו אמרו לו לגרש אדם אחד – אני בטוח שהשר רמון, במלוא מיומנותו הרטורית, היה מסביר את הטירוף שבגירוש, שאיננו משיב שום דבר על כנו ורק גורם נזק. והמציאות שכנעה את השר רמון, שכנעה את הממשלה, ולא צריכים לחכות שהמציאות תכפה עליכם, חס וחלילה, לשנות שוב את מדיניותכם שינוי של 180 מעלות.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים דווקא בדברי מי שאיננו חשוד במחויבויות אידיאולוגיות, במחויבויות פוליטיות; אינני מכיר אותו, אני לא חושב שמישהו בבית הזה, או ודאי לא רבים בבית הזה נועדו עמו אי-פעם – מה יש לאדם שהוא שופט מן הבכירים שבשופטי ישראל לומר על חוק עונש מוות. קבע השופט אריה סגלסון, שישב לא מזמן במשפטו של הרוצח אשרף בעלוג', שהפיל בסכין שלושה חללים בבית-מלאכה ביפו. אמר השופט סגלסון – ואני מצטט רק שתי פסקאות מפסק-הדין: "חלפו רק 50 שנה מאז השואה, ושוב נרצחים יהודים באשר הם יהודים, ורציחות אלה נפוצות באחרונה – – – אני שואל שוב: עד מתי נחריש, ולא ישונה החוק כך שיתיר עונשי מוות על אלה הרוצחים יהודים? אני חוזר ואומר זאת אף שאני חושש שדברי יישארו בבחינת קול קורא במדבר. אני סבור, שהנאשם שלפנינו בן-מוות הוא, אלא שהחוק אינו מתיר לגזור עליו עונש זה".

ובאותה תקופה בדיוק אומר נשיא בית-המשפט הצבאי בג'נין, רב-סרן אילן כץ, שישב במשפטו של רוצח מתועב אחר, מוחמד צבאע, שהפיל גם הוא שלושה קורבנות: "הנאשם ניסה לשוות למעשיו אופי של מעשים שמטרתם השבת חירות, אך לא נוכל אלא לכנות מעשים אלה כמעשים שפלים, אשר שוללים ממבצעם כל צלם אנוש. ריבויים של המעשים כדוגמת אלה שביצע הנאשם מעלים בכל פעם מחדש הרהורים לגבי השאלה, האם לא הגיעה העת לשקול עונש מוות למחבלים".

יש עוד פסקי-דין רבים, ואני לא אמנה אותם מקוצר הזמן, רק אומר לכם: הגיע הזמן שקולם של שופטים רבים יפסיק להיות קול קורא במדבר ויישמע קולה של הכנסת, והיא תיתן לציבור בישראל תחושה שיש דין ויש דיין ולדיין מאפשרים להכריע את הדין. מי שקוטל אדם לא יבלה את ימיו בפנסיון ממשלתי, יבשל המבורגרים, ישחק פינג-פונג, ילמד את חבריו איך להמשיך, כרוח הלאומנות השורה עליו, לטבוח ביהודים, ואחרי זה יצא בעסקה כזאת או אחרת עם האות המסמל את ניצחונו שלו על ניצחונו של חברה הומנית, דמוקרטית, שלא ידעה איך לעמוד בפרץ בזמן ולמנוע ולהרתיע מעשי רצח אלה. תודה רבה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת צחי הנגבי. השר חיים רמון ישיב בשם הממשלה.

**שר הבריאות ח' רמון:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאגש לנושא המרכזי שדיבר עליו חבר הכנסת הנגבי, אני מוכרח לשוב ולהתייחס לפתיח של דבריו. מדי שבוע אני חוזר ומזהיר אותך שלא לעשות זאת. הרי אתה, חבר הכנסת צחי הנגבי, נדמה לי שבאופן מסורתי, לא בשנים שהיתה ממשלת אחדות לאומית, בשנים שהייתם נטו לבד, בעקבות אירועים מזעזעים, במרס 1991, בפברואר 1992, בדצמבר 1992, חזרת והעלית את הנושא הזה. העלית אותו כאשר מצב הביטחון הפנימי היה חמור מאי פעם והייתם לבד עם המדיניות הלא-הפייסנית ובלי המחוות ובלי הטלוויזיות, מדיניות שלמעשה שללה כל תקווה לשלום, וראו לאן הובלתם אותנו – לטרור מתוך ייאוש.

### **אהוד אולמרט (הליכוד):**

למשא-ומתן לשלום.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

סליחה, אתם לא ניהלתם שום משא-ומתן, הכול היה הצגה תקשורתית שהסתיימה בפיאסקו, אבל תן לי לדבר אל חבר הכנסת הנגבי.

זה מה שעשיתם. כלומר, המדיניות שלכם בנושא הבטחת הביטחון האישי נכשלה כישלון חרוץ. אני לא רוצה לעשות מדי שבוע בשבוע את חשבון הדם. אתם מכריחים אותי לעשות זאת. השבוע לא אביא את המספרים. מה קרה בתקופתכם? לכאורה, אם המדיניות היא זו שקובעת את הטרור או את כמות הטרור, הרי המדיניות שלכם היא כמו שהשליטתם את העם. איך הייתם אומרים: תנו לנו, רק ישמעו ששרון, ארנס, מילוא ושמיר בממשלה – נגמר הסיפור. כל הרוצחים ייכנסו לחורים ולא יצאו. זה קרה, חבר הכנסת הנגבי? לא. איך אני יודע שזה לא קרה? הצעת הצעות למתן עונש מוות, כי ראית שהממשלה שלך איננה מצליחה להתמודד עם הטרור על-פי המדיניות שלכם.

אני רוצה להסביר לכם אחת ולתמיד את המדיניות שלנו. היא בהחלט מעודדת את מי שרוצה לדבר. אני יודע שאין כאלה אצלך, כי אצלכם, ופה ראש הממשלה לשעבר שמיר אפיין אתכם – אצלכם הערבים הם אותם ערבים והים הוא אותו ים. כך זה נכון לגבי כל הפלשתינים.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

ואצלכם הם חסידי אומות העולם.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת מיכאל איתן, נדמה לי שאתה דיברת בזכות חופש הדיבור ללא הפרעה.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אתה מתרגש יותר מדי מקריאת ביניים בודדת.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

יכול להיות. הייתי בטוח שאחריה יבואו עוד. יש לי קצת ניסיון אתך, חבר הכנסת מיכאל איתן.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אתה נותן לי קרדיט.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אני פשוט חכם מתוך ניסיון, לא מתוך שאני חכם.

אני אומר לך, שהדרך הזאת שאתם הולכים בה מובילה אותנו לעימות שהוא לא אמיתי. אני רוצה שתבינו. יש אצלנו הבדל. מה שעשינו בנושא ה"חמאס" זו הדוגמה הקלסית. ה"חמאס" אימץ מדיניות שאפיינה את כל אש"ף לפני 20-30 שנה, שצריך לחסל את מדינת ישראל פיסית, אין עם מי לדבר, אין על מה לדבר ורק הסכין, האקדח, הרובה ידבר. ועם אלה אנחנו ננהג במלחמת חורמה. אתם פשוט לא מבינים זאת. אתם ציירתם אותנו בדמיונכם כסוג מסוים של אנשים ואתם מאמינים בתעמולה של עצמכם ביחס אלינו.

### **משה פלד (צומת):**

הנה הוא נתן הכשר לאש"ף.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אנחנו בהחלט אומרים שאנחנו נדבר, ואנחנו מדברים בווינגטון עם משלחת שהורכבה כולה על-ידי אש"ף. אתם לא יודעים את זה? אתה היית בממשלה שהבעת בה אמון פעם אחרי פעם, על משלחת שהורכבה בווינגטון על-ידי אש"ף.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

מדוע אתם לא מקבלים את הצעת מרצ?

### שר הבריאות ח' רמון:

כשהיה דיון מדיני אני אדבר על זה. עכשיו אני רק מסביר לכם את ההבדל.

### חנן פורת (מפד"ל):

תסלח לי, אם אתה מאשים אותם בצביעות – – –

### שר הבריאות ח' רמון:

אני אהיה מוכן להסביר גם לך, אבל אני משיב עכשיו על הצעת החוק. אם תגיש הצעה לסדר-היום, אני מבטיח לענות לך, תאמין לי. אם תישאר בקטע השבועי שחבר הכנסת איתן מכין לי כל שבוע, אולי אני אתייחס לזה. אבל תן לי להתייחס לעונש המוות.

### רוני מילוא (הליכוד):

אפשר לשאול רק שאלת הבהרה?

### שר הבריאות ח' רמון:

כן.

### רוני מילוא (הליכוד):

אם התזה שאתה מציג היא נכונה, מדוע ערב הבחירות, אתם, גם מר רבין, אמרתם לציבור חזור ואמור שאתם יכולים להתגבר על בעיית הטרור? מר רבין, ב-3 ביוני, אמר בטלוויזיה: יש פגיעה בביטחון האישי של הפרט ואפשר שיהיה אחרת. שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר אמר בטלוויזיה, שבגלל שלטון הליכוד, הבת שלו לא יכולה לצאת מהבית. זה היה ב-7 ביוני. היום הבת שלו בטח יושבת במקלט. למה שיקרתם לציבור?

### שר הבריאות ח' רמון:

קודם כול, אנחנו לא שיקרנו לציבור. מי ששיקר לציבור, אם אתה רוצה לחזור אל מערכת הבחירות, שאני מבין שהיא די טראומטית עבורך, חבר הכנסת מילוא – – –

**רוני מילוא (הליכוד):**

התוצאה טראומטית.

**שר הבריאות ח' רמון:**

לא, גם המערכה כנראה טראומטית. אני מבין את זה, אבל מה היתה הביקורת שלנו עליכם?

**רוני מילוא (הליכוד):**

לא ביקורת. למה הבטחתם?

**שר הבריאות ח' רמון:**

שאלת שאלה, תקבל תשובה.

**רוני מילוא (הליכוד):**

למה הבטחתם?

**שר הבריאות ח' רמון:**

אנחנו הבטחנו כי אנחנו חושבים ומאמינים שבדרך שלכם אין שום סיכוי להגיע להסדר כלשהו שבסופו של דבר יביא קץ לטרור, הטרור האישי בכלל זה.

**רוני מילוא (הליכוד):**

הדרך שלכם – – –

### **שר הבריאות ח' רמון:**

קודם כול, חבר הכנסת מילוא, אתה מכריח אותי להביא מספרים – אני אביא מספרים.

### **רוני מילוא (הליכוד):**

אני אתן לך מספרים. חמישה אנשים נרצחו באוקטובר. בנובמבר נרצחו שלושה. בדצמבר – חמישה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת מילוא, אנא ממך. אני אשווה חודש-חודש כשאתה היית – – –

### **רוני מילוא (הליכוד):**

תשווה, בבקשה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת מילוא, אני אשווה חודש-חודש כשאתה היית שר המשטרה. אני מציע לך מאוד; אני השווייתי בשבוע שעבר. אני מבקש מכם, הקורבנות האלה לא צריכים להיות חלק ממשחק פוליטי. אני פונה אליכם ואתם מכריחים אותנו. בשבוע שעבר הבאתי את המספרים מתקופת כהונתך כשר משטרה.

### **רוני מילוא (הליכוד):**

אבל אנחנו מעולם לא הבטחנו שנחסל את הטרור. לא הבטחנו.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

סליחה, קודם כול אתם הבטחתם שבעוד שבועיים לא תהיה אינתיפאדה.

### **רוני מילוא (הליכוד):**

לא נכון, תביא לי ציטוט כזה.

### שר הבריאות ח' רמון:

אני אביא לך ציטוטים. יושבים פה חברי כנסת. בתקופה שיצחק רבין היה בה שר הביטחון וחיים בר-לב היה בה שר המשטרה, חבר הכנסת הנגבי, חבר הכנסת איתן וחבר הכנסת עוזי לנדאו היו עולים לדוכן הזה ואומרים: בר-לב, רבין, רק בגללם יש טרור, ואם תיתנו לנו את האמצעים ואנחנו נהיה, אנחנו נחסל את הטרור. אני אביא לך לא נאום אחד, לא שניים, נאומים רצופים שלכם כשהייתם בשלטון, אתנו בממשלת אחדות. גם בישיבות הממשלה כל יום ראשון היה ריטואל. כל יום ראשון זה מה שהיה בטלוויזיה, שבגלל המדיניות של רבין ובר-לב יש טרור אישי. זה מה שאמרתם – ורק תנו לנו לעשות את המלאכה. וכשעליתם, נכשלתם בכך כישלון חרוץ, לא רק מפני שלא נלחמתם בטרור כמו שצריך, אלא מכיוון שלא רציתם לקדם תהליך שלום "על אמת".

אנחנו מאמינים, על בסיס עובדות מוצקות שלא אפרט אותן, שעל בסיס הדרך שלנו, שלא גורסת "עזה – חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל", שלא גורסת סיפוח השטחים, אנחנו נצליח להביא את התהליך שייבש את הביצה הנוראה הזאת שגורמת לכל מעשי האלימות. אבל תוך כדי כך יש לנו הבחנה מוחלטת, דבר שלא היה אצלכם, בין אלה אשר שוללים כל משא-ומתן, שהטרור הוא דרכם היחידה, לבין אלה שיש לנו אתם ויכוח נוקב, חילוקי דעות מהותיים בתחום המדיני, אבל הם מוכנים להידיבר אתנו. זה ההבדל בינינו לביניכם.

לכן, עם הראשונים נילחם מלחמת חורמה ונכה בהם, לא רק מתוך דאגה לביטחונם של אזרחי מדינת ישראל, שזו הדאגה הראשונה והמרכזית, אלא גם מתוך דאגה לתהליך השלום, כי אם ה"חמאס" ישתלט על תהליך השלום, אנחנו ניסוג אחורה 20 ו-30 שנה. את זה אנחנו לא רוצים, ולכן עשינו את הצעד אשר עשינו.

אני רוצה לחזור אל נושא עונש המוות. חבר הכנסת הנגבי, אני פונה אליך בלי הבעיות שליוו את העימותים הקודמים בינינו בכנסת הקודמת בנושא הזה. הרי אתה יודע שכל גורמי הביטחון – ואני הולך על הצד הפרקטי – שיעצו לכל ראשי הממשלה בישראל, מבן-גוריון דרך אשכול, דרך מנחם בגין, דרך שמיר, דרך פרס ורבין, כולם ללא יוצא מן הכלל, ואם אינך מאמין לי שאל אותם – יעצו שלא להטיל עונש מוות. תגיד לי, ראש השב"כ הוא רחמן בן רחמנים? הוא איננו יודע לטפל בטרור כמו שצריך? כל ראשי השב"כ לא ידעו לטפל? כולם היו נגד. למה הם היו נגד? מכיוון שמלבד הבעיות המוסריות שאני אדבר עליהן, הם חושבים שלא רק שזה לא מרתיע, לא רק שזה לא יעיל, אלא שזה יגרום לנזקי ביטחוני, לגיוס אדיר של צעירים לשורות הטרור, ואם אינך יודע משהו, שאל את אמא שלך מתי היא התגייסה ללח"י.

### לימור לבנת (הליכוד):

עוד פעם – –

### שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש שלא להטיף לצדקנות.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

שום צדקנות.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

כאשר מוציאים להורג, בעיניהם זה כך. חברת הכנסת לימור לבנת, בעיני זה להבדיל אלף אלפי הבדלות, בעיניהם זה אותו דבר.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

— — —

### **לימור לבנת (הליכוד):**

— — —

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חברי הכנסת מן הליכוד, כשיושב איש שב"כ ויושב-ראש השב"כ והוא צריך לתת עצה לראש הממשלה — — —

### **מרדכי גור (העבודה):**

אני מבקש לרדת מראש השב"כ, הוא איננו פה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אני מדבר על גורמי הביטחון.

### מרדכי גור (העבודה):

אתה רוצה, תדבר על הביטחון.

### שר הבריאות ח' רמון:

בסדר, גורמי הביטחון; צודק. אני מדבר על כל גורמי הביטחון. יושב גורם ביטחוני ושואלים אותו: מה יקרה אם תהיה הוצאה להורג? בלי שום השוואות. הם יענו: יהיה גיוס מוגבר של צעירים לטרור.

### שאול יהלום (מפד"ל):

אבל כאן לא מדובר – – –

### שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, אני מבקש ממך לא להפריע לי.

### שאול יהלום (מפד"ל):

הרי נהרגו 750.

### שר הבריאות ח' רמון:

ואתם יודעים את זה. חבר הכנסת הנגבי, איך אתה יכול ללהגיד כאן שעונש מוות מסייע למלחמה בטרור? יש רצון אחר, אני אדבר עליו, הוא טבעי. אבל מבחינה ביטחונית, מבחינת המחיר שאנחנו נשלם; אני שואל אותך, תאר לך, חבר הכנסת הנגבי, באופן תיאורטי, שיש לנו שבוי בידי המחבלים, ואתה רוצה להוציא מישהו להורג, ומודיעים לך שאם אתה תוציא אותו להורג יוציאו אותו להורג, מה אתה תעשה?

### לימור לבנת (הליכוד):

ספר את זה למשפחה של נסים טולדנו.

**שר הבריאות ח' רמון:**

סליחה, אני רוצה לספר את זה – – –

**צחי הנגבי (הליכוד):**

– – –

**שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת הנגבי – – –

**צחי הנגבי (הליכוד):**

שאלת אותי, אני עונה לך.

**שר הבריאות ח' רמון:**

לא, אני לא שואל אותך.

**היו"ר ע' עלי:**

רבותי חברי הכנסת, אלה שאלות רטוריות. אתה מתכוון לשר, תתקבל תשובה?

**שר הבריאות ח' רמון:**

לא. לא. חבר הכנסת הנגבי, אני לא הפרעתי לך.

**צחי הנגבי (הליכוד):**

אם יגידו לך שיוציאו להורג, אלא אם תחזיר את 400 המגורשים, מה תעשה?

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת הנגבי, אני לא הפרעתי לך.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

אל תתחמק מהשאלה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת הנגבי, אנא ממך.

### **היו"ר ע' עלי:**

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק, יש יותר מדי דיבורים במליאה. אי-אפשר לשמוע, אני מבקש להפסיק.

### **רענן כהן (העבודה):**

צחי, איפה החברים שלך?

### **שר הבריאות ח' רמון:**

ואתה יודע שהשאלה שאתה שואל איננה נכונה, מכיוון שההוצאה להורג איננה – אני מנסה לברר את כל השיקולים שאדבר עליהם – יעילה מבחינה ביטחונית.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

שאלתי אותך על 400 המגורשים, כי אם יאיימו להרוג – – –

### **היו"ר ע' עלי:**

סליחה רגע, חבר הכנסת הנגבי, אני מעריך לפי רוח הדברים של השר רמון, שהוא יציע להסיר את הצעתך מסדר-היום. לפי התקנון יש לך זכות לעלות לדוכן ולשאת את דבריך ואז תוכל להשיב על כל השאלות שנשאלו כאן. לכן, בוא נעשה זאת בצורה מסודרת.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אני מציע לך, כשאתה בא ואומר את זה, תאמר: נכון, גורמי הביטחון וכל ראשי הממשלה דחו את ההמלצות הללו מקום המדינה ועד היום. הם היו מכל הסוגים. כל שרי הביטחון, מקום המדינה ועד היום, דחו את ההמלצה הזאת. הם היו מכל הסוגים ומכל המינים. כלומר, יש כמעט קונסנסוס לאומי, אם אני יכול להגיד – קונסנסוס של ראשי ממשלות ושרי ביטחון לשעבר, שאסור להטיל עונש מוות מהסיבות הכי פרקטיות שבעולם. אז למה אתה מתעקש?

ואני אומר לך: זה נכון שהתגובה הטבעית, כשאתה שומע על רצח מתועב כמו הרצח של נסים טולדנו – –

### **שלמה בוחבוט (העבודה):**

אדוני השר, שוכנענו.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אני מבקש.

– על-ידי אדם שאינו ראוי לכינוי "אדם", כזה אשר רוצח נשים, אשר נכנס בטרמפיאדה בחיילים – כל אלה רוצחים מתועבים. לא עליהם אנחנו מרחמים, הם אינם ראויים לרחמים. על עצמנו אנחנו מרחמים.

### **היו"ר ע' עלי:**

רבותי, אני מודיע לחברי הכנסת, גם ליושב-ראש ועדת הכנסת, חגי מירום, וגם ליושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת אלי דיין: לפי התקנון, כשהממשלה משיבה על הצעת חוק, אין הגבלת זמן.

### **אלי דיין (העבודה):**

יש הגבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

סלח לי, אין הגבלת זמן, ואנחנו נשמור על התקנון.

**אלי דיין (העבודה):**

בשבוע הבא – – –

**היו"ר ע' עלי:**

אתם רוצים לתקן את זה? יש דרך לתקן, אבל בינתיים אנחנו נשמור על התקנון. אין הגבלת זמן.

**חגי מירום (העבודה):**

אנחנו נתקן את זה.

**היו"ר ע' עלי:**

בסדר, תרצו לתקן – בבקשה. אבל בינתיים אין הגבלת זמן, ואני מאפשר לשר להשמיע את דבריו.

**אלי דיין (העבודה):**

– – –

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת דיין, שאלת שאלה, השבתי לך. אני מבקש כרגע לאפשר לשר לדבר. ההפרעות תוך כדי הדיבור בוודאי לא יוסיפו לקיצור הזמן.

**שר הבריאות ח' רמון:**

אני רוצה שחברי הבית ידעו: יש עונש מוות בישראל, החוק מאפשר. יש ארבעה סעיפים – אני לא אכנס אליהם – בנושאים שונים, אשר מאפשרים הטלת עונש מוות בישראל. לא צריך לחוקק שום

תקנה, והשופטים אשר רוצים להטיל עונש מוות, אם התביעה מבקשת, יכולים. התביעה איננה מבקשת, כי הממשלה איננה מבקשת. לכן אין צורך לחוקק דבר.

והחוק הזה, יותר מאשר הוא בא להעלות את הנושא על סדר-היום, יותר מאשר הוא בא באמת להילחם בטרור, הוא בא ליצור אשליה שיש תרופה, ורק אם יהיה עונש מוות ייעלם הטרור. זה לא היה נכון מעולם, זה לא נכון גם היום, ואני מציע לך, חבר הכנסת הנגבי, להפסיק את הריטואל הזה, שמדי שנה, לפעמים פעמיים בשנה, אתה עולה על הדוכן הזה ומציע עונש מוות, יוצר אשליה בקרב הציבור שנמצא במצב רגשי מסוים, ואני מבין אותו, והוא תאב נקמה, ואני מבין אותו. אלה רגשות טבעיים, ואתה על הרגשות האלה, לצערי, בכוונה או לא בכוונה, מנגן בעיתוי הנורא הזה. אני מציע לך לחדול מכך.

הייתי מצטט את שר המשפטים דן מרידור, שאמר: אין צורך בשום שינוי חוק, יש צורך בהחלטת ממשלה. הממשלה בראשותכם לא עשתה את זה, ואני משוכנע שהממשלה הזאת ודאי וודאי לא תטיל עונש מוות, אם כי האופציה קיימת. תודה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשר רמון. אני מבין שאתה מבקש להסיר את ההצעה.

**שר הבריאות ח' רמון:**

בוודאי.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת צחי הנגבי, יש לך חמש דקות לשאת דברים. התקנון מקצה לך את הזמן, יש לך חמש דקות, ואני מבקש שתעמוד בלוח הזמנים.

**צחי הנגבי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, קודם כול, אני מברך על העובדה שמרבית דברייך, למעט הקטע הפולמוסי הראשון, שאני לא רוצה לחזור עליו, נגעו סוף כל סוף בסוגיה המהותית של החוק הזה, כי שר המשפטים הקודם, לצערי, כאשר היה עולה ומשיב על ההצעה הזאת, תמיד היה מתפלפל בסוגיות המשפטיות, ולמעשה ראש הממשלה נתן אתמוול את התשובה החד-משמעית, שאי-אפשר להטיל עונש מוות כנגד מי שפעל שלא באמצעות כלי ירי, אלא אם כן ראש הממשלה טועה, ובעניין הזה הוא אינו טועה.

### שר הבריאות ח' רמון:

---

### צחי הנגבי (הליכוד):

לא, כי תקנות הגנה לשעת-חירום, סעיף 58, קובעות במפורש.

### שר הבריאות ח' רמון:

לפי תקנות הגנה לשעת-חירום אפשר להטיל עונש מוות על הרבה עבירות.

### צחי הנגבי (הליכוד):

על הרבה עבירות, אבל לא על העבירה הזאת.

### שר הבריאות ח' רמון:

על חברות בארגון עוין אפשר להטיל עונש מוות.

### צחי הנגבי (הליכוד):

נכון, אם הוא חבר בארגון עוין, אבל לא כולם חברים בארגונים עוינים.

### שר הבריאות ח' רמון:

על אותו רוצח אפשר להטיל עונש מוות.

### צחי הנגבי (הליכוד):

אני רוצה בכל זאת להתייחס לדבריו של השר רמון, מכיוון שהם נגעו בשורש הערכי הנורמטיבי של הסוגיה, והסוגיה קיימת, והיא קיימת בציבור בלי קשר לשיוך מפלגתי. לא לחינם דיברת פה על גלי הזעם הציבורי והתסכול הציבורי. מה זאת אומרת, הציבור הזה הוא מין ערב רב, ששום אינסטינקט

מהאינסטינקטים שלו איננו רלבנטי להחלטות הגוף המושל? סתם יש בציבור 80% שהם בעד? כולם רק נקמנים בני נקמנים, רוצים לראות את המחבל המתועב מתגולל בדמו כדי שתהיה להם איזה מין התפרקות יצרית?

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

חבר הכנסת הנגבי, כמה חופש הצבעה יש בליכוד?

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

יש חופש הצבעה בליכוד.

### **רענן כהן (העבודה):**

שתהיה קורלציה בין מה שאתה אומר ובין ההצבעה.

### **קריאות:**

---

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

יש לכם אותו חופש הצבעה שיש לאסירים בבית-הסוהר. אומרים להם: אתם יכולים להחליט מתי להסתכל מבעד לסורגים. הרי אף אחד לא יצביע ההיפך מעמדת הסיעה.

בכל מקרה, הסוגיה היא סוגיה סבוכה. הצגת את הדברים, לדעתי, באופן פשטני מדי, וגם הנתונים שמסרת, עם כל הכבוד, רחוקים מלשקף את המציאות.

### **חיים אורון (מרצ):**

תשקול את זה עוד הפעם.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

במערכת הביטחון יש בנושא הזה מחלוקת הרבה שנים. לא לחינם קיבלו שר הביטחון הקודם ושר המשטרה הקודם, שנמצא פה, והיו להם בוודאי יועצים יותר מיומנים ממך וממני לנושא הביטחון, את העמדה שהתיקון הזה מתחייב. שר הביטחון הקודם הביא הצעה לממשלה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

הוא לא הביא.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

כן. ושר המשפטים הקודם הביא את ההצעה הזאת לדיון בוועדת השרים לחקיקה ומשך שם את הדיון.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

לא הביא מעולם.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

האם גם קריאות ביניים של שר הן בלתי מוגבלות?

### **היו"ר ע' עלי:**

אני מבקש מהשר להפסיק את קריאות הביניים.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

לכן הנושא הזה הרבה יותר כבד, הרבה יותר רציני מאשר הדרך שבה הוא הוצג.

השאלה הכי מתמיהה אותי, אדוני שר הבריאות, בתוקף תפקידך כמייצג את הממשלה – – –

### **רענן כהן (העבודה):**

אתה מבין למה הוא עונה לך היום?

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

השאלה שהיא לא רק מתמיהה אותי, למען האמת הייתי אומר שהיא מחרידה אותי, זו השאלה ששאלת כאן ברוב להט: מה יהיה אם יתפסו בן-ערובה ויגידו לנו – נוציא אותו להורג אם תוציאו להורג? הרי זו שאלה שלא רק שר, לא רק מנהיג, סתם אזרח יהודי חייב לדחות אותה בשאט נפש, כי הרי על כל דבר אפשר לשאול את השאלה הזאת. מה יהיה אם ייקחו אדם ויגידו – אם לא תחזירו את 400 המגורשים, שעשקתם את משפחותיהם ואמללתם אותם, נוציא אותו להורג? מה נגיד – תפאדל, לחזור?

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אתה יודע שזאת לא השוואה.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

מה יגידו אם יצוו עלינו להפסיק את ההפצצות על מחבלי ה"חיזב-אללה" בלבנון, שבוודאי נהרגים בהן יותר מאשר נוציא במשך שנות דור להורג במשפטים של גזר-דין מוות? נפסיק את פעילות חיל האוויר? מה יהיה אם יגידו לנו: אם תמשיכו לפעול כנגד האינתיפאדה, ששם נהרגו – אמר סגן השר גור – 700 איש, אם תמשיכו עם הקטל והטבח הזה, כל יום נוציא להורג יהודי, מה נעשה אז? נורה לחיילינו לירות בקפצונים?

אלה שאלות רטוריות, שמעידות רק על דבר אחד: על העדר חוט שדרה בממשלה הזאת.

לצערי, כפי שכבר אמרתי בפתיחת דברי, גם ממשלות קודמות לא פעלו בכיוון הזה בצורה שהתחייבה מהמצב.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת צחי הנגבי, זמןך תם.

לסגן שר הביטחון יש שאלה אליך, האם אתה מסכים שישאל?

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

בהחלט.

### **היו"ר ע' עלי:**

בבקשה, סגן שר הביטחון.

### **מרדכי גור (העבודה):**

תודה רבה. אני לא סתם שאלתי קודם את השאלה. הרי יש על זה ספרות בכל העולם, מתי ההוצאות להורג עזרו ומתי לא עזרו. בתקופה הזאת של האינתיפאדה נהרגו בפועל על-ידי כוחות הביטחון, לצערנו הרב, אבל זה קרה, אם אני לא טועה קרוב ל-800 איש, ביניהם כאלה שאתה יכול לכנות אותם לוחמים, טרוריסטים, רוצחים וכדומה. הם נהרגו, אבל מחנה המתנגדים לא קטן.

אני באמת רוצה להבין, למה אתה חושב שאם במקום הרוגים בשדה הקרב יהיו במדינת ישראל אנשים שייתלו, יהיה כוח ההרתעה של מעשינו גדול יותר?

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

השאלה היא לא פשוטה וגם התשובה, אדוני סגן השר, איננה פשוטה.

### **רענן כהן (העבודה):**

השאלה היא מסובכת.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

אני לא יכול להגיד לך, שאני משוכנע שהטלת גזרי-דין מוות תפתור את הבעיה.

### **קריאה:**

אהה, זה היה רק "פיילוט".

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

אני גם לא חושב שיש כאן מישהו, אלא אם הוא איננו כן עם עצמו – – –

### יוסף ונונו (העבודה):

אתה מדבר בתור מומחה?

### היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנא אפשרו לחבר הכנסת הנגבי להשלים את תשובתו ואנו נוכל לגשת להצבעה.

### משה קצב (הליכוד):

אולי אם יהיו גזרי-דין מוות בכל זאת יהיו פחות – – –

### צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני סגן השר, כפי שהתחלתי לומר, אינני יכול להצהיר שאני משוכנע בכל מאת האחוזים, כפי שאני מקווה שגם השואלים לא משוכנעים במאת האחוזים, שלעונש המוות תהיה נודעת השפעה הרתעתית. אלא מה? אנחנו נמצאים במצב מעשי, שהמציאות הוכיחה לנו כי כל אמצעי הענישה וכל הסנקציות למיניהן שנקטנו עד היום, לא רק שלא הביאו להורדה דרמטית בהיקף הפיגועים, אלא אפשר לומר שכולם נכשלו.

### וליד חאג' יחיא (מרצ):

אבל אתה מתעלם משורש הבעיה.

### צחי הנגבי (הליכוד):

שורש הבעיה שלך – מקובל על הבית הזה בשני גוונים, שלא מקבלים מדינה פלשתינית בראשות אש"ף ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. ברגע שזוהי הנחת הבסיס של השמאל ושל הימין, צריך אמצעי הרתעתי אחר. לכן אני אומר, שקודם כול על כנסת ישראל לספק לבתי-המשפט את הכלי. אם אתה, או חיים רמון, או אפילו הגברת שולמית אלוני, שדיברה בשצף קצף נגד גירושם ופתאום היא בעד גירושם, אם בעתיד תשכנע אותה המציאות שאין ברירה, שאין אלטרנטיבה אלא לנקוט מעשים שיש בהם הרתעה, הרי לפחות זה יהיה אפשרי בבתי-המשפט לנקוט את הצעד הזה.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

אתה כבר משעמם. הנאום שלך משעמם. לא יועיל לך. נכשלת.

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

המצב הנוכחי הוא, שבא אלינו ראש הממשלה אתמול, בצדק, ואמר: ידי כבולות. גם אילו רציתי, אין לי הכוח, אין לי היכולת המשפטית. את זה צריכה כנסת ישראל לפתור.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה. אנו ניגשים להצבעה.

### **אברהם בורג (העבודה):**

צחי, אתה מבקש להסיר את הצעתך כדי שתוכל להעלותה מחדש?

### **צחי הנגבי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, לחבר הכנסת בורג יש שאלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

לא, מספיק, תודה רבה. לסגן שר הביטחון היתה בכל זאת זכות מיוחדת, הנושא קשור לביטחון, ולכן אפשרתי לו לשאול. לאחרים אינני יכול לאפשר.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. בשעת הצבעה אין מדברים. מי בעד העברת הצעת חוק גזר-דין מוות למרצחים, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת צחי הנגבי, לדיון בוועדה להכנתה לקריאה ראשונה – יצביע. מי נגד – יצביע נגד.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 34

נמנעים – 3

ההצעה להסיר את הצעת חוק גזר-דין מוות למרצחים, התשנ"ב–1992, מסדר-היום נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

בעד – 14, נגד – 34, שלושה נמנעים. אני קובע שהצעת החוק לא נתקבלה.

### **הצעת חוק סימון הרכב תזונתי ואריזת מזון ארוז מראש, התשנ"ג–1992**

#### **(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

**היו"ר ע' עלי:**

חברי הכנסת, אנו עוברים להמשך סדר-היום: הצעת חוק רנ"ה, הצעת חוק סימון הרכב תזונתי ואריזת מזון ארוז מראש, התשנ"ג–1992. הנמקה מהמקום של חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

**דוד צוקר (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עכשיו אנו ניגשים לדברים החשובים באמת, אחרי הדיון שהיה כאן.

הצעת החוק המוגשת לפניכם בשם חבר הכנסת אברהם בורג ובשמי עניינה שלושה דברים בתחום הצרכנות.

הצעת חוק זאת תחייב את יצרני כל מוצרי המזון הארוזים לפרט על גבי האריזה את תכולת המזון, מרכיבי המזון ותכונות המרכיבים. העניין הזה נוגע לא רק לציבור הרחב, כמובן גם לציבור הרחב, אבל במידה רבה הוא נוגע לאנשים הזקוקים לדיאטה, לאנשים חולים ורגישים, וכאמור, היצרן יהיה חייב לציין על גבי האריזה את המרכיבים.

נקודה שנייה: הצעת החוק מחייבת את היצרנים בסימון התאריך האחרון לשימוש. כיום היצרנים חייבים, אומנם לא על-פי חוק, אבל הם חייבים בציון התאריך האחרון לשיווק. אין בין זה לבין שאלת הצריכה דבר וחצי דבר, וחייב בסימון התאריך האחרון לשימוש יהיה לתועלת רבה.

הנושא השלישי והאחרון המופיע בחוק: חיוב יצרני המזון לצייד את המזון שאותו הם מייצרים באריזה בעלת פתיחה ניכרת. כלומר, אם מישהו רוצה לטעום אשל או לפתוח שקית של גבינה צהובה במקרר בסופרמרקט, אפשר יהיה להרגיש בזה.

הצעת החוק נתמכת על-ידי הממשלה, ואנו מבקשים להעביר אותה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר. האם שר הבריאות רוצה להשיב?

**שר הבריאות ח' רמון:**

כן, בשתי דקות.

**היו"ר ע' עלי:**

השר רוצה להשיב בשתי דקות, נאפשר לו, בבקשה.

**שר הבריאות ח' רמון:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך על הצעת החוק של חברי כנסת צוקר ובורג.

**היו"ר ע' עלי:**

סליחה לרגע, אני רוצה להבהיר, שהיות שכבר התחלנו בצלצול, לא נמתין חמש דקות.

**שר הבריאות ח' רמון:**

אבל הממשלה מסכימה.

**היו"ר ע' עלי:**

הממשלה מסכימה, אבל זה לא מספיק. אנחנו צלצלנו לפני כן, ולכן מייד בתום דברי השר ניגש להצבעה. בבקשה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אני רוצה רק למסור לחברי הבית, שבמשרד הבריאות, בלי כל קשר להצעת החוק הזאת, גיבשנו תקנות בריאות הציבור – מזון (סימון תזונתי), שאותן אנו עומדים להפעיל בתקופה הקרובה. ישראל תהיה למעשה המדינה הראשונה בעולם שקובעת בתקנות, לא בחוק, חובת פרסום של כל הסימון התזונתי, ערך קלורי, תכולת חלבונים, שומנים, פחמימות וכדומה. זה יעשה עוד לפני שהחוק יעבור את כל הקריאות.

בחוק הזה יש נושאים הקשורים למשרדי ממשלה אחרים, והם בוודאי יעירו את הערותיהם. במה שקשור למשרד הבריאות, אנחנו בהחלט מברכים על הצעת החוק. כאמור, הממשלה כולה תומכת בהצעת החוק הזאת ומבקשת להעבירה לוועדת הכלכלה לצורך הכנתה לקריאה ראשונה.

### **אברהם בורג (העבודה):**

אז הממשלה בכל זאת עשתה משהו בחצי השנה הראשונה לכהונתה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה לשר הבריאות. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק של חברי הכנסת דוד צוקר ואברהם בורג לוועדת הכלכלה – נא להצביע. מי שהוא נגד – יצביע, כמובן, נגד.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק סימון הרכב תזונתי ואריזת מזון ארוז מראש,

התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

בעד – תשעה, אין מתנגדים, נמנע אחד. ההצעה אושרה ותועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

### **הודעת יו"ר ועדת הכנסת**

**היו"ר ע' עלי:**

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

### **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה את הוועדות אשר תדונה בנושאים הבאים: ועדת הפנים ואיכות הסביבה תדון בנושא "התעללות בבעלי חיים" – הצעה לסדר-היום של חברי הכנסת דב שילנסקי ועמיר פרץ; ועדת הכנסת תדון בנושא "חקירת השר דרעי" – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

### **חילופי גברי בוועדות הכנסת**

### **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

הודעה נוספת לי לכנסת, אדוני היושב-ראש. הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי מטעם סיעת העבודה בוועדה למלחמה בנגע הסמים. במקום חבר הכנסת אלי בן-מנחם יכהן חבר הכנסת אבי יחזקאל. תודה רבה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכנסת על הודעותיו.

## הצעה לסדר-היום

### המוסר הכפול של השמאל

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנו עוברים כעת להמשך סדר-היום: המוסר הכפול של השמאל – הצעה לסדר-היום מס' 687, של חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה. יש לך 10 דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "ידידינו במרצ אכזבו" – כך הגדירה הגברת חנאן עשראווי בתוניס את הסכמתם של שרי מרצ בממשלת ישראל לתמוך בהצעת ראש הממשלה לגרש 415 פעילים בארגון הטרור "חמאס". "ידידינו במרצ אכזבו" – למה?

ענת מאור (מרצ):

---

מיכאל איתן (הליכוד):

למה ומדוע אכזבו ידידינו במרצ? הגברת עשראווי ופייצל חוסייני התאכזבו, היו להם ציפיות אחרות. במשך ימים רבים הם נפגשים עם אנשי השמאל בישראל, בהם אנשי מרצ רבים – ניהלו אתם שיחות וקיבלו מהם מסרים שיצרו אצלם ציפיות גבוהות. כאשר אתה נפגש ואומר לפייצל חוסייני ולחנאן עשראווי: אני אתמוך בהקמת מדינה פלשתינית, אני אוביל את הממשלה לכך שהיא תכיר באש"ף, אני אגרום לכך שישראל תיסוג מיש"ע, אני אגרום לעוד ועוד ויתורים – טבעי לגמרי שיש ציפיות. לכן כאשר "ידידינו במרצ", כפי שהגברת עשראווי קוראת לכם בתוניס, פעלו בממשלה מתוך אינטרס לאומי ישראלי, ולא מתוך מה שהבטיחו להם שם במפגשים האלה שאתם מקיימים אתם, פתאום יש אכזבה.

למען האמת, קצת קשה היה להבין את המוסר הכפול שלכם. לא היה צריך להיות חנאן עשראווי כדי להתאכזב. אפשר היה גם להיות נוער-מרצ, ואני יכול לומר לכם: יש לכם מוסר של קואליציה ומוסר של אופוזיציה.

בנימין טמקין (מרצ):

יש לנו מוסר גם בקואליציה וגם באופוזיציה.

## מיכאל איתן (הליכוד):

במשך שנים, כשהייתם באופוזיציה, נלחמתם בגירויים.

## בנימין טמקין (מרצ):

בניגוד לאחרים.

## מיכאל איתן (הליכוד):

ויקטור שם-טוב הלך לבית-המשפט העליון לתת תצהיר כדי למנוע גירוש.

ירושובסקי, בהצבעה של אי-אמון בממשלה, בין השאר על נושא גירוש, אמר כאן, מעל הדוכן הזה, בשם סיעת רצ: "אני בא בטענות לממשלה שהיא מגרשת פלשתינים. אני חושב שהממשלה הזאת לא עושה דבר כדי להוציא את מדינת ישראל מן המצוקה הנוראה שבה היא נמצאת, ובגללה היא צריכה לרדות באנשים אחרים, לירות בהם ולגרש אותם אנשים מהארץ".

ידידי, זה מוסר האופוזיציה, אי-אמון בממשלה שגירשה לא 400, לא 200, לא 100, לא 10 – ארבעה. אי-אמון בממשלה, ממשלה שרודה, ממשלה שהורגת, ממשלת שמגרשת. כך מעל הדוכן הזה אתם וסיעותיכם, אי-אמון בממשלת ישראל. זה לא מוסר כפול? אם זה לא מוסר כפול, מה זה מוסר כפול? אכן אפשר להבין את ידידתנו בתוניס שאומרת: הידידים במרצ אכזבו אותנו.

רק לפני כמה ימים עלה הנושא של עזה, והשר צבן, בתשובה על הצעה של השר רמון לנסיגה חד-צדדית מעזה, אומר: אי-אפשר לסגת כרגע מעזה. אם אנחנו ניסוג מעזה, ה"חמאס" ילך לשם. זה לא מוסר כפול? האם אתם אומרים את זה להורים של הילדים שאתם שולחים אותם היום לרצועת-עזה, שהם נשלחים לשם לא להגן על חלק מארץ-ישראל אלא להגן על כך שהאינטרסים של אש"ף לא ייפגעו? בשביל זה אנחנו הורגים ונהרגים היום ברצועת-עזה? בשביל ליצור תנאים פוליטיים נוחים לאש"ף לכפות את עצמו ברוב לא-דמוקרטי על ה"חמאס"? זה לא מוסר כפול?

הצבעתם הצבעה לאומית, אבל מייד נבהלתם, ואני שואל אתכם: אתם, שמנסים לומר שיש הבחנה בין ה"חמאס" לבין אש"ף; אתם, שאמרתם עלינו שאנחנו המכשול לשלום – אולי תבואו לציבור הישראלי ותגידו איזה ויתור אתם תובעים מהערבים. הולכים היום לרבין, לוחצים עליו, מציבים לו אולטימטום – לא לצרף כוחות נוספים כדי שהסחטנות שלכם בנושא הלאומי תהיה יותר גדולה ומנסים לכפות עליו הידברות עם אש"ף, ויתורים חד-צדדיים לטובת הערבים. ואתם מודיעים, אומרים במפורש: ויתורים חד-צדדיים, אנחנו לא תובעים דבר מהערבים; כך. זה לא מוסר כפול לבוא ולהציג כל הזמן את הצד היהודי כאשם באי-קידום השלום? לעשות צעדים חד-צדדיים ולא לתבוע דבר מאותו אש"ף?

פייצל חוסייני, ידידכם, אמר, לא לפני שנה ולא לפני שנתיים, אלא לפני חודשיים, ב-10 בנובמבר 1992, בתזה שלמה, שאני לא אקרא את כולה, אלא רק את סופה: "במוקדם או במאוחר עלינו לאלץ את החברה הישראלית לשתף פעולה עם חברה גדולה יותר, הלוא היא חברתנו הערבית, ובהמשך להביא להמסתה של הישות הציונית". את זה ידידכם אומר. אולי תגידו לו איזו מלה? זה לא אריאל שרון, זה לא צחי הנגבי, זה לא מיכאל איתן, אלה לא רוצחי השלום, זה הפרטנר שלכם, ידידכם. אולי תבקשו ממנו לחזור בו לפני כשאתם מוותרים לו ויתורים חד-צדדיים?

אתמול, "יום השיבה", איך אתם יכולים לשבת בשקט? איך אתה, אדוני השר, יכול לשבת בשקט? סגני שרים, נציגים, מארגנים במדינת ישראל ראשי רשויות שלטוניות, ראשי ערים, מקיימים עם זרועות ממלכתיות, שהופקדו בידיהם, הפגנה ל"יום השיבה". מה זה "יום השיבה"? אנחנו לא יודעים? אנחנו מיתממים? אנחנו שמים את הראש בתוך האדמה? השיבה, אל-עאודה, זה העיקרון שמדבר על כך שהשיבה תהיה ללוד, לרמלה, לשפלת החוף; השיבה היא מלה נרדפת לחיסולה של מדינת ישראל. איפה אתם? איפה השמאל? למה אתם לא מביאים לנו איזו בשורה, איזה לחץ, איזו תביעה לערבים, לומר להם: אנחנו לא נשב אתכם אם אתם ממשיכים לעשות את הדברים הללו? בעניין הזה – שקט. תמיד אשמים היהודים, אויבי השלום היהודים.

מיכאל איתן, אל תעשה רעש עם "יום השיבה", לא כדאי – כך אמרו לי ידידים מהשמאל – בוא נעזוב את זה, זה עלול להחריף את הבעיה. עוד הפעם מדיניות של בת-יענה, עוד הפעם ויתור.

היום רציתם להגיש להם שי. דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, מודיע לתקשורת שבהליך מהיר הוא יקיים היום דיון, הצבעה, ומייד יעביר את החוק בדבר ביטול איסור מפגשים לא רק עם אש"ף, גם עם "הג'האד האסלאמי" וגם עם ה"חמאס" וגם עם ארגון אבו-נידאל וה"חיזב-אללה" ועוד ועוד. נו, זה מסר מדיני נכון להיום? אתמול מגרשים 415, והיום מכירים ב"חמאס", נותנים אפשרות להיפגש אתו, ואומרים גם שזה מסר פוליטי.

ידידי היקרים, יש לי רושם עגום, שהניסיונות שלכם לבטל את חוק איסור המפגשים לא יניבו תוצאות כל כך חיוביות. אתם יודעים למה? כי אתם תבטלו, אבל בתוניס כבר הודיעו שיטילו עליכם חרם. יש חוק איסור מפגשים גם בתוניס, האוסר להיפגש עם שרי מרצ. מגיע לכם. אני לא יודע מה תעשו. את החוק ההוא יאכפו. שם אין עניין עם ממשלה דמוקרטית. אני רוצה לראות את המתנדבים בעם מטעם אש"ף אם הם ימרו את הפקודה ויעזו לקיים את המפגשים האלה.

אני רוצה לסיים באחרון, אולי אחד הבכירים, שאני אוהב מאוד לקרוא אותו כעיתונאי, יוסי שריד. רק לפני שנתיים הוא שפך קיתונות של שופכין על אש"ף. יוסי שריד כתב: שיחפשו אותי. ובין השאר הוא כתב: צריך להצטייד במסכת גז כדי לנסות ולהתגבר על הריח הרעיל והדוחה של העמדה האש"פית כלפי סדאם חוסיין. הגיפופים בין יאסר לסאדם מעוררים גועל, אך גם אימה.

כן, הוא פוחד. גם אנחנו פחדנו כאשר רקדו על הגגות. ובאומץ לב הוא כתב את הדברים. אז אפשר היה אולי לחשוב שהיתה זו אולי החלקה מקרית. ובכן, חצי שנה לאחר מכן הוא חזר על דבריו במאמר, והסביר שאש"ף לא יכול להיות פרטנר, ואמר: שלא יחפשו אותי, כי אש"ף לא פרטנר. לאחר מכן כתב יוסי שריד: ערפאת והנהגת אש"ף לא פרטנרים לשלום.

אז אני שואל את מי שמיועד להיות שר בממשלת ישראל. זו לא עיתונות שאתה יכול לכתוב כל יום מאמר אחר. רק לפני שנה וחצי כתבת שאש"ף לא יכול להיות פרטנר, שהוא מעורר אימה, שהוא סכנה. תחכה קמעה. מה אתה רץ, לאן את רץ? האם הנהגת אש"ף השתנתה? האם אש"ף השתנה? האם יאסר ערפאת לא חזר רק לפני שבועות מספר בעיתון האיטלקי "קורירה דה לה-סירה" על העניין של זכות השיבה? מה אירע שאתה היום מזרז את הממשלה הזאת להכיר באש"ף, לאחר שטרם חלפו שנתיים מאז קבעת שאסור להתעסק עם ההנהגה הזאת של אש"ף, אלא צריך לחפש דרכים אחרות?

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת איתן, בבקשה לסיים.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מסיים.

אני רוצה לומר לכם: חנאן עשראווי קוראת לכם "ידידי במרצ". אבל בסופו של דבר הידידים האמיתיים שלכם הם אנחנו, לא היא ולא צאן מרעיתה. ובמקום להטיל וטו ולהחרים מפלגות ציוניות, תגלו יותר חוש לאחריות, לסולידריות ולמאבק משותף, כי גם אתם אומרים, בסופו של דבר, שאש"ף הוא לא ידיד אלא אויב. ועם אויב צריך לעשות שלום, אבל גם צריך לדעת להילחם.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת איתן.

חבר הכנסת טמקין ביקש את רשות התשובה. סעיף 88(ז) של תקנון הכנסת אומר: "בהצעה, שנושאה הוא פעולתה של סיעה שאינה סיעתו של המציע או פעולתו של חבר הכנסת הנמנה עם סיעה אחרת, תהיה לחבר אותה סיעה, הזכות להגיב עוד לפני התשובה של נציג הממשלה". בהתאם לתקנון אני מאפשר לחבר הכנסת טמקין להשיב. בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

**רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לשמוע כאן מה אמרת.

**היו"ר ע' עלי:**

בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

תודה, אדוני היושב-ראש. חברי הכנסת, צודק חבר הכנסת איתן, יש לנו פה הרבה ידידים. אנחנו חלק אינטגרלי מהעם הזה, מהמדינה הזאת, וכאשר מדובר על אש"ף מדובר על אויב. אבל גם בין אויבים יש בסופו של דבר הצורך לבוא בדיאלוג, אם יש על מה לדבר. עם ידידים אני לא צריך לעשות שלום. אני צריך לעשות שלום עם אויבים, מפני שזה האינטרס העליון שלנו כעם וכמדינה. ורק מי שיש לו על מה לדבר יכול למצוא גם עם מי לדבר.

הבעיה שלך ושל מפלגתך ושל כל האגף שיושב בצד זה של האולם היא, שכיוון שאין לכם על מה לדבר, תמיד תמצאו את הסיבה שלא לדבר עם איש. הרי ברור שבזמנו חוסיין לא היה רלבנטי. איך הייתם אומרים בעימותים, בכלל זה עימותים בינינו? אני זוכר: חוסיין לא מייצג את הפלשתינים, אז איך אפשר לדבר עם חוסיין?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אנחנו דיברנו עם חוסיין הרבה. הרבה דיברנו עם חוסיין. יום אחד עוד תגלה את זה.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

הרי גם עם חוסיין הייתם צריכים לדבר על משהו, ואין לכם על מה לדבר, כי הרי אתם החלטתם קודם ש"כולה שלנו" ואין על מה לדבר, וכיוון שכך לעולם לא תמצאו עם מי לדבר.

כל הנאומים, כל זקיפות הקומה הזאת, כל הפטרייזם התמיד-צודק, בכל מקרה ובכל מצב, לא יכולים להוציא אותנו מהמעגל הזה של ההרג והשכול, ואתם משאירים אותנו שם.

אתה מאשים אותנו במוסר כפול. אתה מאשים אותנו במוסר כפול, אז אני אומר לך שיש לנו כפל מוסר – מוסר, לא רק כלפי העם שלנו, גם כלפי עמים אחרים. אנחנו לא חושבים שיש אמות מוסר שונות לעמנו ולעמים אחרים.

ועוד אני רוצה לומר לך, שהמשימה שלנו, אחרי כל הדיבורים וכל הנאומים שאת כולם כבר שמעתי, היא לשאול את עצמנו, איך אנחנו מקדמים את השלום. ואי-אפשר לקדם את השלום בלי לדבר עם האנשים מהצד השני שמוכנים לדבר אתנו. ואלה שמוכנים לדבר אתנו צריכים להיות גם כאלה שמסוגלים לחתום על הסכם שלום אתנו ולקיים אותו. לפי הערכתנו, אין כוח שגם מוכן וגם מסוגל לעשות זאת חוץ מאש"ף. זה לא הופך אותו לצדיק, זה לא הופך אותו למושלם וזה לא הופך אותו לידיד, אבל זה הופך אותו לכזה שאתו צריך לדבר.

כל הפטריוטים הגדולים בהיסטוריה, שהיו קיצונים בפטריוטיזם, הביאו רק דבר אחד לעמם: הם הביאו שכול, הם הביאו לקטסטרופה, וצעדו לקראת הקטסטרופה תוך נשיאת נאומים והמנונים פטריוטיים למיניהם.

אנחנו מבקשים שליד הצדק וליד הכוח יפעל גם השכל. והשכל אומר: תחפש עם מי לדבר.

כאשר יוסי שריד נוקט עמדות שונות בתקופות שונות, זה רק מראה שהכוח הפוליטי שלנו איננו כוח דוגמטי כמו הכוח שיושב בצד הזה, שאינו מבדיל בין אוכלוסייה שלווה לבין מחבלים, אלא רואה בכל ערבי באשר הוא ערבי אויב. את המצב הזה אנחנו רוצים לסיים. ואני רוצה לומר לך, שאני גאה בשרי מרצ בממשלה – –

**רון נחמן (הליכוד):**

מאה אחוז.

**בנימין טמקין (מרצ):**

– – אשר לנושא זכויות האדם ולנושא השלום הם מחויבים לא פחות מכל אדם אחר בישראל, ובוודאי הרבה יותר מכל האנשים היושבים באגף הזה – – –

**רון נחמן (הליכוד):**

בזכויות אש"ף.

**בנימין טמקין (מרצ):**

בזכויות האדם באשר הוא אדם, שכולל – – –

**רון נחמן (הליכוד):**

אולי תסביר לי – – –

**בנימין טמקין (מרצ):**

תסלח לי, קשה יהיה לי להסביר לך, וקשה יהיה שתבין בכלל, חבל על האנרגיה.

**שאלו יהלום (מפד"ל):**

מה ההתנשאות הזאת?

**רון נחמן (הליכוד):**

מה זה אדם?

**נעמי חזן (מרצ):**

אם צריך להסביר לך מה זה אדם, אתה במצב גרוע מאוד.

**רון נחמן (הליכוד):**

אני מוכן שתהיי המורה שלי.

**בנימין טמקין (מרצ):**

תקרא את שקספיר, את תיאורו על הסבל של אדם יהודי מול אדם אחר, ותבין מה זה אדם. אדם הוא אדם הוא אדם. ומי שלא מבין את זה, ואפילו שואל את השאלה הזאת, סימן שהוא לא מסוגל להבין אחר כך את ההסבר.

**שאלו יהלום (מפד"ל):**

גם רוצח הוא אדם?

**בנימין טמקין (מרצ):**

יהלום, עד עכשיו נתת לי שקט. תמשיך ככה. הרי סיכמנו שבפעם הבאה שאנחנו זה מול זה, אתה עושה לי שקט. תן לי לנסות להתקרב לסיום.

אני רוצה לומר כך: אין זה סוד שיש חילוקי דעות גם בקרב תומכינו וגם בסיעתנו בנוגע למעשה הזה של ההרחקה הזמנית, או הגירוש. לי יש השגות על העניין, אבל אני רוצה לומר דבר אחד: הצעדים שלכם הם תמיד צעדים עקרים, שרק מביאים ליותר הרג וליותר שנאה, מכיוון שהם לא מלווים בשום תקווה לשלום, בשום הצעה חיובית.

עכשיו הממשלה הזאת צריכה להציע הצעות חיוביות, שיובילו אותנו גם לסיום הסכסוך. מה שאנחנו לא שומעים מכם, חבר הכנסת איתן – איך פותרים את הבעיה, איך מביאים לכך שלא יהיה עוד הרג פה, איך פותרים את הבעיה שאנחנו שולטים על 2 מיליוני אנשים, ערבים פלשתינים, אשר מעצם המצב שהם נמצאים בו נמצאים בחיכוך מתמיד אתנו.

בכל מקום בעולם, תלמדו את זה כבר, מיוגוסלביה ועד ברית-המועצות, מקפריסין ועד צפון-אירלנד, מדרום-אפריקה ועד אלג'יר, בכל מקום שבו עם אחד שולט על עם אחר יש גם סכסוך אתני בלתי נגמר.

אנחנו באים לכאן לומר דבר פשוט. חבר הכנסת איתן, שמעתי כל מלה שאמרת.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מסביר לחבר הכנסת יהלום למה אתה עומד על הבמה.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

איזו פרוצדורה היא זאת?

### **בנימין טמקין (מרצ):**

חבר הכנסת יהלום, אני מבטיח להסביר לך אחר כך.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת יהלום, סעיף 88(ז). נא לקרוא בתקנון, ותלמד משהו חדש.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אמרתי לכם כבר בדיון קודם, מרוב שאתם ממגרי אינתיפאדה מקצועיים, האינתיפאדה רק הונצחה. איננו יכולים לשפוט שום מעשה שלכם על-פי אותה אמת מידה שאנחנו שופטים את המעשים של הממשלה הזאת. הממשלה הזאת, לצד המעשים שלפעמים יש לגביהם חילוקי דעות, כמו עניין הגירוש, יש לה גם הצעות חיוביות להציע לצד השני. יש לה על מה לדבר, ובגלל זה יש לה עם מי לדבר.

אני רוצה לומר דבר אחד בשם סיעתי. בסופו של דבר אנחנו נדבר עם העם הפלשתיני, ובסופו של דבר אנחנו נדבר עם אש"ף. ההיגיון של המצב מביא לכך.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אש"ף-תוניס?

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אין תוניס ואין שמוניס, יש עם פלשתיני, שנמצא בחלקו תחת שליטתך, ואין לך פתרון לבעיה הזאת, אלא המשך של נאומים פטריוטיים של שני הצדדים, שכול בשני הצדדים ומלחמה מתמדת. ואנחנו באים להציע מדיניות שמביאה בחשבון גם את הביטחון של מדינת ישראל וגם את הצורך של שלום למדינת ישראל. על זה אני גאה בסיעתי, ואנחנו נמשיך את המאבק הזה במוסר שהוא כפול למוסר שלכם.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. השר חיים רמון, בבקשה.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה רק להסב את תשומת לבכם לכך, שחבר כנסת שסיעתו מותקפת יש לו זכות תשובה. יש פה חברי כנסת מעטים, לפחות הם למדו סעיף חשוב בתקנון, שבעבר, כשאני הייתי חבר כנסת, נוצל לא אחת. מי שהם מתמידים כדאי שגם ייהנו מאיזה נושא שהוא.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לחבר הכנסת איתן: לא רק לחנאן עשראוו וולפייצל חוסייני יש טעות ביחס לממשלה הזאת, לרבות לחברי מרצ בממשלה הזאת, גם לכם.

הממשלה הזאת לא באה לרצות שום פלשתיני. היא באה לרצות את האינטרסים האמיתיים של עם ישראל – להביא אותו לשלום, ולא לספח 2 מיליוני פלשתינים למדינת ישראל.

הממשלה הזאת, בניגוד לך, חבר הכנסת איתן, לא רואה בעזה חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, ולא רואה בעזה חלק שצריך להיות לנצח תחת שלטוננו. יש חילוקי דעות בעניין הזה, חלק רוצה רק בהסכם, וחלק רוצה, כמוני, שמלבד האופציה של ההסכם תהיה גם אופציה של יציאה חד-צדדית משם.

הטעות, גם שלכם וגם של הפלשתינים, לגבי הממשלה הזאת היא טעות שאתם פשוט אינכם מבינים. מי שינסה להילחם בנו – נילחם בו בכל התוקף והכוח ובכל האמצעים החשובים, ולא נירתע. ומי שירצה לדבר אתנו – ימצא פרטנר, גם כשיש מחלוקת בסיסית טוטלית, תהום פעורה. כשאתה מתחיל להידבר עם אויב אחרי מצב מלחמה של 100 שנה – פעורה תהום, וזה אך טבעי.

אני לא מבין למה אתה מאשים במוסר כפול את שרי מרצ, את הממשלה, שהיא מדברת עם אסד, וזה נראה לך בסדר. אבל אם היא תדבר, נניח, עם פייצל חוסייני או פלשתיני אחר – – –

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני לא רוצה לקטוע את דבריך, זו דמגוגיה שאתה חוזר עליה כל הזמן. הממשלה שלנו דיברה עם ערביי יש"ע, והיא לא הסכימה לדבר עם מי שאיננו מערביי יש"ע, זה שהוא חבר אש"ף.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת איתן, אתה היית על הדוכן הזה, נדמה לי, קצת מעל ומעבר למה שנהוג בהצעה.

### **היו"ר ע' עלי:**

לא מעבר אבל מעל.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אתה מתלונן?

### **שר הבריאות ח' רמון:**

לא, אני לא מתלונן, אני רק אומר שהיית פה הרבה זמן, וחשבתי ש-90% מנאומך, בשביל לעשות אתך צדק, היו דמגוגיה צרופה, ולא אמרתי מלה. תן לי, גם אם אתה חושב כך, אותה זכות שאתה לוקח לעצמך, ואני מתחייב לנהוג על-פי השקפתך בדמגוגיה.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אולי נסתדר לפחות לגבי המינוח?

### **שר הבריאות ח' רמון:**

לא, הרי יש בינינו חילוקי דעות. זו דעתי על מדיניותכם. תשימו עליה 10 מסכות ו-20 מסכות – – –

### **היו"ר ע' עלי:**

השר רמון, לא אחת גם אתה עברת את הזמן.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אדוני היושב-ראש, אני לא התלוננתי על כך שחבר הכנסת איתן דיבר מעל ומעבר. אני רק התלוננתי על כך שחבר הכנסת איתן איננו מגלה אותה סבלנות שאני מגלה כלפיו. גם כשנאומו ארוך, אני עדיין מגלה סובלנות וסבלנות. אני מבקש אותו יחס, זה הכול; לא יותר, אבל גם לא פחות.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אין בעיות.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

אני אומר לך וחוזר ואומר לך, שאתם אינכם רוצים לשנות את המצב הקיים. אתם רוצים, ואתם אומרים את זה, לשלוט בכל השטחים הללו ועל כל התושבים הללו לנצח. לא צריך להתבייש בזה. זו עמדה לא נכונה, אבל אם זו עמדתכם, תאמרו את זה. וכל המשא-ומתן שלכם היה אולי לתת להם לשלוט על הביוב. גם על זה היה דיון ארוך, והוא לא אמיתי.

לנו יש מדיניות אחרת. אנחנו מפרידים הפרדה ברורה בין מעשה השבוע האחרון, בין מי שמוכן להידבר אתנו לבין מי שאינו מוכן.

אני חוזר אל ההשוואה שאינני מבין אותה. אסד, כידוע, אינו מחובבי ציון. נדמה לי שאפשר למצוא אין סוף ציטוטים על מה שהוא חושב שצריך לקרות פה. אפשר גם לומר, שידיו אינן נקיות מדם נקיים.

ובכל זאת אין לך שום בעיה להידבר אתו. אתו כן ואתם לא? אתם אינך רוצה להידבר לא מכיוון שהם רוצחים, אלא מכיוון שהם תובעים את מה שהם תובעים. אינך רוצה להידבר אתם כי אינך רוצה להתפשר אתם על דבר. אינך יכול לתת להם אפילו מילימטר אחד מארץ-ישראל ומילימטר אפילו מעזה. זאת הבעיה שלך. אז למה לטשטש? למה לדבר על המידות התרומיות הגדולות שיש לנשיא אסד ולומר שאתו מדברים, ובגלל חוסר מוסר של אש"ף, אתו לא מדברים? למה לך להלין?

יש גוף שנקרא "חמאס". ה"חמאס" הזה הוא אש"ף של לפני 30 שנה, הוא אש"ף של לפני 20 שנה. ואני אומר לך, בשם חלק מהשמאל, שיום יום, שעה שעה, אנחנו תובעים תביעות קשות מהצד השני, מגנים אותם ותוקפים אותם. כל הציטוטים שהבאת מחבר הכנסת יוסי שריד מעידים עד כמה אנחנו תובעים מהצד השני את התביעה הבסיסית להכיר במדינת ישראל, לחדול מטרור ולנהל משא-ומתן.

שאלו, ואני אולי אסיים בזה, למה איננו מדברים עם אש"ף-תוניס. איננו מדברים עם אש"ף-תוניס מכיוון שאנחנו מנהלים משא-ומתן על-פי עקרונות ועידת-מדריד שקבעו שני שלבים לפתרון. השלב המיידית הוא אוטונומיה, ואנחנו מנהלים משא-ומתן על האוטונומיה עם מי שיחיה בתוך האוטונומיה, זה טבעי. מכיוון שאין מדובר בפתרון כולל, לא מדברים עם הגורם הכולל שמייצג. לכן, גם היום, בישיבת הממשלה לא שמעתי משרי מרצ שאומרים: עכשיו אנחנו רוצים שהממשלה תנהל משא-ומתן עם אש"ף. אנחנו רוצים ומנהלים משא-ומתן עם כל תושבי השטחים על אוטונומיה, ובניגוד לכם לא אכפת לנו ולא מעניין אותנו למי הם שייכים, למה הם שייכים, ובלבד שהם אינם עוסקים בטרור, אינם חלק מן הטרור והם בעד הידברות. זה התנאי היחיד שיש לנו, כי עם טרוריסטים נילחם.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

עם תושבי יש"ע?

### **שר הבריאות ח' רמון:**

ודאי, תושבי יש"ע. מי שנמצא פה ורוצה להידבר אתנו נדבר אתו. יש משלחת ונדבר אתה ואין לנו בעיה. אם הם רוצים, ילכו לתוניס. אם הם חושבים שאש"ף-תוניס צריך להיות מתואם אתם והם צריכים לשאוב את סמכותם מאש"ף-תוניס, ילכו לאש"ף-תוניס, זה לא ענייננו, מה שאתם שיחקתם עשרים פעם. ואם כאשר נקבעה המשלחת הזאת, לאש"ף-תוניס היה חלק גדול בקביעת האנשים, שוב, זה לא מעניין אותנו, ובלבד שהם עומדים בקריטריון המרכזי. כל מי שלא עומד בקריטריון הזה, אנחנו לא מנהלים אתו משא-ומתן.

לכן אין פה מוסר כפול, יש פה מדיניות שנשענת על שני עקרונות: עיקרון של לוחמה ללא פשרות בטרור, ועקרון התהליך המדיני עם כל מי שרוצה לדבר. אנחנו יודעים שאין ציונים שם. אף אחד לא ציוני, אף אחד לא חובב ציון. לא רק שאין שם חברי מרכז הליכוד, אין שם אפילו חברי מרכז מרצ. אבל הם האויב, ומה שאנחנו רוצים לעשות – שהאויב יחדל מדרך העימות, האלימות, ויבוא לשולחן הדיונים. זאת היתה המטרה ההיסטורית של הציונות, ואנחנו ממשיכים בה. לפחות לגבי הנושא הפלשתיני – אני לא אומר שזה נכון גם לגבי הסורים או אחרים. אינכם רוצים להידבר, כי משמעות ההידברות הוא קץ החלום מבחינתכם והסיטוב מבחינתי של סיפוח השטחים על 2 מיליוני התושבים, לרבות עזה הנוראה והמקוללת. זה כל ההבדל.

אין פה שום מוסר כפול, יש פה דרך סלולה, הגיונית, כי אחד משלים את השני, בניגוד לממשלה שלכם, שלמעשה היתה חד-קוית, שהיתה לה רק עמדה אחת, שמטרתה היתה רק אחת, ולכן היא נכשלה כישלון חרוץ גם בנושא המלחמה בטרור וגם בנושא תהליך השלום.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מתפעם מההצלחות.

### **שר הבריאות ח' רמון:**

חבר הכנסת מיכאל איתן, הייתי מציג בפניך איזו התקדמות הושגה בששת החודשים הראשונים של הממשלה הזאת בנושא המשא-ומתן ובנושאים נוספים, אלא שאין לי זמן. אנחנו לא במגרש כדורגל ולא במגרש כדורסל ובשום משחק לא שופטים בחמש או בשלוש הדקות הראשונות. אני אומר לך, שהמסלול שאנחנו נמצאים עליו יוביל להורדת הטרור גם מפני שאנחנו הולכים לתהליך שלום וגם מפני שאנחנו נלחמים בו, ונגיע בסופו של תהליך להסכם שלום שאליו אנחנו מחויבים.

אני מציע לך שלא להזדרז בנאומים שלך היום. אתה יודע שאנחנו מצטטים נאומים, כולם מצטטים נאומים, ואני מציע לך לחשוב גם על רגע הציטוט.

אני רואה על פניו של חבר הכנסת איתן שהוא מסתפק בתשובתי, לכן אני מציע שהוא יסתפק בתשובה.

### **היו"ר ע' עלי:**

האם חבר הכנסת מיכאל איתן מסתפק בדברי תשובת השר?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני כבר מודיע שאני מסתפק בתשובותיו מעכשיו עד סוף הקדנציה, מפני שדבר לא ישתנה; הוא יאמר אותם דברים.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבין שאתה מסתפק בתשובת השר. לכן, גם אין אפשרות למשתתפים נוספים להשתתף בדיון. תודה רבה לשר.

## **הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (תיקון –**

**תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג–1992**

**(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)**

**היו"ר ע' עלי:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (תיקון – תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג–1992. הנמקת הצעה רע"ט מהמקום על-ידי חבר הכנסת בנימין טמקין. בבקשה, יש לך דקה אחת לנמק את הדברים.

**בנימין טמקין (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, מדובר על חוק שבעצם בא להתמודד עם המצב של האבטלה במשק שיוצר בעיה מיוחדת לחיילים המשוחררים. לפי המצב הקיים, זכאים חיילים משוחררים לנקודות זיכוי במס הכנסה במשך שלוש שנים לאחר שחרורם, וזה בתנאי שהם מתחילים לעבוד במועד שאינו מאוחר משישה חודשים מיום השחרור. כאשר יש אבטלה במשק, לפעמים דרוש זמן רב יותר לקבל עבודה, ומה שהחוק בסיכומו של דבר בא להציע זה להאריך את התקופה הזאת לשנה.

אני רק מבקש לציין שיש טעות סופר בסעיף 1: כתוב 1991 וצריך להיות 1981.

אגב, הממשלה תומכת בחוק ואני מבקש לאשר אותו.

**היו"ר ע' עלי:**

זה ברור. אם מאפשרים לך לנמק מהמקום – זה תמיד כשהממשלה מסכימה ותומכת.

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. סגן שר האוצר, חבר הכנסת פנחסי, בבקשה.

**סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האוצר מסכים לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה להכנה לקריאה שנייה ושלישית לדיון בוועדת הכספים, שם יציג משרד האוצר את התנאים להפעלת הצעת החוק.

אני מבקש לאשר את הצעת החוק.

### היו"ר ע' עלי:

סגן שר האוצר, קודם כול זו קריאה טרומית, לא קריאה ראשונה. אנחנו מבקשים לדעת לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק.

### סגן שר האוצר ר' פנחסי:

לוועדת הכספים. מכיוון שזה נושא תקציבי, אנחנו מבקשים לדון בזה בוועדת הכספים.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר האוצר. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (תיקון – תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג-1992. מי בעד אישור ההצעה של חבר הכנסת טמקין, כאמור בקריאה טרומית, והעברתה לוועדת הכספים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה? מי שהוא נגד יצביע כמובן נגד.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (תיקון תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

### היו"ר ע' עלי:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה אושרה והיא תועבר לוועדת הכספים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה למשתתפים.

הצעת חוק השוואת זכויות משפחות ברוכות-ילדים לזכויות עולים, התשנ"ג-1992

## (הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

### היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום, הצעת חוק ר"פ, השוואת זכויות משפחות ברוכות-ילדים לזכויות עולים, התשנ"ג-1992. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

### יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אנחנו צריכים להחליט מה אנחנו רוצים במדינת ישראל. האם אנחנו תומכים במאמר שהתפרסם בעיתון "הארץ" ב-27 בספטמבר 1992, תחת הכותרת "לעצור את הילודה", כי אין מספיק מים, אין מספיק לחם, כבר בעשור הקרוב ימותו מיליוני אנשים באזור ומיליונים אחרים ינדדו לערים הגדולות, וכו' וכו' – הצעה שהועלתה בכתבה מאת רמי רוזן. הוא מצטט את פרופסור ארנון סופר מאוניברסיטת חיפה. האם זו שיטתנו? אם כן, אז הדרך שאנחנו הולכים בה עד כה היא מוצלחת – לא לעודד ילודה, לא לעודד משפחות ברוכות ילדים.

אני יודע שכל חברי הבית מבינים, שמשפחות ברוכות ילדים חשובות לנו לפחות כמו עלייה מארצות רוסיה וכו', שלגביה אנחנו מתלבטים מה האחוז של מי שאינם יהודים שמגיעים אלינו. כאן במדינתנו משפחות ברוכות ילדים, אנחנו יודעים, זה נטו יהודים, ילדים יהודים לעם ישראל.

אני לא רוצה להפוך את הנושא לפוליטי, אבל אני מוכרח לצטט. ערפאת אמר שהנשק הסודי של האומה הערבייה הוא רחם האשה הערבייה. אם זה הנשק הסודי שלהם, למה לא נפעיל אנחנו את הנשק הסודי שלנו, וכבר בגלות מצרים נאמר: ובני ישראל פרו וישרצו ויעצמו במאוד מאוד. נאמר בדעת זקנים מבעלי התוספות במקום, שהיו יולדות שישה בכרס אחת. מאין הוא יודע שזה דווקא שישה ילדים בכרס? שש לשונות פרייה ורבייה. וזה מה שהציל את עם ישראל מול כל הגזירות.

אומרת הגמרא ביבמות ס"ב עמוד ב': נשא אשה בילדותו, יישא אשה בזקנותו. היו לו בנים בילדותו, יהיו לו בנים בזקנותו. שנאמר, בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך כי אינך יודע איזה ייכשל הזה או זה. ואם שניהם כאחד – טובים. יהודי מצווה ללדת ילדים כל עוד הוא מסוגל, כל עוד אשתו מסוגלת.

יש פה מסמך מזעזע שחיבר ד"ר אלי שושהיים, מאגודת "אפרת", שפנה אלי ופנה אל רבים, נגד ההפלות. הוא מוכיח, שאילו מנענו את ההפלות, היו לנו בישראל עוד מיליון ילדים במשך הזמן. הרי הדבר הזה מזעזע מעל כל ויכוח.

חברי כנסת נכבדים, מה אני בא להציע? השוואת זכויות עולים ומשפחות ברוכות ילדים. יש עלייה. העולים זוכים להטבות, ובצדק. צריך לעודד. יש קשיים, יש מעבר. למה לא לעודד גם משפחות

ברוכות ילדים בישראל? מה חטאם של אלה שנולדו בארץ? מהם נשלול? הדבר לא מתקבל על הדעת.

אומרים לי, אין תקציב. האם יעז משהו לומר: יהודי רוסיה הפסיקו לעלות לארץ כי אין תקציב, כי נגמר לנו הכסף? יודעים שבאים עולים מרוסיה ואז מחפשים תקציבים מן הגורן ומן היקב, ובלבד שלא לעכב את העלייה. למה זה לא יהיה לגבי אותם יהודים שנולדו וגדלו בארץ?

כרגע נפגשתי עם הגברת מרים לפיד, אשה מקריית-ארבע, אם הבנים שמחה. 14 ילדים. שאלתי אותה, איך את מסוגלת לקחת את המשפחה כשיש אירוע משפחתי? רוצים לנסוע לסבתא, רוצים לנסוע לדודים, רוצים לרדת לשפלה, איך יכולים להסיע 16 איש? באיזה כלי רכב? האם את לוקחת שלוש מוניות? למי יש תקציב לזה? היא אמרה לי: זו בעיה קשה, לא מסתדרים. לפחות בדבר הזה לא נקל על המשפחות?

אנחנו חייבים לעשות שני דברים. א. לעודד משפחות ברוכות ילדים על-ידי כל מיני הטבות, למשל, שחרור מארנונה. נדהמתי לשמוע, ואני אבקש על זה תשובה, שעיריית רחובות ועיריות אחרות מפסיקות, בעקבות הוראה, לתת את השחרור מארנונה, שהיה מקובל עד היום. גם את ההטבה הזו שניתנה למשפחות ברוכות ילדים רוצים להפסיק, או אולי כבר ניתנה הוראה להפסיק. עד כדי כך יש קהות חושים?

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת בא-גד, אם אתה עוקב אחרי חוק ההסדרים, זה חלק מחוק ההסדרים במשק.

**יוסף בא-גד (מולדת):**

אני יודע חוק: פרו ורבו ומלאו את ישראל. אני אומר, כל דבר לא עומד בפני הדבר הזה.

**שאול יהלום (מפד"ל):**

ומלאו את הארץ.

**היו"ר ע' עלי:**

ומלאו את הארץ. חבר הכנסת יהלום אומר שהפסוק הוא: ומלאו את הארץ, לא את ישראל.

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

סליחה. כל הכבוד לחבר הכנסת שאול יהלום. אתמול הוכחתי לגבי גזית, שיש לי סמיכה לרבנות, מגדולי ישראל, לרבות אישור הרבנות הראשית. נדמה לי שחבר הכנסת שאול יהלום מכיר בהכשרים של הרבנות הראשית, אם אני לא טועה.

אז אני חוזר ואומר, פרו ורבו ומלאו, ולי מותר להוסיף את ישראל.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

מפני שיש לך סמיכה לרבנות, מותר לך לשנות פסוקים?

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

כן. לצורך הדבר הזה מותר לי לשנות פסוק ולומר, ומלאו את ישראל. אני מבקש שתלך ותשאל – – –

### **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

הפסוק, הנכון הוא: ומלאו את הארץ.

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

הרב פנחסי, אני מודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

אפילו לכנסת אין סמכות לשנות פסוקים מהתנ"ך, כל שכן לחבר כנסת.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

חבר הכנסת בא-גד, אם כך, אם אתה משנה פסוק, מה אתה רוצה מהשרה אלוני, שמוציאה את ספר יהושע?

## **יוסף בא-גד (מולדת):**

אני מבקש שלא להביא אותי בהקשרים האלה. אני חוזר ואומר, יש לנו ציווי, פסוק או לא פסוק. אני מכיר את הפסוק, אני משתמש רק בחלק ממנו. אני אומר, פרו ורבו ומלאו את ישראל. זו המשימה של מדינת ישראל. אני חושב שאנחנו צריכים לתת למשימה הזאת את כל הכוחות.

יש בעיה נוספת. גם מי שיש לו רשיון נהיגה לרכב, הרשיון מוגבל. גם מי שמצליח לרכוש לו טרנזיט, אם אין לו "גימל" לאוטובוס, הוא לא יכול להסיע אותם 14 ילדים.

לכן אני פונה לכנסת, אני פונה לממשלה, מעבר לכל ויכוח פוליטי, זה נושא שצריך לאחד את כולנו. אני מבקש להשוות בין משפחות ברוכות ילדים למשפחות עולים חדשים לגבי כל הזכויות, הממוניות במיוחד. אני רוצה להתרכז בנושא אחד, בדין תעבורה, שייתנו להם פטור ממסים על רכב כלשהו לפי גודל המשפחה, ממשפחה בת שש ילדים ומעלה, זאת אומרת שמונה נפשות. כי מונית גדולה, לפי החוק, אסור לה להסיע יותר משבע נפשות, וכדי שלא לעבור על החוק, אני מבקש לאפשר פטור ממסים למשפחות ברוכות ילדים, ויהיה זה יום גדול לכנסת ולממשלה ולעם ישראל, אם ידעו שמפה תצא הקריאה: פרו ורבו ומלאו את הארץ.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. סגן שר האוצר ישיב. בבקשה, סגן שר האוצר.

## **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה שהעלה כאן חבר הכנסת בא-גד חשובה מאוד, ומי יכול להתנגד להטבה עם משפחות ברוכות ילדים? אבל, האם חבר הכנסת הנכבד יודע מה עלות הצעת החוק? עלותה נמדדת ב-1.5 מיליארד שקל – – –

## **היו"ר ע' עלי:**

לשנה.

## **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

לשנה. בישראל יש היום כ-50,000 משפחות שלהן שישה ילדים ויותר, כן ירבו.

## **יוסף בא-גד (מולדת):**

רק 50,000?

## **סגן שר במשרד האוצר ר' פנחסי:**

לכן הוספתי: כן ירבו. אנו בעד שיהיו עוד הרבה משפחות כאלה.

כלל ההטבות הניתנות לעולה מסתכמות היום ב-30,000 שקל. תכפיל 50,000 משפחות ב-30,000 שקל, ומדובר בעלות תקציבית של 1.5 מיליארד שקל.

משפחות ברוכות ילדים שהן משפחות נזקקות מקבלות הטבות באמצעות משרד העבודה והרווחה והמוסד לביטוח לאומי. יש גם מענק מיוחד לילדים, ומשפחה בסדר גודל של שישה ילדים בוודאי זכאית, זה לא ילד ראשון ולא ילד שני; ויש הטבה של קצבאות יוצאי צבא, סכומים נכבדים, שזו הטבה שניתנת להן.

מבחינה תקציבית לא ניתן להעניק להן גם את ההטבות הניתנות לעולה, שחלקן אינן קשורות כלל להיות המשפחה משפחה ברוכת ילדים, אלא לעובדת שינוי מקום מושבו של העולה, כמו למשל – אפשרות להמשיך להחזיק בפיקדונות בבנק בחוץ-לארץ. מה הקשר בין זה ובין משפחה ברוכת ילדים – לקבל פטור על הכנסות שמקורן בפיקדונות כאמור?

לכן הצעת החוק שאתה מגיש היום, לא ניתן לאשרה והאוצר מתנגד לה. אבל בתוך דברך אתה ציינת, שאתה מוכן לצמצם את ההצעה רק לפטור ממסים על קניית רכב טרנזיט. לקטע הזה יכול להיות שתהיה עמדה אחרת לאוצר.

הצעת החוק כפי שהיא עכשיו, אני מציע לכנסת לדחות אותה ולא לאשר אותה. אם חבר הכנסת בא-גד יציע הצעת חוק מתוקנת, רק לגבי פטור ממס על רכישת רכב, יבחן האוצר את הנושא מחדש. תודה.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לסגן שר האוצר. אנחנו כעת עוברים להצבעה.

## **יוסף בא-גד (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, יש לי זכות להשיב, לפי החוק.

**היו"ר ע' עלי:**

קודם כול, אין לפי החוק; אולי לפי התקנון.

**יוסף בא-גד (מולדת):**

לפי התקנון.

**היו"ר ע' עלי:**

לפי התקנון, מה אתה רוצה?

**יוסף בא-גד (מולדת):**

אני רוצה להציע הצעה. כדי שלא למשוך את העניין, אני מקבל את הצעת סגן השר פנחסי, אבל אני מבקש להעביר את הצעתי לוועדה, ואני מודיע שבועדה אני אבקש לדון רק בפטור ממסים על רכב. אני חושב שזה ניתן.

**היו"ר ע' עלי:**

אתה מבקש להצביע או לא? אני רוצה להבין.

**יוסף בא-גד (מולדת):**

אני מבקש להעביר לוועדה, ואני מודיע ששם אציע רק פטור ממסים על רכב.

**היו"ר ע' עלי:**

הנושא ברור.

אנחנו ניגשים להצבעה – בעד אישור ההצעה והעברתה לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה. אתה לא אמרת לאיזו ועדה אתה מציע להעביר. לאיזו ועדה, חבר הכנסת בא-גד?

**יוסף בא-גד (מולדת):**

אומרים שזו ועדת הכנסת, היא מחליטה.

**קריאה:**

ועדת הכספים.

**היו"ר ע' עלי:**

אנחנו נעביר את הצעת החוק לוועדת – – –

**יוסף בא-גד (מולדת):**

הכספים.

**היו"ר ע' עלי:**

אנחנו נעביר לוועדת הכספים של הכנסת. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 5

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק השוואת זכויות משפחות ברוכות-ילדים לזכויות עולים, התשנ"ג–1992,  
לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

בעד – 7, נגד – 5. ההצעה אושרה ותועבר לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

### **הצעות לסדר-היום**

### **התגברות האבטלה**

#### **היו"ר ע' עלי:**

אנו עוברים כעת להמשך סדר-היום: התגברות האבטלה – הצעות לסדר-היום מס' 658, 689 ו-693. ראשון הדוברים, חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

חבר הכנסת בא-גד, אחר כך תקבל שיעור לאיזו ועדה היית צריך לבקש העברת הצעתך. אני אתן לך שיעור פרטי אם תרצה.

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

— — —

#### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת טמקין, לא הבינתי את ההערה.

#### **דוד מנע (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז הקמת הממשלה עלתה האבטלה בכ-8%. נאמר אתמול, שוועדת השרים לתעסוקה אישרה 600 מיליון שקל מעודפי התקציב של 1992 במטרה להגדיל את מספר מקומות התעסוקה. מדוע יש עודפי תקציב בתקציב 1992? מדוע לא ניצלו אותם אתמול, מדוע לא מנצלים אותם היום ומדוע לא ניצלו אותם מחר? 600 מיליון שקל. ואומרים: אנחנו נשקיע את התקציב הזה בתשתית פיסיית ובהכשרה מקצועית.

ואני רוצה לשאול: האם העודפים הללו בתקציב 1992 — — —

#### **אפרים גור (הליכוד):**

את מי אתה רוצה לשאול?

### דוד מנע (הליכוד):

את הממשלה.

### סגן שר האוצר ר' פנחסי:

חבר הכנסת גור, סגן שר האוצר משיב בשם הממשלה.

### היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גור, סגן שר האוצר משיב על הצעה. אתה צודק במחאה שהשמעת, שסביב שולחן הממשלה לא נוכח אף לא שר אחד. אני שקלתי להפסיק את הישיבה עד שיגיע לכאן שר כלשהו. הביזיון המתמשך ששרים אינם נוכחים בשעת הדיון במליאה הוא בלתי נסבל, והצדק עמך. אבל לגופו של עניין סגן שר האוצר ישיב, והוא אדם שאנחנו כולנו מכבדים אותו, מוקירים ומעריכים אותו, והוא בוודאי ישיב לעניין. בבקשה, חבר הכנסת מנע.

### דוד מנע (הליכוד):

אומרים שהתקציבים הללו יושקעו בתשתית ובהכשרה מקצועית.

אדוני סגן שר האוצר, האם ידוע לך שחלק מהעודפים הוא חלק מתקציבי ההכשרה המקצועית שחזרו לאוצר, שלא נוצלו? עכשיו אתם באים ומשקיעים תקציבים בהכשרה המקצועית. האם ההכשרה המקצועית יכולה להרים פרויקטים מהסוג הזה, עם אותם אלפי מובטלים שיעברו להכשרה מקצועית?

האם ההשקעה בתשתית פיסית תביא לצמצום במספר המובטלים, או שימשיכו להביא עובדים זרים, עובדי בניין זרים, או עובדי תשתית זרים שיבנו את התשתית? היו דברים מעולם. ב"נתיבי איילון", בהרבה פרויקטים בתחומי התשתית עובדים פועלים רומנים, או עובדים זרים אחרים, משום שהישראלים לא רוצים ללכת לעבוד בעבודות הללו. לכן, כאשר מדברים על השקעות בתשתית פיסית, האם הן יביאו את הצמצום במספר המובטלים? התשובה שלילית לגמרי.

אומרים שיוסיפו תקציבים להכשרה המקצועית. האם ההכשרה המקצועית יש בכוחה להפעיל הכשרה מקצועית בסדר-גודל כזה של אלפי מובטלים? הרי ידוע שבשנים האחרונות החזירה ההכשרה המקצועית תקציבים לאוצר שלא נוצלו.

ובאים ואומרים: תקציבים לתחבורה. האם בתחבורה יבואו עובדים ישראלים לעבוד, או שימשיכו להגדיל את מספרם של עובדי יש"ע?

באים ואומרים: 100 מיליון שקל למחקר ולפיתוח. אם מקציבים 100 מיליון שקל למחקר ולפיתוח, מדוע מפטרים עשרות ומאות עובדים מרפא"ל – הרשות לפיתוח אמצעי לחימה, שהוא מוסד של מחקר ופיתוח, ועוד כהנה וכהנה מפעלים ממשלתיים? באים ואומרים, שמהעודפים הללו אנחנו נקציב גם למערכת הביטחון. אם מקציבים תקציבים למערכת הביטחון שתקלוט עובדים, מדוע מפטרים עובדים במערכת הביטחון? מדוע מפטרים בתע"ש, בתעשייה האווירית? אומרים שנקצה כספים למלחמה בסמים. מדוע נסגרים היום מעונות לנגמלים מסמים?

באים ואומרים – יש לנו תוכניות להתקין מזגנים בבתי-ספר, יעסיקו עובדים במערכות שונות, אבל מהי האבטלה במדינת ישראל? האבטלה במדינת ישראל בחודש האחרון הגיעה לשיא חדש שלא היה כדוגמתו, של 11% בלתי מועסקים.

האם ניסה מישהו באוצר או במשרד העבודה והרווחה לחדור לאותם נתונים? כי אם הוא יעשה כן הוא ימצא, שמתוך 11% הבלתי מועסקים, מספר המובטלים בקרב הגברים הוא 8.7% ומספר הנשים הוא 14.3%. מה הפתרון לאבטלה של נשים, ששיעורה גדל מאוד בחודשים האחרונים? האם התוכנית הזאת תביא פתרון לתעסוקת נשים? בשום אופן לא.

מה, אם כן, צריך לעשות? להערכתי, אין בפתרונות הללו כדי לצמצם את מספר המובטלים, משום שבמהלך 1993 ילך מספר המובטלים ויגדל, ובתוכניות הללו לא יהיה אפשר לצמצם את מספרם של המובטלים.

לא ראיתי תוכנית לתיקון חוק ביטוח האבטלה. הממשלה משלמת בשנה כ-800 מיליון שקל דמי אבטלה. מדוע לשלם כך למובטלים? מדוע לא להפנות אותם לעבודה זמינה? יש אלפי משרות בחודש שעוברות לעובדי יש"ע, משום שאין די ישראלים שרוצים לעבוד. יש די משרות שלא מאיישים אותן משום שאין די עובדים.

לא ראיתי תיקונים לחוק ביטוח אבטלה, שבא לחייב מובטלים לצאת לעבודה, או בא להשלים להם את השכר מעבודה שהם עובדים בה, שהשכר הוא נמוך מהשכר הקודם, השלמת שכר או תגמול לעבודות פיסיות. הנה שמענו עכשיו, שנותנים סבסוד שכר כלשהו למי שיוצא לקטיף – 15 עד 40 שקל ביום סבסוד שכר למעסיקים ולעובדים. אפשר לגייס אלפי ישראלים לעבוד בקטיף או בעבודות אחרות.

כלומר, גם תיקונים לחוק ביטוח אבטלה, גם תמריצים כספיים לעבודות שבהן ישראלים לא הולכים לעבוד, או עבודות שנשים בדרך כלל מדירות רגליון מהן. רק בדברים הללו אפשר יהיה לצמצם את האבטלה.

לא שמעתי עוד דבר בנושא הבאת משקיעים לארץ, יזמים; מה מדינת ישראל נותנת ליזמים שבאים להשקיע בארץ מכספם? אילו הטבות? מדוע לא נהיה דומים לאירלנד ולספרד, שבהן פתחו את השערים ליזמים שבאו, השקיעו ויצרו מקורות תעסוקה?

מדוע לא להחזיר את הישראלים לעבודות בניין? מדוע לפטר עובדים ישראלים מעבודות בניין? מדוע לא לנסות ולאייש את מספר המשרות הקיימות היום, שנותרו פתוחות משום שלא הולכים לעבודות אלה?

לא ראיתי בתוכנית הזאת הפניה למקצועות שיידרשו במשק בחודשים הקרובים. אפילו מדברים על גיוס מובטלים לעבודות תשתית, הרי במצב היום ובמבנה השכר היום הישראלים לא ילכו לעבוד בסלילת כבישים, או בהקמת מערכות ביוב, או בעבודות תשתית מסוג זה.

רק בתמרוץ כספי נאות אפשר יהיה לגייס אותם ישראלים לאותם ענפים ולצמצם את האבטלה. בתוכנית הזאת לא יהיה אפשר לצמצם את האבטלה. בתוכנית הזאת המובטלים לא ילכו לעבוד. בתקציבים הללו שניתנים היום כדמי אבטלה – כפי שציינתי, 800 מיליון שקל ניתנים למובטלים כדמי אבטלה – כך האבטלה לא תפחת.

לכן רק תוכנית משולבת של תיקון עניין דמי האבטלה, תיקון החוק שמונע ממובטלים לקבל שכר ולשבת בבית, רק במערכת של תמרוץ כספי ורק במערכת של הבאת יזמים לארץ, שיקימו מפעלים, שיצרו מקומות תעסוקה – רק כך נוכל לצמצם את האבטלה. תודה רבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה לחבר הכנסת דוד מנע. רשות הדיבור לחברת הכנסת ענת מאור, בבקשה; ואחריה – לאחרון הדוברים, חבר הכנסת יעקב שפי, באותו נושא.

הנושא חשוב, מרכזי, נושא האבטלה הגדלה. אנחנו מייחסים חשיבות גדולה לדיון זה, וחבל שהנוכחות במליאה כל כך "גדולה".

### **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

אתה יכול להדליק נרות.

### **היו"ר ע' עלי:**

אשרי המאמין. בבקשה, חברת הכנסת ענת מאור. לרשותך, כפי שאת יודעת, שבע דקות.

### **ענת מאור (מרצ):**

כבוד היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה להביע את הערכתי לנשיאות הכנסת, אשר חושיה לא קהו, ואף שנתוני האבטלה מתפרסמים כל רבעון, ולכאורה אין חדש תחת השמש בממדי האבטלה החמורים, הרי טוב שאנו מסרבים להסתגל ואיננו נכונים להתרגל.

### **אפרים גור (הליכוד):**

מדוע אין חדש? יש חדש – יש עלייה בממדי האבטלה.

### **ענת מאור (מרצ):**

לא לחינם נאמר: האדם לעמל יולד. עבודתו של אדם אינה רק פרנסתו, היא גם כבודו, תרבותו ואיכות חיי המשפחה שלו. אין זה מקרה שהשפה העברית בחוכמתה קושרת בין מושג האבטלה והמובטל למושגי הבטלה, הבטלות והעובר בטל.

לכן, מי שנגזר עליו להיות מובטל, חרב עליו פעמים רבות עולם מלא.

חבר הכנסת מנע, אני חולקת על הפילוסופיה כאילו מקור הרע הוא בדמי האבטלה. מרבית המובטלים והמובטלות, הגברים והנשים, נגזר עליהם שלא לעבוד. אילו הם הצרכו לבחור – הם היו רוצים להתפרנס בכבוד, ליצור, לעמול, לפתח את אישיותם, לממש את כשרונותיהם. ומכאן המהפך החשוב ביותר של פילוסופיית מדינת הרווחה המודרנית לעומת זו של מדינת הסעד – בזכותו של האדם לפרנסה, לחינוך, לבריאות ולדיור, ולא רק לזכויות פוליטיות. היטיבה לעשות ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהכלילה את הזכויות החברתיות כחלק אימננטי, מהותי, בחוק זכויות האדם.

אך הפילוסופיה הזו חייבת להיות מתורגמת למדיניות – מדיניות שבה המדינה הריבונית, כשם שהיא רואה עצמה אחראית לביטחון ולשלום של האדם, היא האחראית לאיתור מקורות פרנסה לאזרחיה. אחריות זו משמעותה פיתוח והתוויה של תוכנית כלכלית שיהיו בה מקורות עבודה לכלל האזרחים והאזרחיות שלה.

בעולם שיש בו מיתון כלכלי כללי – וזה נתון שהוא חלק מהמציאות שלנו – אי-אפשר להגיע ליעד חיוני זה ללא יזמות, מעורבות, התערבות ויצירתיות של הממשלה.

השבוע יצאה בשורה ראשונה מוועדת השרים לענייני תעסוקה. זו קרן אור מרנינה, שהיא רק ראשית הדרך. זו תשובת האמת על עלייה של 2.3% במספר דורשי עבודה בחודש נובמבר. זו התשובה היחידה האפשרית על הנתונים החמורים, ל-152,800 איש ואשה שהתייצבו בנובמבר בלשכות לדורשי העבודה, ל-225,000 בלתי-מועסקים. אנחנו יודעים שהמספר האמיתי הוא רבע מיליון אזרחים ואזרחיות, כי רבים התייאשו או שהם נרתעים מללכת ללשכות העבודה. רבע מיליון של נשים וגברים, שמינית מכל האזרחים, אינם יכולים לפרנס את עצמם ואת משפחותיהם בכבוד.

כאמור, ועדת השרים לענייני תעסוקה נתנה את ראשית התשובה – הקצבה של 760 מיליון שקל לתוכניות להגברת הצמיחה תסייע להגשמה של קידום פרויקטים, תיירות, תשתית, תמרוץ המגזר העסקי, קידום צוותי ההוראה בחינוך, עידוד ההשקעה בעסקים קטנים. 30,000 מקומות עבודה, שייתוספו כבר בשנה הקרובה, הם קרן אור, אך הם אינם תשובה מספקת. זה מעט מדי, מאוחר מדי מבחינת התשובה, בלי מעוף ותנופה ביחס לגודל הבעיה שאנו עוסקים בה.

חמש הצעות עומדות על הפרק כדי שהמאבק באבטלה ובנתונים החמורים אכן יהיה מאבק אפקטיבי ומסיבי, כגודל הבעייתיות.

הנקודה הראשונה – ההשקעה לפיתוח מקורות תעסוקה חייבת לגדול ולהכפיל את עצמה פי שלושה. אותם 2 מיליארדי שקלים שנחסכו מהשקעה בשטחים, והממשלה הזו התחייבה לסדר עדיפויות לאומי חדש – ובזה צודקים אנשי הליכוד שתוקפים את הממשלה: יד אחת קיצצה והיד השנייה לא נוטעת מספיק, לא משקיעה די הצורך במאבק באבטלה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

לאיזה שטחים הגברת מתכוונת? לשטח חברון או לשטח רעננה? זה שטח וזה שטח.

### **ענת מאור (מרצ):**

סגן יושב-ראש הכנסת יודע היטב שהכוונה היא לשטחים בגדה המערבית וברצועת-עזה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אז תגידי במפורש. יש לי עצה בשבילך, תגידי – או יהודה, שומרון וחבל-עזה או בקיצור יש"ע. כי זה באמת יש"ע – ישועה לישראל.

### **ענת מאור (מרצ):**

"השטחים" היא מלת איפוק שאני גוזרת על עצמי כדי שלא להגיד השטחים הכבושים.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אסור להוציא מהפה מלה כזאת.

### **ענת מאור (מרצ):**

זאת המלה שאני מתכוונת אליה ועומדת מאחוריה, אבל לצורך האווירה הטובה בבית אני נוקטת את המלה "שטחים".

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אל תעלי לי את לחץ הדם.

### **ענת מאור (מרצ):**

הרשה לי להמשיך, סגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

זה בסדר, זה ברוח טובה.

### **ענת מאור (מרצ):**

אני חוזרת, חמשת היעדים הם: ראשית, השקעה מסיבית, דרך תקציב נוסף או תקציב פיתוח שצריך לדון בו ב-1 בינואר, יום לאחר שנצביע בעד התקציב. חייבים להגיע ל-2 מיליארדי שקל לקידום מקורות תעסוקה, תוך היענות לכל יוזמה ויזמות בתחום הפיתוח.

נקודה שנייה. עידוד היצרנות ולא הרווחים מההון. הבורסה ממשיכה להשיא תוצאות יותר מעבודה. איזה ענף בארץ מרוויח 16% בחודש, תשואה כזו? ההפרטה נעשית בצורה מהירה ולא מבוקרת דיה. הריבית הרצחנית מ-1985 מכה עד היום בכל ענף יצרני. אני שייכת לתנועה הקיבוצית ואני יודעת מה קורה עם התעשייה שבה, ומה קורה עם תעשיינים בתל-אביב ובכל מקום, שלא לדבר על עיירות הפיתוח. יזמות פרטית, הפרטה – כן, אך במשולב עם צדק חברתי ועם תכנון לאומי.

נקודה שלישית – הנשים. יש לי הכבוד לעמוד בראש ועדת המשנה של הנשים לענייני עבודה וכלכלה. יש לנו שלושה נושאים לטפל בהם: הכשרה מקצועית, קידום בעבודה ועסקים קטנים. נשים מובטלות – זה סרטן בקידומן של הנשים. זו הנקודה המרכזית.

נקודה רביעית – עיירות הפיתוח. האבטלה לא מתפלגת באופן שווה. בשדרות – 18%, באופקים ובצפון ובכל המקומות הרחוקים.

נקודה חמישית – המגזר הערבי. אך זמני תם.

לסיום אני רוצה לצטט קטעים משירו של ברכת "שאלותיו של פועל": "מי בנה את נוא-אמון עם שבעת שעריה? בספרים נכתבו שמות מלכים. כלום המלכים עמסו את משא האבנים? קיסר הכה את הגאלים. האם לא היה עמו לפחות טבח אחד? כל עשר שנים בא איש גדול. מי שילם את ההוצאות? כמספר הרשומות מספר השאלות".

לכן אני רוצה לסכם ולומר: כך שואלים הפועלים, הנשים והילדים, ואת התשובות הממשלה צריכה לתת; ולא כמי שכפאה שד, אלא כמי שרואה בכך יעד, ייעוד, אתגר ויזמות. תודה רבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. רשות הדיבור לחבר הכנסת יעקב שפי, יושב-ראש ועד העובדים של התעשייה האווירית, אחרון הדוברים. ישיב בשם הממשלה סגן שר האוצר חבר הכנסת הרב רפאל פנחסי.

### **יעקב שפי (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא המאבק באבטלה עומד כיום בראש סולם הנושאים המעסיקים את אזרחי המדינה. מאות אלפי זוגות עיניים מביטות בנו היום בתקווה, בציפייה לעתיד טוב יותר. לא מדובר רק במובטלים עצמם אלא גם בבני משפחותיהם. מאות אלפי נפגעי האבטלה מביטים בנו היום ומבקשים לשוב ולחיות בכבוד.

אין הרגשה קשה מזו של אדם שאיבד את מקום עבודתו והוא מתייצב לשווא בלשכת התעסוקה, מעביר את יומו ללא מסגרת ותכלית. לא רק את יכולתו כמפרנס מאבד אדם זה, אלא את כבודו, את מקומו כמבטיח עתידה של משפחתו ולעתים את מקומו בקהילה ובחברה שהוא חי בה.

כנסת נכבדה, עלינו מוטלות החובה והאחריות לפתור את המצוקה והרעה החולה הפוגעת בחברה בישראל. עלינו מוטלת החובה להחזיר לכל אותם מובטלים את הרצון להתחיל יום חדש, להתעורר לשם תכלית ולא לשם בטלה.

יש אזורים, כגון ערי הפיתוח, שבהם אחוז המובטלים גבוה לאין שיעור מאחוז האבטלה הכלל-ארצי. חיילים משוחררים, עולים ואזרחים ותיקים חשים רגשי ייאוש וחוסר אונים. הם נפגשים בלשכות התעסוקה והתסיסה וההתמרמרות שם רבות. מצב זה אינו תורם לחברה הישראלית, לרגש ההזדהות עם המדינה ולרצון לתת ולתרום למענה. אזרחים אלה מרגישים מקופחים, נעזבים ונשכחים.

עם תופעת האבטלה מתפתחת תופעה שאין ביכולתי לאמוד את ממדיה: תופעת המובטלים המקצוענים. מובטלים מסוימים מסרבים לקבל את העבודות המוצעות להם בלשכות התעסוקה. לא

פעם אחת ולא פעמיים אנו שומעים על קבלנים, חקלאים ובעלי עסק אחרים, המוכנים להגדיל את משכורות עובדיהם, אך לשווא. לצערי, ההיענות של מובטלים מסוימים אלו להשתבץ בעבודה – נמוכה. אני רוצה לקרוא לכל אותם מובטלים מקצוענים אלה ולומר: זו לא בושה לעבוד בכל עבודה שהיא. בושה להיות פריזיט על גב החברה.

בפעולותיה, על הממשלה ליצור מכניזם שיפסיק את תופעת המובטלים המקצוענים באמצעות תמריצים חיוביים. אני מקווה שתופעה זו היא באמת בגדר "תופעה שולית" שתיעלם במהרה.

קיימת תופעה נוספת: אזרחים מעל גיל 45-50 הנפלטות ממקומות עבודתם מתקשים למצוא עבודות חדשות ולהשתבץ בהן. כל הניסיון והידע שצברו היה כלא-היה. מצב זה מביא להרס משפחות ולפירוקן. גם לתופעה זו יש צורך למצוא פתרון.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מספר הבלתי מועסקים שחיפשו עבודה באופן פעיל הגיע ברבעון יולי-ספטמבר ל-225,000. אין זה סוד כי ממשלתו של יצחק רבין, ביוזמתו המלאה, תוך הטלת כל כובד משקלו כראש הממשלה, שמה לה בראש סדר עדיפויותיה את המלחמה באבטלה. ממשלה זו, בניגוד לקודמתה, מתגייסת למאבק רצוף וממושך בנגע האבטלה. אולם, לצערי, אי-אפשר לפתור את המצב הקשה הזה מהיום למחר בשיטת ה"זבנג וגמרנו". הממשלה הנוכחית מתמודדת עם האבטלה הקשה – נשים וגברים, פועלים ואקדמאים, צעירים ומבוגרים, והיא חייבת להתייצב ולפעול במרץ למיגורה.

ועדת השרים לענייני תעסוקה אישרה אתמול את תוכניתו של שר האוצר ליצירת 30,000 מקומות עבודה, המבוססת על הגדלת ההשקעות בתשתית לתחבורה באזורי תעשייה, בפרויקטים בתחום המים והביוב, כבישים, רכבות ותיירות. שר האוצר התבטא באחרונה, כי הוא ידאג לכך שתקציבי הפיתוח במשרדים השונים, שיש בידם לסייע בפתרון האבטלה, אכן יופנו במלואם ליעדיהם. הממשלה הקודמת לא מימשה את התקציבים שיועדו לכך, ואני מקווה שהממשלה הנוכחית לא תחזור על כך.

אבל, אדוני סגן שר האוצר, אין די בכך. יש לפעול מיידית לעצירת פיטורים במפעלי תעשייה, במפעלים עתירי ידע ובמפעלים בעלי תשתית, שהושקעו בהם משאבים רבים. יצירת מקום עבודה חדש לבעלי מקצוע טכניים עולה למשק המדינה סכום הנע בין 70,000 ל-100,000 דולר לאדם, ומשך זמן יצירת מקום עבודה שכזה הוא כשנתיים.

אנו עדים בתקופה האחרונה לתופעה קשה של צמצום כוח אדם בתעשיות הביטחוניות. עלינו לזכור, שהתעשיות הביטחוניות מספקות למשק מקומות עבודה נוספים. על כל שלושה עובדים בתעשיות הביטחוניות נפתח מקום עבודה נוסף במשק הפרטי או הציבורי. משמעות של פיטורים שכאלה היא מעגל נוסף של פיטורים בהיקפים גדולים יותר. אי-אפשר לפטר ביד אחת, לשלם פיצויים ודמי אבטלה, וביד השנייה לנסות ולטפל באבטלה.

אנו באנו אל העם וקיבלנו את אמונו כדי לפתור את בעיית האבטלה, בין היתר. אני רוצה לחשוב מה יקרה אם ניכשל בטיפול בבעיות האבטלה. אין אדם רציני אחד המאמין בכל נפשו כי ניתן לפתור את בעיית האבטלה בתוך ימים. כך גם הממשלה הנוכחית לא יכולה לפתור את הבעיה הכאובה בתקופה קצרה. ראש הממשלה אמר לאחרונה, שהוא מבקש מהציבור סבלנות ואורך רוח למשך שנה. ראש

הממשלה הבטיח לטפל באבטלה. אני בטוח שבעזרת שר האוצר והשרים האחרים נדע כולנו לטפל בבעיות האבטלה ובהפסקת הפיטורים.

אני מציע לכל אחד מאתנו בבית הזה לקדם את הנושא תוך מתן עדיפות עליונה לו. תודה רבה וחג אורים שמח.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יעקב שפי. סגן שר האוצר, חבר הכנסת פנחסי, ישיב. בבקשה.

### סגן שר האוצר ר' פנחסי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שיעור האבטלה במשק נמצא מאז 1987 בעלייה מתמדת. באחרונה מסתמן שינוי במגמה זאת תוך התייצבות בשיעור האבטלה.

היעד המרכזי העומד בבסיס הצעת תקציב המדינה לשנת 1993 הוא הגברת התעסוקה, בעיקר של הסקטור העסקי, באמצעות צמיחה מהירה והורדת ממדי האבטלה. עמידה במסגרת התקציב וביצוע השינויים המבניים הנלווים לתקציב יאפשרו צמיחה, שתניב בשנת 1993 תוספת של כ-70,000 מקומות עבודה נוספים בהשוואה לשנת 1992. מהטעם הזה קיים הכרח לאשר בכנסת את הצעת תקציב המדינה והשינויים המבניים הנלווים לו, וכן לבצע הלכה למעשה את מדיניות התקציב, ובכלל זה שמירה על מסגרת התקציב מחד גיסא, ומאידך גיסא ביצוע מלא של התוכניות הכלולות בתקציב.

בהתאם להחלטת הממשלה מיום 20 בדצמבר 1992, הוסמך שר האוצר להעביר עודפים בסך 600 מיליון שקל מתקציבי המשרדים משנת התקציב 1992 לשנת התקציב 1993, לשם הגדלת ההוצאה התקציבית לנושאי תכנון ותשתית, עידוד המגזר העסקי, חינוך והכשרה מקצועית. החלטה זו של הממשלה נועדה למימון חד-פעמי של צעדים לקידום התעסוקה, וזאת תוך המשך שמירת מסגרת התקציב.

הקריטריונים הבסיסיים המוצעים להחלטה בדבר הקצאת הסכום הנוסף הם: א. פרויקטים בעלי הצדקה כלכלית. במסגרת זו נכללו קידום תכנון, הקדמת השקעות בתשתית בעלות תרומה כלכלית ותמריצים בעלי הצדקה כלכלית לעידוד הסקטור העסקי; ב. אי-גידול בשירותים הציבוריים. על בסיס קריטריונים אלו נבחנו הצעות השרים כפי שהוגשו לוועדת השרים לנושא התעסוקה.

סך הכול, עלות הצעדים והפרויקטים המוצעים היא כ-760 מיליון שקל, שאושרו פה-אחד אתמול, ב-22 בדצמבר, בוועדת השרים לתעסוקה, ומימונם מתבסס בעיקרו על איגום משאבים חד-פעמי בסך 600 מיליון שקל על-ידי העברת עודפים.

בצעדים אלו קיים פוטנציאל לצמצום ממדי האבטלה בכ-30,000 מובטלים. אף-על-פי-כן, בגלל חשיבות הנושא, אני מבקש להעביר את ההצעות לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לסגן שר האוצר.

**אפרים גור (הליכוד):**

הצעה אחרת.

**היו"ר ע' עלי:**

אני אאפשר גם לך. חבר הכנסת אלי דיין אתה מבקש להסיר את הצעתו של מי?

**אלי דיין (העבודה):**

מטעמים פרוצדורליים אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אפרים גור.

**היו"ר ע' עלי:**

הוא לא הציע.

**אלי דיין (העבודה):**

את הצעתו של מנע. איפה מנע?

**סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

הוא הלך וביקש שנעביר את הנושא לוועדה.

**אלי דיין (העבודה):**

אדוני סגן השר, באמת מאז אושר התקציב בקריאה ראשונה הבאתם שינויים משמעותיים, ובמיוחד השינוי הגדול – שתעבירו מיליארד שקל ממה שלא נוצל השנה לשנה הבאה – –

## **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

600 מיליון.

## **אלי דיין (העבודה):**

– – ועוד 600 מיליון.

## **אפרים גור (הליכוד):**

לא "ועוד 600 מיליון". 600 מיליון.

## **אלי דיין (העבודה):**

יש מיליארד בנושא החינוך וכו', שלא בוצע, ועכשיו אתם אומרים שמהתקציב הרגיל אתם מעבירים עוד 600 מיליון כדי ליצור עוד 30,000 מקומות תעסוקה. כמו-כן נתתם דמי חנוכה לילדי ישראל, כולם יקבלו כבר בחודש ינואר, בתחילת פברואר, את קצבאות הילדים לילד הראשון והשני. זה גם כן יקטין את היקף העוני וישפר מצבן של משפחות.

אבל הייתי קורא לסגן השר: אולי עד השבוע הבא תחשבו כי יש הרבה עודפים בתקציב, אולי בכל זאת ניתן להביא עוד תוכנית, של מיליארד שקל לפחות, ליצירת מקומות תעסוקה; לא לבזבז, חס ושלום, אלא להשקעות נוספות בחינוך, בתשתית, כדי להפחית – כפי שאמרה חברת הכנסת מאור – עוד יותר את מספר המובטלים ולחדש את העלייה לארץ.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת דיין. חבר הכנסת אפרים גור מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור.

## **אפרים גור (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, אבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור, כמובן גם כן מטעמים פרוצדורליים.

האבטלה הולכת ומתרחבת באורח קבוע, ועדיין, למרות מחצית שנת כהונתה של הממשלה, לא רואים קרן אור בקצה המנהרה. נכון שמחצית השנה אין בה כדי לחולל תמורות גדולות, אך העובדה שהאבטלה לא נבלמה והיא במגמת עלייה, עובדה זו מדאיגה מאוד. עיקר הנפגעים מהתרחבות האבטלה ומהעדר היצע עבודה – – –

### **ענת מאור (מרצ):**

איפה הייתם כל השנים שהייתם בשלטון?

### **אפרים גור (הליכוד):**

אני רוצה לומר לך, שבשנתיים של שלטון הליכוד נוצרו במדינה הזאת למעלה מ-150,000 מקומות עבודה, לידיעתך, ועוד יצרו תשתית והשאינו תקציבים לממשלה הזאת ליצור מקומות נוספים.

עיקר הנפגעים מהתרחבות האבטלה ומהעדר היצע העבודה הם עולים חדשים אשר סיימו ומסיימים מסגרות הכשרה מקצועית וקורסים להסבה. הם הצטרפו למעגל דורשי העבודה, אך עבודה אין. 25,000 או 30,000 מקומות העבודה שהממשלה מדברת על היווצרותם בעקבות הקצאת 760 מיליון שקלים לא יספיקו לתעסוקת חלק קטן מן המובטלים של היום, בעוד חיילים משוחררים ומסיימי הלימודים בישראל מצטרפים עוד ועוד לשוק העבודה. אם נוסיף על זה את העובדה, שכ-100,000 עולים צפויים להגיע בשנה הבאה, ואני מקווה שיגיעו יותר, ומחציתם הם בגיל העבודה, הרי שהאבטלה לא תקטן אלא תוסיף להרקיע שחקים.

הממשלה, במקום להגדיל תקציבים לקליטת עולים מדענים, קיצצה אותם באורח חמור, ומדענים שציפו בכיליון עיניים להתחלת עבודות מחקר יישארו מובטלים ואולי, חלילה, ירדו מן הארץ.

אני מציע להסיר את ההצעה, אדוני היושב-ראש, ומקווה שבעתיד הקרוב הממשלה תביא הצעות מעשיות לפתרון משמעותי יותר של הבעיה הכאובה הזאת. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה, חבר הכנסת אפרים גור. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יעקב שפי. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

### **דן תיכון (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, היום 23 בדצמבר, 160 יום לממשלה החדשה, 160 יום בדיוק. אני בא אל המיקרופון ושואל אתכם: מה עשיתם בתחום צמצום האבטלה במדינת ישראל? הבטחתם – האם קיימתם?

אומר חבר הכנסת שפי, ששיעור המובטלים, שיעור האבטלה במדינת ישראל עדיין נמצא במגמת עלייה. יכולתם לומר, שהיתה ממשלת הליכוד והיא אשמה בכול. אבל כבר חלפו 160 יום, ואנחנו מבקשים שתראו לנו, שתציגו לנו ולו רק הישג אחד בתחום הכלכלי.

#### **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

אתמול אישרו בוועדת השרים – – –

#### **דן תיכון (הליכוד):**

סגן השר צודק. רק אתמול אישרו תוכנית מהפכנית בוועדת השרים. אבל תרשה לי לגלות לך סוד: התוכנית הזאת הוצגו בפני הממשלה באמצע שנת 1990, וממנה לא יצא דבר.

#### **סאלח טריף (העבודה):**

זה לקח זמן.

#### **דן תיכון (הליכוד):**

עכשיו חוזרים לאותה תוכנית. מי לידנו יתקע שהפעם יצא ממנה משהו?

#### **סגן שר האוצר ר' פנחסי:**

— — —

#### **דן תיכון (הליכוד):**

יש כסף, יש תקציב. משר האוצר "אין לי", קיבלנו שר אוצר ש"יש לו", ויש לו הרבה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

אתה בוודאי מתכוון לתוכנית של שר האוצר לשעבר שמעון פרס.

## **דן תיכון (הליכוד):**

כן, בוודאי.

זה מה שנקרא "דור לדור יביע אמר". התוכנית של אמצע שנת 1990 הוכנה על-ידי שר האוצר שמעון פרס, ואז היתה התחזית שיגיעו לארץ 40,000 עולים בשנה.

לכן, אדוני סגן שר האוצר, ביום שלישי הבא יתחיל הדיון על התקציב. אנחנו רוצים קבלות, אנחנו רוצים לראות משהו.

אני מציע לך שבאמת תתחיל להתפלל. תודה רבה.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אנו ניגשים להצבעה על כל ההצעות יחדיו. חברת הכנסת ענת מאור, האם את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה?

## **ענת מאור (מרצ):**

מסכימה.

## **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת יעקב שפי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה?

## **יעקב שפי (העבודה):**

אני מסכים.

## **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת דוד מנע – – –

## סגן שר האוצר ר' פנחסי:

הוא מסר לי שהוא מסכים.

## היו"ר ע' עלי:

הוא מסר גם לי שהוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

לכן, כאמור, נצביע על כל ההצעות יחד. מי בעד העברת ההצעות על התגברות האבטלה, של חברי הכנסת דוד מנע, ענת מאור ויעקב שפי, לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ד' מנע, ע' מאור

ו' שפי לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

## ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת אפרים גור, איך אתה מציע להסיר ואחר כך מצביע בעד?

## היו"ר ע' עלי:

פה-אחד נתקבלה ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

אשר להערה של חברת הכנסת ענת מאור, אצלנו בכנסת מקובל שמטעמים פרלמנטריים מנצלים את האפשרות לעלות כאן ולדבר על-ידי הצעה פורמלית להסיר. לא היום נוצר תקדים בעניין זה.

## סגן שר האוצר ר' פנחסי:

אבל אז לפחות נמנעים, לא מצביעים בעד.

## היו"ר ע' עלי:

בסדר, אבל לא נוצר תקדים בעניין זה.

רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, ד' בטבת התשנ"ג, 28 בדצמבר 1992, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:53.